

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

στη ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ για ΣΤΕΛΕΧΗ

**«Εξερευνώντας τις Επενδυτικές
Ευκαιρίες στην Αφρική»**

**Διπλωματική Εργασία της Φοιτήτριας:
Ιωάννας Σταθοπούλου**

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Νικόλαος Φίλιππας

**Καθηγητής στο Τμήμα Οργάνωσης &
Διοίκησης Επιχειρήσεων του
Πανεπιστημίου Πειραιά**

Πειραιάς, 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	
1.1 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	4
1.2 ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ	7
1.3 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 2050.....	9
2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
2.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	12
2.2 ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.....	21
2.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	24
2.3.1 Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.....	25
2.3.2 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ & ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	28
2.3.3 ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ.....	31
2.3.4 ΥΠΟΔΟΜΕΣ	34
2.3.5 ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ (ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ, ΑΕΡΙΟ).....	38
2.3.6 ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	43
3. ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ – Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ, ΤΗΣ ΑΓΚΟΛΑ & ΤΗΣ ΝΙΓΗΡΙΑΣ	
3.1 ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ	44
3.2 ΑΓΚΟΛΑ	58
3.3 ΝΙΓΗΡΙΑ	62
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	67
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	77

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τη ραγδαία ανάπτυξη των αναδυόμενων οικονομιών, η παγκόσμια οικονομία βιώνει μια άκρως σημαντική αλλαγή, η οποία υποστηρίζεται ότι θα συνεχιστεί και στο μέλλον. Έως το 2050, το συνολικό μέγεθος των οικονομιών που κατά την τρέχουσα περίοδο ονομάζονται ως «αναδυόμενες» οικονομίες θα έχουν πενταπλασιαστεί και θα είναι μεγαλύτερες από τον ήδη αναπτυγμένο κόσμο. Οι δεκαεννιά από τις τριάντα μεγαλύτερες οικονομίες θα προέρχονται από τις λεγόμενες «αναδυόμενες οικονομίες». Παράλληλα, θα σημειωθεί μια σημαντική μείωση στην οικονομική δύναμη και πιθανώς στην πολιτική επιρροή πολλών πλουσίων χωρών της Ευρώπης με πληθυσμούς τα ποσοστά ανάπτυξης των οποίων να βαίνουν μειούμενα, ενώ ταυτόχρονα να έχουν αυξημένους ρυθμούς γήρανσης αυτών.

Στις σελίδες που ακολουθούν της παρούσας εργασίας παρουσιάζονται ανά κεφάλαιο τα εξής θέματα:

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική ανασκόπηση αναφορικά με την παγκοσμιοποίηση ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσεται η έννοια του όρου. Επίσης, γίνεται αναφορά στη σύγχρονη εποχή, που ταλανίζεται από την οικονομική κρίση και παράλληλα καταγράφονται οι επιπτώσεις της κρίσης στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι. Επιπλέον, γίνεται μια προσπάθεια εισαγωγής της έννοιας των «αναδυόμενων αγορών» με ότι αυτό συνεπάγεται. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται προβλέψεις για το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ του σήμερα έως το 2050, οι οποίες βασίζονται στις αλλαγές που επιφέρει η εν λόγω κρίση.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, καταγράφονται κάποια γενικά στοιχεία για την Αφρικανική ήπειρο, μεταξύ των οποίων τα δημογραφικά στοιχεία, οι κυριότεροι αναπτυξιακοί της τομείς καθώς επίσης γίνεται και μια αναφορά στον καταμερισμό των χωρών της Αφρικής με βάση την αναπτυξιακή πορεία της κάθε χώρας ξεχωριστά.

Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο μελετώνται οι επενδυτικές ευκαιρίες για τρεις περιπτώσεις χωρών: Νότια Αφρική, Αγκόλα και Νιγηρία. Παρουσιάζονται στοιχεία που δείχνουν συνολικά την οικονομική τους πορεία έως σήμερα, ενώ παράλληλα γίνεται αναφορά στις προοπτικές που έχουν στο μέλλον, λαμβάνοντας υπόψη τα δυνατά τους σημεία, τυχόν ελλείψεις που παρουσιάζουν σε διάφορους τομείς καθώς επίσης και το περιβάλλον στο οποίο δρουν, τόσο το εσωτερικό όσο και το παγκόσμιο.

1. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

1.1 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ – ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ – Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Με τον όρο «παγκοσμιοποίηση» εννοούμε τη διαδικασία ολοκλήρωσης των αγορών σε όλο τον κόσμο σύμφωνα με τον Economist, δηλαδή την επέκταση των αγορών πέρα από τα σύνορα. Οι παράγοντες που συντελούν στην ανάπτυξη της παγκοσμιοποίησης είναι αφενός οι τεχνολογικές αλλαγές που περιορίζουν το κόστος των μεταφορών και των επικοινωνιών και αφετέρου οι πολιτικές που φιλελευθεροποιούν τους κανόνες του εμπορίου και των επενδύσεων με αποτέλεσμα να καθιστούν ευκολότερη τη μετανάστευση. Η παγκοσμιοποίηση δεν περιορίζεται μόνο στις οικονομικές διαδικασίες, αντανακλά επίσης τη φθίνουσα σημασία των εθνικών συνόρων και των γεωγραφικών αποστάσεων, καθώς μειώνονται οι περιορισμοί στην κινητικότητα όχι μόνο των ανθρώπων, των προϊόντων, του κεφαλαίου και της τεχνολογίας αλλά κατ' επέκταση και των ιδεών, της κουλτούρας και των αξιών.

Μια απλουστευμένη γραφική παράσταση της διαχρονικής εξέλιξης της παγκοσμιοποίησης θα έμοιαζε με τρενάκι του «λούνα παρκ». Και αυτό γιατί, στις αρχές του 20ού αιώνα φτάνει σε μια κορυφή και μετά σημειώνει απότομη πτώση, ενώ στη συνέχεια ξαναρχίζει μια ανοδική πορεία κατά τις δεκαετίες πριν τη νέα χιλιετία. Τα τελευταία χρόνια ακολουθεί μια ομαλή πορεία, χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπάρχει πάντα μια σοβαρή πιθανότητα για απότομες και μεγάλες διακυμάνσεις, οι οποίες θα επηρεάσουν σημαντικά και αναπόφευκτα τη μορφή της παγκόσμιας οικονομίας κατά το χρονικό διάστημα μέχρι το 2050.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση είναι μια από τις ισχυρότερες τάσεις από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι, η ραγδαία επέκταση της διεθνούς ολοκλήρωσης κατά τις έξι προηγούμενες δεκαετίες δεν είναι κάτι πρωτοφανές. Κατά το διάστημα 1870 – 1914 το διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών ήταν τόσο ελεύθερο όσο και σήμερα. Ήδη από το 1900 υπήρχαν σημαντικές εξελίξεις στους τομείς των μεταφορών και των επικοινωνιών (σιδηρόδρομος, ατμόπλοιο, τηλεγράφος, κατάψυξη) με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η ανάπτυξη της παγκοσμιοποίησης. Επιπλέον, ο διεθνής δανεισμός ήταν ήδη εξαιρετικά αναπτυγμένος με ελάχιστους επίσημους περιορισμούς. Τέλος η κινητικότητα των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης και της διεθνούς μετανάστευσης, αντιμετώπιζε πολύ λιγότερους περιορισμούς σε σύγκριση με σήμερα.

Ο πόλεμος όμως έβαλε τέλος σε όλη αυτή τη δυναμική. Οι παγκόσμιες αγορές αποδιοργανώθηκαν, η τεχνική πρόοδος άρχισε να φθίνει και η στασιμότητα της κατανάλωσης αποθάρρυνε την καινοτομία. Το διάστημα από την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου το 1914 μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου το 1945 χαρακτηρίστηκε από μια παρατεταμένη υποχώρηση της οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Η συγκεκριμένη περίοδος αστάθειας και καθοδικών διακυμάνσεων έφερε δύο παγκόσμιους πολέμους, υπερπληθωρισμό στη Γερμανία, τη Μεγάλη Οικονομική Κρίση του 1929 και την κατάργηση του χρυσού κανόνα. Η οικονομία που προέκυψε το 1945 ήταν πολύ πιο κατακερματισμένη από εκείνη που υπήρχε πριν το 1914. Ενδεικτικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι το 1945 το διεθνές εμπόριο βρισκόταν τουλάχιστον 40% κάτω από τα επίπεδα του 1913.

Όλη αυτή την κατάσταση περιέγραψε το 1920 ο John Maynard Keynes σε ένα σχόλιό του: *«Τι εκπληκτικό επεισόδιο στην πρόοδο της ανθρωπότητας ήταν αυτή η περίοδος που έλαβε τέλος τον Αύγουστο του 1914! Ο κάτοικος του Λονδίνου μπορούσε να παραγγέλνει από τηλεφώνου, απολαμβάνοντας το πρωινό τσάι στο κρεβάτι, τα διάφορα προϊόντα ολόκληρης της γης... Ταυτόχρονα, και με το ίδιο μέσο, μπορούσε να ρισκάρει τον πλούτο του στους φυσικούς πόρους και τις νέες επιχειρήσεις οποιουδήποτε μέρους του κόσμου».*

Η ανάκαμψη της παγκοσμιοποίησης μετά το 1945 ήταν σταθερή αλλά αργή. Μια βασική μονάδα μέτρησής της είναι η αναλογία των αλλοδαπών περιουσιακών στοιχείων προς το παγκόσμιο ΑΕΠ. Η αναλογία αυτή έπεσε από 17% το 1914 σε 5% στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η αναλογία που ίσχυε το 1914 δεν επιτεύχθηκε ξανά πριν από το 1980, ενώ η αναλογία των παγκόσμιων εξαγωγών αγαθών προς το ΑΕΠ του 1913 δεν αποκαταστάθηκε παρά μόνο το 1970.

Ουσιαστικά μετά το 1990 επιταχύνθηκε ο ρυθμός αύξησης του εμπορίου σε σχέση με το ΑΕΠ, και ο όγκος των παγκόσμιων εξαγωγών τριπλασιάστηκε από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ξεπερνώντας κατά πολύ τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ. Οι εξελίξεις που συνετέλεσαν στην εν λόγω τάση ήταν η ραγδαία εκβιομηχάνιση της Ασίας, η απελευθέρωση του εμπορίου (συμπεριλαμβανομένης της ένταξης της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου το 2001) και η επέκταση του εμπορίου μεταξύ αναδυόμενων αγορών (εμπόριο νότου – νότου). Όλοι αυτοί οι παράγοντες συνέβαλαν ώστε ο όγκος των εξαγωγών στις αναπτυσσόμενες οικονομίες να πενταπλασιαστεί σε σχέση με τα προ δύο δεκαετιών επίπεδά τους, σημειώνοντας ιδιαίτερα απότομη άνοδο την τελευταία δεκαετία.

Κατά τη δεκαετία του 1990 η επέκταση της παγκοσμιοποίησης έφτασε στο ζενίθ. Ο κομμουνισμός είχε καταρρεύσει, η αμερικανική παραγωγικότητα διογκωνόταν και είχε ξεκινήσει μια νέα τεχνολογική επανάσταση. Η επικρατούσα άποψη εκείνης της εποχής ήταν ότι η απόσταση και τα εθνικά σύνορα δεν είχαν πλέον καμία σημασία, ότι το εθνικό κράτος και η γεωγραφία δεν είχαν πλέον οικονομική σπουδαιότητα και ότι η παγκοσμιοποίηση ήταν πια αμετάκλητη, προσφέροντας άπειρες δυνατότητες.

Όμως, το σκάσιμο της φούσκας των εταιρειών του διαδικτύου στα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι τρομοκρατικές επιθέσεις κατά των ΗΠΑ στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001 και η χρηματοπιστωτική κρίση της περιόδου 2008 – 2009, έδωσαν έναν διαφορετικό τόνο από εκείνο που επικρατούσε.

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με τον Pankaj Ghemawat, καθηγητή στη σχολή διοίκησης επιχειρήσεων IESE της Βαρκελώνης, στο βιβλίο του με τίτλο World 3.0 υποστηρίζει ότι ζούμε σε μια εποχή «ημιπαγκοσμιοποίησης». Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι πολλοί δείκτες παγκόσμιας ολοκλήρωσης είναι εκπληκτικά χαμηλοί. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) αντιστοιχούν σε ποσοστό μικρότερο του 10% του συνόλου των πάγιων επενδύσεων. Μόνο το 2% του παγκόσμιου πληθυσμού φοιτητών σπουδάζει σε πανεπιστήμια εκτός της πατρίδας του, ενώ μόνο το 3% ζει έξω από τη χώρα όπου έχει γεννηθεί. Επιπρόσθετα, τα επίπεδα μετανάστευσης που καταγράφονται σήμερα ωχριούν μπροστά στα αντίστοιχα πριν από έναν αιώνα. Το ποσοστό μετανάστευσης ανά 1000 άτομα στις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν 10,4 το 1910 και μόλις 1,7 το 1970 και 2,6 το 1990. Ο γεννημένος στο εξωτερικό πληθυσμός των ΗΠΑ αποτελούσε το 15% του συνόλου το 1910 και μόλις το 4,7% το 1970 και το 7,9% το 1990.

Όμως η οικονομική κρίση της περιόδου 2008 – 2009 είχε ως αποτέλεσμα να ανακοπεί η εξέλιξη έστω της ημιπαγκοσμιοποίησης, η οποία είχε επιτευχθεί μερικές δεκαετίες πριν, αφού οι διεθνείς εμπορικές συναλλαγές και οι κινήσεις κεφαλαίου σημείωσαν κάθετη πτώση. Το σοκ της υφιστάμενης οικονομικής κρίσης είχε παγκόσμιο αντίκτυπο, καθώς οι διεθνείς αλυσίδες εφοδιασμού είχαν γίνει πιο πολύπλοκες και πιο καθετοποιημένες με αποτέλεσμα να μεγεθυνθούν οι επιπτώσεις της αναταραχής.

Το 2009 σημειώθηκε μια θεαματική πτώση του παγκόσμιου εμπορίου. Ως εκ τούτου οι παγκόσμιες εξαγωγές μειώθηκαν κατά 22% σε όρους δολαρίου, μια πτώση η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί μακράν ως η πιο απότομη ετήσια πτώση που έχει σημειωθεί μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Οι αεροπορικές εμπορευματικές μεταφορές μειώθηκαν κατά 23% τον Δεκέμβριο του 2008 σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του

προηγούμενου έτους, ενώ συγκριτικά, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις του Σεπτεμβρίου του 2001 η κίνηση είχε μειωθεί μόλις κατά 14%. Το 2008 σχεδόν το ένα τέταρτο των εταιρειών της Βόρειας Αμερικής και της Ευρώπης περιόρισε το μέγεθος των αλυσίδων εφοδιασμού του. Για τη διεκπεραίωση ενός φορτίου προϊόντων που διασχίζει σήμερα με νταλικά τα σύνορα Καναδά – ΗΠΑ απαιτείται τριπλάσιος χρόνος από αυτόν που απαιτούνταν πριν από την 11^η Σεπτεμβρίου 2001.

Φυσικά, οι επικριτές της παγκοσμιοποίησης υπήρχαν και πριν από την κρίση. Ως επιχειρήματα πρόβαλαν τον υποτιθέμενο αρνητικό αντίκτυπο της παγκοσμιοποίησης πάνω στις αναπτυσσόμενες χώρες, τα περιβαλλοντικά ζητήματα, τα θέματα εθνικής κυριαρχίας και τέλος την εκμετάλλευση των εργαζομένων. Εν τω μεταξύ, η άνοδος των αναδυόμενων αγορών άρχισε να έχει όλο και πιο δυσάρεστες επιπτώσεις για τη Δύση, καθώς δυτικές εταιρείες εξαγοραζόντουσαν από ανταγωνίστριές τους που προέρχονταν από αναδυόμενες αγορές, αναπτύσσονταν οξύς ανταγωνισμός για τις θέσεις εργασίας και πιέσεις στους μισθούς. Ως εκ τούτου, η μεγάλη ύφεση έπληξε τη Δύση και διέυρυνε το χάσμα της οικονομικής μεγέθυνσης ανάμεσα στις περισσότερες δυτικές οικονομίες και τις κορυφαίες αναδυόμενες αγορές.

Πολλές χώρες προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη βραδεία οικονομική μεγέθυνση και την υψηλή ανεργία, κατέφυγαν σε διάφορων ειδών μέτρα προστατευτισμού. Είναι θετικό το γεγονός ότι τα μέτρα αυτά, παρ' όλο που δημιουργούν τις προϋποθέσεις για στρεβλώσεις και περιορισμούς, δεν αποτέλεσαν σοβαρή απειλή για το παγκόσμιο εμπόριο, που το 2010 ανέκαμψε σε ποσοστό 14%.

1.2 ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ

Μια από τις πολλές κατηγοριοποιήσεις που υπάρχουν για τις διάφορες χώρες του κόσμου είναι αυτή που γίνεται με βάση τους ρυθμούς ανάπτυξης του κατά κεφαλήν εισοδήματος και του επιπέδου ζωής. Με βάση, λοιπόν, αυτά τα χαρακτηριστικά, οι χώρες του κόσμου μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε ανεπτυγμένες και αναδυόμενες. Για να γίνει ευκολότερος ο διαχωρισμός, στις αναδυόμενες χώρες ανήκουν οι ασιατικές χώρες, οι χώρες του Κόλπου, οι αφρικανικές και αυτές της Λατινικής Αμερικής.

Όμως, η παγκόσμια οικονομική κρίση, που ξέσπασε το 2008 και συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, έχει επιφέρει τεράστιες αλλαγές που, δυστυχώς, θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη κάθε χώρας τα επόμενα χρόνια.

Έχει επιφέρει αλλαγές που ήδη αλλάζουν και θα αλλάξουν ακόμα περισσότερο τις ζωές όλων, είτε προς το καλύτερο είτε προς το χειρότερο.

Τα πάντα έχουν να κάνουν με το κεφάλαιο και το πού αυτό τοποθετείται ως προς το μεγαλύτερο ποσοστό του. Και το κεφάλαιο πηγαίνει μόνο εκεί όπου υπάρχουν προοπτικές και μεγάλες αποδόσεις. Είναι γεγονός ότι ο σημερινός ανεπτυγμένος κόσμος είναι κορεσμένος και, εκτός των άλλων, αντιμετωπίζει μια τεράστια κρίση χρέους. Η επίλυσή της είναι αυτή που θέτει και τις βάσεις για τη μεγάλη αλλαγή.

Η μείωση του χρέους είναι προτεραιότητα και αυτό απαιτεί τη λήψη σκληρών και μακροπρόθεσμων μέτρων, που θα βυθίσουν για πολλά χρόνια τους ρυθμούς ανάκαμψης των ανεπτυγμένων οικονομιών. Τα επόμενα χρόνια είναι ιδιαίτερα δύσκολο να επιτευχθούν εντυπωσιακοί ρυθμοί ανάκαμψης. Άρα, εκ των πραγμάτων, πώς θα πειστεί ένας επενδυτής να επενδύσει τα χρήματά του στην Ευρώπη, όταν οι αποδόσεις, αλλά κυρίως οι προοπτικές που θα υπάρχουν στις αναδυόμενες οικονομίες, θα είναι κατά πολύ καλύτερες; Γιατί κάποιος να επενδύσει σε μια χώρα με αύξηση του ΑΕΠ 2% και όχι σε μια χώρα με αύξηση του ΑΕΠ 8% ή 9%; Αυτό είναι το πρόβλημα για πολλές από τις ανεπτυγμένες χώρες. Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας, τα σκληρά μέτρα και η αναγκαστική εσωτερική υποτίμηση θα ισοπεδώσουν τους μισθούς.

Από την άλλη, οι αναδυόμενες οικονομίες, και μιλάμε για τις μεγαλύτερες εξ αυτών, έχουν ήδη δημιουργήσει το κατάλληλο περιβάλλον που τις καθιστά καλύτερο προορισμό για τα επενδυτικά κεφάλαια. Το κυριότερο από αυτά, όμως, είναι η προοπτική που αναδύουν. Οι περισσότερες από αυτές τις χώρες είναι σημαντικά πίσω σε έργα υποδομών, σε έργα τηλεπικοινωνιών και τεχνολογίας. Αυτά προσφέρουν το μεγαλύτερο δέλεαρ για επενδύσεις. Αυτά ήταν που έκαναν τον σημερινό ανεπτυγμένο κόσμο να γνωρίσει ημέρες ευημερίας.

Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι οι μεγαλύτερες πολυεθνικές του κόσμου έχουν πραγματοποιήσει ή σκοπεύουν να πραγματοποιήσουν επενδύσεις εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων σε αυτές τις περιοχές, τα επόμενα χρόνια. Εταιρείες – κολοσσοί, όπως η IBM και η Coca – Cola, τρέχουν τις μεγαλύτερες επενδύσεις τους σε αυτές τις χώρες. Η ανάπτυξη βρίσκεται σε νηπιακό στάδιο και αυτό δίνει τη δυνατότητα για υπερκέρδη.

Οι χώρες αυτές μπαίνουν σε τροχιά διεκδικήσεων. Απαιτούν καλύτερη παιδεία, καλύτερη υγεία, καλύτερο κοινωνικό κράτος. Έννοιες γνωστές σε εμάς, που, όμως, πλέον αρχίζουν να μην είναι αυτονόητες. Είναι νωπές οι εξεγέρσεις στις αραβικές χώρες, όπου κυρίαρχο αίτημα ήταν το κοινωνικό κράτος. Το νέο δόγμα που επικρατεί είναι το ακόλουθο: στις αναδυόμενες χώρες αρχίζει η παροχή κοινωνικών προνομίων, προκειμένου να μην εξεγείρεται το πλήθος, στις ανεπτυγμένες οικονομίες καταργούνται αυτά τα προνόμια και ξεσηκώνουν τους πολίτες.

Τα χρηματιστήρια των βασικότερων αναδυόμενων οικονομιών έχουν σημειώσει τεράστιες αποδόσεις τα τελευταία χρόνια και αναμένεται να σημειώσουν ακόμα μεγαλύτερες τα επόμενα χρόνια. Ο συνδυασμός ανάπτυξης της πραγματικής οικονομίας και της ταυτόχρονης αύξησης του πλούτου των νοικοκυριών εγγυάται ότι οι σημερινές αποτιμήσεις είναι ένα μικρό ποσοστό των μελλοντικών τους αποτιμήσεων.

Το επίπεδο ζωής των πολιτών των αναδυόμενων οικονομιών θα αρχίσει να ανεβαίνει σημαντικά, την ώρα που το αντίστοιχο των πολιτών των ανεπτυγμένων οικονομιών θα μειώνεται δραματικά. Ήδη, την ώρα που στον ανεπτυγμένο κόσμο έχουμε περικοπές μισθών, οι πολίτες των αναδυόμενων οικονομιών γίνονται πλουσιότεροι.

Το χρέος είναι αυτό που «αποκαθλώνει» τις ανεπτυγμένες οικονομίες, αφού ο μέσος όρος του χρέους των ανεπτυγμένων είναι 108,7%, την ώρα που ο αντίστοιχος μέσος όρος των αναδυόμενων οικονομιών είναι 40, 92%. Ένας ακόμα δείκτης των τεράστιων προοπτικών που έχουν αυτές οι χώρες.

1.3 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 2050

Πολλές από τις δυνάμεις που στηρίζουν το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης διατηρούν την ορμή τους. Οι επιχειρήσεις εξαρτώνται από διεθνείς αλυσίδες εφοδιασμού για να παραμείνουν ανταγωνιστικές και βασίζονται στην επέκταση πέρα από τις εγχώριες αγορές τους για να αυξήσουν τα έσοδά τους. Σήμερα οι χώρες είναι πιο αλληλεξαρτώμενες απ' ότι στο παρελθόν, τα εξαγωγικά λόμπι ασκούν μεγαλύτερη εξουσία, ενώ οι διαδοχικές εμπορικές συμφωνίες παρέχουν μεγαλύτερη νομική σταθερότητα στις εμπορικές σχέσεις. Πολλές αναδυόμενες αγορές προχώρησαν μόλις πρόσφατα σε απελευθέρωση και οι μεταρρυθμίσεις κατά πάσα πιθανότητα θα συνεχιστούν, έστω και με βραδύτερο ρυθμό απ' ότι αναμενόταν μέχρι πρότινος.

Ωστόσο, οι κίνδυνοι για την παγκοσμιοποίηση είναι μεγάλοι. Όπως προαναφέρθηκε, οι νέοι φραγμοί για το εμπόριο και τις κινήσεις κεφαλαίου μπορεί να εξαπλωθούν ακόμα περισσότερο. Οι μέρες των ανεξέλεγκτων κεφαλαιαγορών μπορεί να έχουν παρέλθει, όπως δείχνει η αυστηρότερη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα και η αυξανόμενη δημοτικότητα των ελέγχων με στόχο την αποθάρρυνση της υπέρμετρης εισροής κερδοσκοπικών κεφαλαίων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει το μοναδικό αξιοσημείωτο παράδειγμα διασυννοιακής ολοκλήρωσης, όμως ακόμα κι εκεί λειτουργούν κεντρόφυγες δυνάμεις, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την επιβίωση του

κοινού νομίσματος της Ευρώπης. Κι αν η ευρωζώνη διασπαστεί, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ενιαία αγορά της θα αντιμετωπίσουν επίσης τεράστιο κίνδυνο.

Σύμφωνα με το Economist, ακόμα κι αν αποφευχθεί η γενική οπισθοχώρηση της απελευθέρωσης, στις επόμενες δεκαετίες το παγκόσμιο επιχειρηματικό τοπίο θα χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη επιφύλαξη και αυστηρότερο ρυθμιστικό πλαίσιο σε σύγκριση με την τελευταία δεκαετία του 20ού αιώνα. Υπάρχει ο κίνδυνος του λεγόμενου «θολού προστατευτισμού», δηλαδή, βιομηχανικές επιδοτήσεις, αιτήματα προς τις τράπεζες να δανείζουν μόνο σε ντόπιες εταιρείες ή επίκληση περιβαλλοντικών ανησυχιών προκειμένου να γίνονται διακρίσεις σε βάρος αγαθών και υπηρεσιών από το εξωτερικό. Η συμμετοχή των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών στο παγκόσμιο ΑΕΠ έχει ανακάμψει μετά την προσωρινή πτώση που σημείωσε το 2009, αλλά τώρα παραμένει σταθερή περίπου στο ένα τρίτο, όπου πιθανότατα θα παραμείνει για αρκετό διάστημα ακόμη.

Οι εμπορικές συναλλαγές, παρά τους υφιστάμενους κινδύνους, θα συνεχίσουν να αυξάνονται, ιδίως στις αναδυόμενες αγορές, όμως ο ρυθμός αύξησης θα είναι αργός σε σύγκριση με τις πρόσφατες δεκαετίες. Πολλά από τα οφέλη του ελεύθερου εμπορίου έχουν ήδη υλοποιηθεί και θα δίνεται όλο και μεγαλύτερη έμφαση στην εγχώρια ζήτηση εντός των ταχέως αναπτυσσόμενων αγορών. Η ταχύτερη αύξηση του διασυνοριακού εμπορίου αφορά τις αναδυόμενες αγορές. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας που έληξε το 2010 το εμπόριο μεταξύ ώριμων οικονομιών αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 4,6%. Το εμπόριο μεταξύ αναδυόμενων αγορών και προηγμένων οικονομιών αυξήθηκε κατά 10,8%. Ενώ το εμπόριο μεταξύ αναδυόμενων αγορών αυξήθηκε κατά 17,6%. Επίσης, το 2010 ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των προηγμένων χωρών ήταν μικρότερος από τον όγκο των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ αναδυόμενων αγορών. Το βασικό κίνητρο για την ανάδειξη αυτού του νέου μοντέλου εμπορικών συναλλαγών ήταν η Κίνα, η οποία, ως μεγαλύτερη εξαγωγέας στον κόσμο (ξεπέρασε τη Γερμανία το 2009), ετοιμάζεται να κυριαρχήσει στο εμπόριο κατά τον 21^ο αιώνα.

Λαμβάνοντας υπόψη τις τάσεις που αναφέρθηκαν στις παραπάνω γραμμές και υποθέτοντας ότι κατά τις επόμενες δεκαετίες θα ισχύσει το σενάριο της «ελεγχόμενης παγκοσμιοποίησης», δηλαδή ούτε ανεξέλεγκτη αναβίωση της απελευθέρωσης των αγορών ούτε άτακτη υποχώρησή της, αλλά μάλλον μια επιφυλακτική συνέχισή της.

Οι συγκεκριμένες προβλέψεις σε ό,τι αφορά το ΑΕΠ βασίζονται σε προβολές που έκανε η Economist Intelligence Unit για το διάστημα 2010 – 2030, τις οποίες επέκτειναν μέχρι το 2050. Σύμφωνα με αυτή την πρόγνωση, το πραγματικό παγκόσμιο ΑΕΠ, μετρημένο με βάση την ισοτιμία αγοραστικής δύναμης (purchasing power parity – PPP)

του 2010, θα αυξηθεί με μέσο ετήσιο ρυθμό 3,7%, ενώ την ίδια περίοδο ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ θα ενισχυθεί κατά 3,3% ετησίως. Ο προβλεπόμενος ρυθμός αύξησης του μέσου ετήσιου παγκόσμιου πραγματικού ΑΕΠ είναι χαμηλότερος απ' ό,τι την περίοδο 1950 – 1970 (4,9%) ή την οκταετία που προηγήθηκε της κρίσης του 2008 (4,2%). Όμως, εξαιτίας της βραδύτερης αύξησης του πληθυσμού, ο ρυθμός κατά κεφαλήν αύξησης του ΑΕΠ στο διάστημα 2010 – 2050 θα είναι στην πραγματικότητα ελαφρώς υψηλότερος απ' ό,τι στις περιόδους 1950 – 1970 και 2000 – 2008.

Η περιφέρεια όπου θα σημειωθεί η ταχύτερη αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά τις επόμενες τέσσερις δεκαετίες θα είναι η αναπτυσσόμενη Ασία (4,7%), ακολουθούμενη από την Υποσαχάρια Αφρική (4,4%) και τις Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική (3,9%). Η Λατινική Αμερική (3,3%) και η Ανατολική Ευρώπη (3,2%) θα υστερήσουν έναντι των ταχύτερα αναπτυσσόμενων από τις περιφέρειες της αναδυόμενης αγοράς. Η οικονομική μεγέθυνση στις σημερινές πλούσιες περιφέρειες θα είναι ακόμα πιο βραδεία.

Τα δύο πιο πυκνοκατοικημένα κράτη του κόσμου, η Κίνα και η Ινδία, θα παραμείνουν ανάμεσα στις ταχύτερα αναπτυσσόμενες χώρες, αν και η οικονομική μεγέθυνση της Κίνας θα επιβραδυνθεί σημαντικά σε σύγκριση με τους τρέχοντες θεαματικούς ρυθμούς. Παρόλο που θα αυξήσουν το μερίδιό τους στο παγκόσμιο εισόδημα, η Κίνα και κυρίως η Ινδία θα παραμείνουν φτωχές χώρες σε ό,τι αφορά το κατά κεφαλήν εισόδημα. Παρ' όλα αυτά θα κλείσει σημαντικά η ψαλίδα του κατά κεφαλήν εισοδήματος ανάμεσα σε χώρες που είναι πλούσιες σήμερα και σε χώρες που είναι φτωχές. Πολλές αναδυόμενες χώρες έχουν ανοίξει κι έχουν φτάσει στο επίπεδο θεσμικής ανάπτυξης που είναι απαραίτητο για ταχεία οικονομική μεγέθυνση και ραγδαία κάλυψη του χαμένου εδάφους. Κάποιες από αυτές τις αγορές εισπράττουν και το λεγόμενο «δημογραφικό μέρισμα» χάρη στη ραγδαία αύξηση του πληθυσμού εργασιμής ηλικίας. Η δε ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου, η υγεία και η παιδεία του εργατικού δυναμικού, θα συνεχίσει να βελτιώνεται σε μεγάλο μέρος του αναπτυσσόμενου κόσμου.

2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συνολική οικονομία της Αφρικής έλαβε μικρή ανάπτυξη κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα. Όμως, στα τέλη της δεκαετίας του '90 άρχισε να αλλάζει η πορεία της οικονομίας της Αφρικής, το ΑΕΠ άρχισε να αυξάνει σε υψηλά

επίπεδα, ιδιαίτερα το 2008, και σήμερα ενώ οι Ασιατικές τίγρεις συνεχίζουν τη ραγδαία μεγέθυνσή τους, μπορούμε να προσβλέψουμε μελλοντικά σε μια πιθανή ανάδειξη των οικονομικών λιονταριών της Αφρικής. Την τελευταία δεκαετία έχει καθιερωθεί ως μια ήπειρος με ιδιαίτερη δυναμική στην οικονομία, καθώς οχτώ χώρες της ηπείρου βρίσκονται μεταξύ των κυριότερων αναδυόμενων οικονομιών του κόσμου. Οι επενδύσεις που γίνονται στην Αφρική επικεντρώνονται κυρίως στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και τους φυσικούς πόρους. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη ήπειρος διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα, και αυτό εντοπίζεται στους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης που παρουσιάζονται μεταξύ τους. Οι λόγοι για τους οποίους σημειώνεται αυτή διαφοροποίηση θα αναλυθούν στις σελίδες που ακολουθούν. Όπως, προαναφέραμε μεταξύ των κυριότερων αναδυόμενων οικονομιών του παγκόσμιου περιβάλλοντος βρίσκουν θέση οκτώ χώρες της Αφρικής, επανομαζόμενες ως τα «Λιοντάρια της Αφρικής». Ωστόσο, παρά την άνθηση της οικονομίας στις συγκεκριμένες χώρες, τα τελευταία δύο χρόνια σημειώνεται μια μείωση λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και της γενικότερης οικονομικής ύφεσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, τη μείωση του ρυθμού ανάπτυξης των χωρών αυτών και την περιστολή δράσεων για την αναβάθμισή τους. Μέσα σε αυτό το δυσχερές παγκόσμιο περιβάλλον, οι εν λόγω χώρες καλούνται να υπερασπιστούν και να βελτιώσουν τη θέση τους, ξεπερνώντας τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί και ωθώντας την οικονομία τους σε αναπτυξιακή πορεία.

2.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένας από τους βασικούς στόχους της ανάπτυξης είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής για όσον το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους. Επομένως οι πληθυσμοί αποτελούν τον βασικό πυρήνα σε ότι αφορά στην ανάπτυξη. Η κατανόηση των δημογραφικών τάσεων, παρέχει τη δυνατότητα και τα απαραίτητα εργαλεία στους φορείς εκείνους που είναι αρμόδιοι για τη χάραξη σχετικών πολιτικών, να σχεδιάζουν και να υλοποιούν παρεμβάσεις οι οποίες οδηγούν στην ανάπτυξη, για παράδειγμα στοχεύοντας σε κοινωνικούς τομείς (υγεία, εκπαίδευση και εργασία) και παρέχοντας προσαρμοσμένες υπηρεσίες υποδομής. Η γνώση επί των δημογραφικών θεμάτων είναι ιδιαίτερα σημαντική για τον προγραμματισμό κατανομής των πόρων και για τον σχεδιασμό των κατάλληλων πολιτικών. Οι τρέχουσες και οι προβλεπόμενες δημογραφικές τάσεις της Αφρικής, δηλαδή, η πληθυσμιακή αύξηση, η αστικοποίηση, και ο δείκτης των ατόμων που βάσει ηλικίας αποτελούν το εργατικό δυναμικό της ηπείρου σε σχέση με τον μη

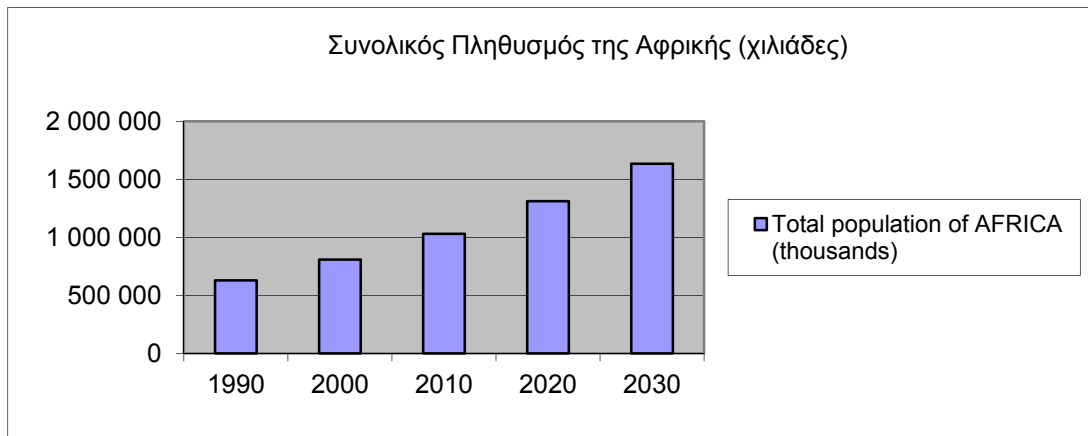
ενεργό εργατικά πληθυσμό συμπεριλαμβανομένου και της πληθυσμιακής γήρανσης, απαιτούν με τη σειρά τους την ανάλογη αντίδραση στις αναμενόμενες πιέσεις που δημιουργούνται λόγω των αναγκών σε τρόφιμα, ενέργεια και υδάτινους πόρους. Επιπλέον, με τη χάραξη πολιτικής είναι απαραίτητο να εξεταστούν οι επιπτώσεις για μεγαλύτερη κινητικότητα, για τη ζήτηση στις θέσεις εργασίας, για την κοινωνική ασφάλεια και τέλος θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αβέβαιες συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.

Οι προβλεπόμενες δημογραφικές τάσεις στην πληθυσμιακή αύξηση και στην ηλικιακή δομή του πληθυσμού αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την οικονομική ανάπτυξη. Κατά τις επόμενες δεκαετίες, αυτές οι τάσεις αναμένεται να οδηγήσουν την οικονομική ανάπτυξη σε υψηλά επίπεδα σε κάποιες αφρικανικές χώρες, υπό την προϋπόθεση ότι θα υιοθετηθούν προς υλοποίηση οι κατάλληλες πολιτικές. Έτσι, οι δημογραφικές τάσεις είναι πιθανόν να δώσουν την ευκαιρία για μείωση του επιπέδου φτώχειας, και ένα δημογραφικό μέρισμα το οποίο θα συμβάλλει καθοριστικά στην οικονομία, όπως συνέβη στις ασιατικές αναδυόμενες αγορές. Υπολογίζεται ότι, το ένα τρίτο του οικονομικού θαύματος στην Ανατολική Ασία, οφείλεται στη δημογραφική αλλαγή (Bloom και Canning, 2011). Από την άλλη πλευρά, σε χώρες με ελάχιστους πόρους και ανεπαρκείς πολιτικές, μια ενδεχόμενη αύξηση του πληθυσμού μπορεί να οδηγήσει σε οικονομική ύφεση και κοινωνική αστάθεια. Η Αφρική είναι η δεύτερη μεγαλύτερη και ταυτόχρονα η δεύτερη πολυπληθέστερη ήπειρος της γης, με εκτιμώμενο πληθυσμό που αγγίζει το 1 δις και 33 εκ. κατοίκους κατά το 2013.

1. ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ

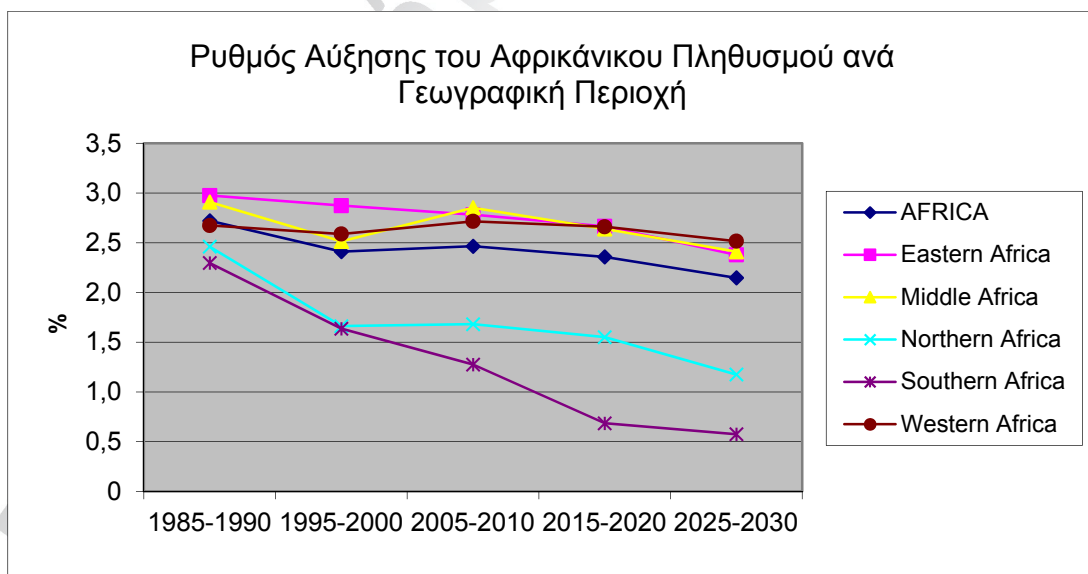
Σύμφωνα με τρέχουσες προβλέψεις για το 2030, ο αφρικανικός πληθυσμός αναμένεται να κορυφωθεί σε 1.6 δισεκατομμύρια από 1.0 δις που ήταν το 2010 (Γράφημα 1), γεγονός που θα αντιπροσωπεύει το 19% του παγκόσμιου πληθυσμού. Η Ασία και η Λατινική Αμερική θα αντιπροσωπεύουν το 58% και το 8% του παγκόσμιου πληθυσμού αντίστοιχα. Οι συγκεκριμένες προβλέψεις στηρίζονται σε παραδοχές για στοιχεία ζωτικής σημασίας όπως αυτές της γονιμότητας και της θνησιμότητας. Ο δείκτης γονιμότητας υποτίθεται ότι θα μειωθεί με διαφορετικούς ρυθμούς ανά χώρα, και θα ακολουθήσει μια τροχιά παρόμοια με εκείνη σε άλλες μεγάλες περιοχές του κόσμου.

Γράφημα 1

Οι χαμηλότεροι δείκτες γονιμότητας θα μειώσουν τη συνολική ετήσια αύξηση του πληθυσμού της Αφρικής, περίπου στο 2% έως το 2030, σε σύγκριση με την Ασία στο 1.0%, τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική στο 1.2%, την Ανατολική Ευρώπη στο -0.8% και τον κόσμο ως σύνολο στο 1.5%. Η δυναμική θα είναι παρόμοια σε όλες τις περιοχές της Αφρικής, με εξαίρεση την περιοχή της Βόρειας Αφρικής, όπου η αύξηση του πληθυσμού θα σημειώσει πτώση κατά περίπου 0.8% ετησίως μέχρι το 2030 (Γράφημα 2).

Γράφημα 2

Μολονότι, οι τάσεις γονιμότητας στον αναπτυσσόμενο κόσμο δείχνουν ότι η πτώση συνεχίζεται συχνά χωρίς σημαντική διακοπή μέχρι το επίπεδο αντικατάστασης να φτάσει περίπου τις δύο γεννήσεις ανά γυναίκα, πρόσφατα στοιχεία έρχονται σε αντίθεση με αυτό. Η μείωση του επιπέδου γονιμότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες,

συμπεριλαμβανομένου και της Αφρικής, παρουσιάζει επιβράδυνση ή ακόμα και παύση σε χώρες που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο. Ο ρυθμός μείωσης της γονιμότητας επιβραδύνθηκε σημαντικά στην περιοχή της υπο – Σαχάριας Αφρικής τη δεκαετία του 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Τη δεκαετία του 1990, η μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ συνέβαλε στην επιβράδυνση και κατ' επέκταση στη μείωση του δείκτη γονιμότητας, όπως το ίδιο συνέβαλε και η επιδημία του AIDS, εκτινάσσοντας τα ποσοστά βρεφικής και παιδικής θνησιμότητας στα ύψη. Οι χαμηλές επιδόσεις των οικονομιών, οδήγησαν τους πληθυσμούς στα όρια της επιβίωσης και σταμάτησαν τη μείωση της γονιμότητας σε πολλές υπο- Σαχάριες χώρες (Bongaarts, 2008). Επιπλέον, οι εγχώριες οικονομικές κρίσεις και οι χαμηλοί προϋπολογισμοί των δωρητών που εκχωρούν προγράμματα οικογενειακής φροντίδας σε πολλές χώρες, μπορούν επίσης να αποτελούν παράγοντες αναστολής της μείωσης της γονιμότητας.

Ο αργός ρυθμός της μείωσης της γονιμότητας γύρω στο 2000 στην Αφρική, νοτίως της Σαχάρα, έχει σημαντικές επιπτώσεις για τις μελλοντικές δημογραφικές τάσεις. Ακόμα και μικρές διακυμάνσεις στις τάσεις της γονιμότητας έχουν μεγάλες συνέπειες για το μέλλον του μεγέθους ενός πληθυσμού και την ηλικιακή του δομή (Casterline, 2001). Αυτό, συνεπάγεται μια αύξηση του πληθυσμού κατά τις επόμενες δεκαετίες, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε μερικές δυσμενείς επιπτώσεις για τις προοπτικές της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, της ασφάλειας στην τροφική αλυσίδα, καθώς και στη βιωσιμότητα των φυσικών πόρων, εκτός εάν σχεδιαστούν και υλοποιηθούν οι κατάλληλες πολιτικές.

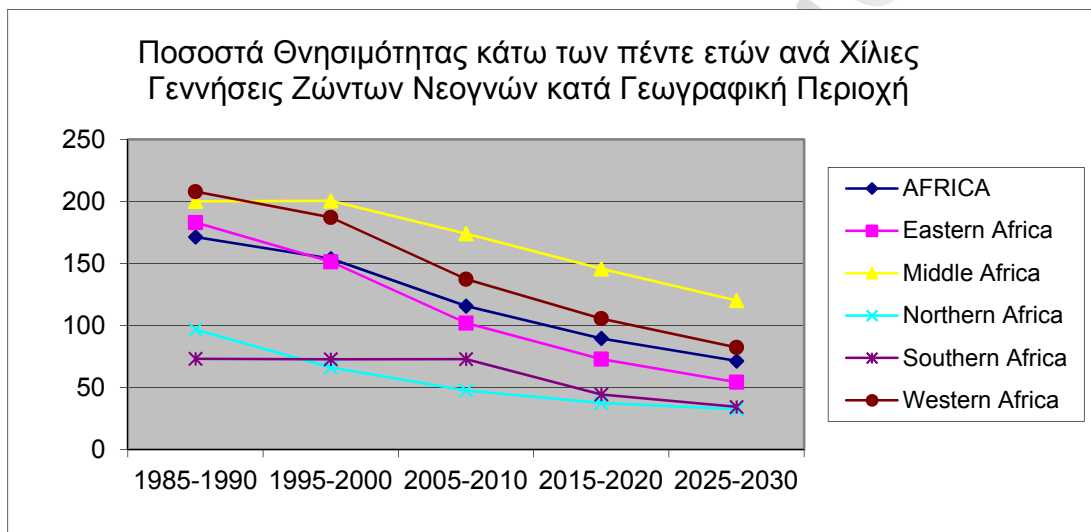
Από την άλλη πλευρά, η μείωση της γονιμότητας μπορεί να αποδώσει ένα «δημογραφικό μέρισμα», με το ποσοστό του πληθυσμού που είναι σε ηλικία εργασίας να αυξάνεται συγκριτικά με το ποσοστό των παιδιών και των ηλικιωμένων. Αυτό το «δημογραφικό μέρισμα» θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και στη δημιουργία θέσεων εργασίας, εφόσον δημιουργηθούν οι κατάλληλες πολιτικές. Για παράδειγμα, καθώς το ποσοστό των γεννήσεων στη Δημοκρατία της Κορέας, υποχώρησε στα μέσα της δεκαετίας του 1960, μειώθηκαν οι εγγραφές στα δημοτικά σχολεία, και τα κονδύλια που προηγουμένως είχαν διατεθεί για την πρωτοβάθμια και στοιχειώδη εκπαίδευση χρησιμοποιήθηκαν για τη βελτίωση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Ross, 2004).

2. ΔΕΙΚΤΗΣ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Τα ποσοστά θνησιμότητας παρουσιάζουν μια τάση βελτίωσης κατά τις επόμενες δεκαετίες, καθώς οι μεταδοτικές ασθένειες στην Αφρική συνεχίζουν να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά, αν και η ελονοσία παραμένει ενδημική στις

περισσότερες αφρικανικές χώρες και εξακολουθεί να αποτελεί μείζονα αιτία νοσηρότητας και θνησιμότητας. Εντούτοις, μεγάλη πρόοδος αναμένεται να σημειωθεί στα ποσοστά παιδικής και βρεφικής θνησιμότητας. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι, τα ποσοστά παιδικής θνησιμότητας θα μειωθούν από 116 ανά 1000 θανάτους το 2010 σε 75 ανά 1000 θανάτους το 2030 (Γράφημα 3), κυρίως λόγω της βελτίωσης του εισοδήματος, της πρόσβασης σε καλύτερες παροχές δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς επίσης και λόγω της χρήσης καλύτερων υπηρεσιών υγείας.

Γράφημα 3

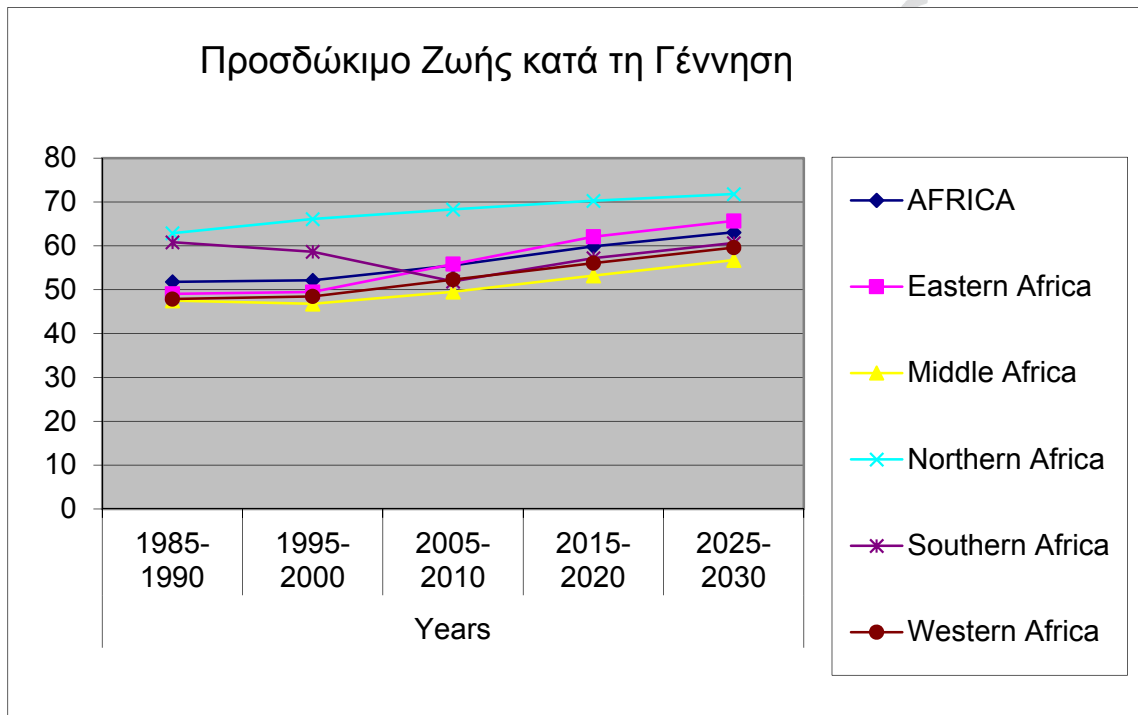
Οι επιμέρους περιοχές της Βόρειας και της Ανατολικής Αφρικής αναμένεται να επωφεληθούν περισσότερο από την πτώση της παιδικής θνησιμότητας από ό,τι άλλες περιοχές. Η σχετική μείωση των επιπτώσεων του HIV/AIDS θα επηρεάσει τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας. Σε γενικές γραμμές, η τάση των θανάτων από βασικές αιτίες φαίνεται να μειώνεται λόγω της συνεχούς και αυξανόμενης τάσης των θανάτων από μεταδοτικές και χρόνιες ασθένειες, επομένως το γεγονός αυτό έχει θετικό αντίκτυπο σε όρους μακροζωίας.

3. ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΖΩΗΣ

Μέχρι το 2030, το μέσο προσδόκιμο ζωής στην Αφρική αναμένεται να φτάσει τα 64 χρόνια, σε σύγκριση με το 2010 που ήταν τα 57 χρόνια (Γράφημα 4). Η βελτίωση ποικίλλει ανάλογα με την περιοχή. Η Βόρεια και η Ανατολική Αφρική αναμένεται να έχουν το υψηλότερο προσδόκιμο ζωής, μεταξύ 76 και 64 ετών, έναντι του χαμηλότερου αριθμού των 56 ετών στην Κεντρική Αφρική. Οι προβλεπόμενες τάσεις του προσδόκιμου ζωής ποικίλλουν μεταξύ των χωρών, οι οποίες ομαδοποιούνται σύμφωνα με τα επίπεδα εισοδήματος από το 1990 έως το 2030. Η άνοδος του

προσδόκιμου ζωής αναμένεται να είναι υψηλότερη για τις χώρες χαμηλού εισοδήματος, όπου θα φτάσει τα 14 έτη κατά το χρονικό διάστημα 1990 – 2030. Αντίστοιχα, στις μεσαίου εισοδήματος χώρες, η αναμενόμενη αύξηση είναι στα 12 έτη, ενώ στις χώρες με ανώτερο εισόδημα η προσδοκώμενη αύξηση φτάνει τα 5 έτη.

Γράφημα 4

4. ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού μιας χώρας αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη χάραξη της πολιτικής για την ανάπτυξή της. Το μεγαλύτερο μέρος των Αφρικανικών χωρών διαθέτουν πολύ νεαρό πληθυσμό. Σύμφωνα με τον Richard Cincotta (2010), η ύπαρξη πολύ νεαρού πληθυσμού συνεπάγεται συχνά ένα μεγάλο ποσοστό νεαρών ενηλίκων του πληθυσμού, οι οποίοι βρίσκονται σε παραγωγική ηλικία (πάνω από 40%), ένα ταχύτατα αυξανόμενο πληθυσμό σχολικής ηλικίας, και τέλος ένα υψηλό ποσοστό αύξησης του εργατικού δυναμικού. Οι εν λόγω δυναμικές, με τη σειρά τους, συνδέονται με υψηλά επίπεδα ανεργίας, πολιτική αστάθεια και κοινωνικές αντιδράσεις. Εάν οι χώρες διαχειριστούν τη δημογραφική μετάβαση με σύνεση, τότε έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν «δημογραφικό μέρισμα» το οποίο τους οδηγεί ταχύτερα στο δρόμο για την ανάπτυξη τόσο της οικονομίας όσο και του ανθρώπινου δυναμικού (Ross, 2004). Ενώ η μείωση της γονιμότητας έχει ως αποτέλεσμα την άμεση πτώση του ρυθμού ανάπτυξης των παιδιών και των ηλικιωμένων, παρ' όλα αυτά υπάρχει μια σημαντική καθυστέρηση στη μείωση του ρυθμού αύξησης του πληθυσμού που

βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία. Ωστόσο, η στασιμότητα της μείωσης της γονιμότητας που προαναφέρθηκε, δύναται να αποτελέσει απειλή και να οδηγήσει στη διατήρηση του αφρικανικού πληθυσμού στο τόξο της αστάθειας, εξ αιτίας της διαρκούς διόγκωσης της νεολαίας.

Ο λόγος του παραγωγικού πληθυσμού προς τον μη παραγωγικό πληθυσμό έχει αλλάξει τα τελευταία 50 χρόνια και πως αναμένεται να εξελιχθεί έως το 2030. Παρουσιάζεται μια δραματική αλλαγή για όλες τις αναπτυσσόμενες περιοχές του κόσμου, όσον αφορά στην πληθυσμιακή αναλογία που προαναφέρθηκε, από τη δεκαετία του 1970 και του 1980. Η δημογραφική ανάκαμψη στη Λατινική Αμερική και στη Νοτιοανατολική Ασία αναμένεται να συνεχίσει και να κορυφωθεί περίπου το 2020 πριν ακολουθήσει πτωτική πορεία. Αντίθετα, η Αφρική βιώνει μια σταθερή και λιγότερο δραματική αλλαγή στη δημογραφική της ανάκαμψη. Η κάμψη της αναμένεται να συμβεί μετά το 2030, οπότε το δημογραφικό μέρισμα θα έχει φτάσει στο ζενίθ.

Επί το παρόντος, όλες οι περιφέρειες βρίσκονται σε φάση δημογραφικής ανάκαμψης, όμως η Νότια και η Βόρεια Αφρική παρουσιάζουν υψηλότερο δείκτη αναλογίας, του παραγωγικής ηλικίας πληθυσμού προς τον πληθυσμό μη παραγωγικής ηλικίας. Η Βόρεια Αφρική αναμένεται να αποκομίσει το δημογραφικό μέρισμα, περίπου, έως το 2030, ή έστω λίγο πιο μετά, όταν ο δείκτης φαίνεται να φτάνει στο υψηλότερο σημείο ενώ στη συνέχεια ακολουθεί πτωτική πορεία. Τα δημογραφικά στοιχεία και οι εκτιμήσεις που αφορούν στις υπόλοιπες περιφέρειες, θα συνεχίσουν να είναι σε ανοδική πορεία, ενώ το δημογραφικό μέρισμα αναμένεται να το καρπωθούν μέχρι και μετά το 2030.

5. ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΓΗΡΑΝΣΗ

Οι δημογραφικές τάσεις της Αφρικής αποκαλύπτουν μια αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού και μια άνευ προηγουμένου αύξηση του πληθυσμού της νεολαίας. Η πληθυσμιακή γήρανση αναμένεται να επιταχυνθεί μεταξύ 2010 και 2030, καθώς περισσότεροι άνθρωποι ζουν μέχρι την ηλικία των 65 χρόνων. Προβλέψεις δείχνουν ότι οι ηλικιωμένοι είναι δυνατόν να αντιπροσωπεύουν το 4.5% του πληθυσμού το 2030 από 3.2% που ήταν το 2010. Ο συγκεκριμένος πληθυσμός αντιμετωπίζει ένα σύνολο διαφορετικών μεταξύ τους προκλήσεων. Είναι φυσικό ότι, η γήρανση συνδέεται, σε σημαντικό βαθμό, με καταστάσεις μακροχρόνιων σωματικών και ψυχικών αναπηριών και πολλές χρόνιες παθήσεις, που είναι πολύ πιθανό να αυξήσουν την ανάγκη για υπηρεσίες προσωπικής φροντίδας. Βέβαια, ο μέσος όρος των δαπανών για την υγεία εξακολουθεί να είναι χαμηλός, καθώς επίσης τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης στο μεγαλύτερο μέρος της Αφρικής είναι αδύναμα και δεν είναι σε θέση να

αντιμετωπίσουν επαρκώς τα προβλήματα υγείας που προκύπτουν. Επιπλέον, υπάρχει μια γενικότερη έλλειψη μιας ευρείας βάσης ενός συνταξιοδοτικού συστήματος, ενώ άλλα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας είναι διάσπαρτα και εκτενή. Υπάρχει μεγαλύτερη επικράτηση της φτώχειας, ιδίως μεταξύ των νοικοκυριών του σήμερα, των οποίων οι επί κεφαλής είναι ηλικιωμένοι, απ' ό,τι στο παρελθόν. Αυτό αποτελεί μια βασική πολιτική πρόκληση που προκύπτει για τις περισσότερες αφρικανικές χώρες.

Χώρες μεσαίου εισοδήματος, όπως, Μαυρίκιος, Τυνησία, Μαρόκο, Αλγερία, Αίγυπτος και Νότια Αφρική, αντιμετωπίζουν τη μεγαλύτερη αύξηση της πληθυσμιακής γήρανσης. Οι πληθυσμοί τους φτάνουν τα 65 χρόνια και άνω με ένα εύρος μεταξύ 4.5% - 7.3%. Επίσης, στις χώρες όπως Λιβυή, Μποτσουάνα, Ζιμπάμπουε και Τζιμπουτί, έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση στον ηλικιωμένο πληθυσμό τους.

6. ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η Αφρική, και ιδιαίτερα η υποσαχάρια, βίωσε έναν άνευ προηγουμένου ρυθμό αστικής ανάπτυξης, ξεπερνώντας άλλες περιοχές. Η προβλεπόμενη σημαντική μεταναστευτική ροή από τις υπάρχουσες αγροτικές περιοχές, αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση για την ανάπτυξη, σε όρους προσβασιμότητας στη γη και στην ιδιοκτησία, στις υποδομές καθώς επίσης και σε υπηρεσίες που καλύπτουν βασικές ανάγκες. Η Κεντρική Αφρική αναμένεται να παραμείνει ως η λιγότερη αστικοποιημένη περιφέρεια της Αφρικής σε αντίθεση με τη Βόρεια, που θα παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αστικοποίηση.

Ο πληθυσμός στις αστικές περιοχές ανέρχεται σήμερα περίπου στο 40% του συνόλου, ενώ αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω. Έτσι, προβλέπεται να δημιουργηθεί, κατά τις επόμενες δύο δεκαετίες περίπου, ένας αστικός πληθυσμός που θα είναι μεγαλύτερος από τον αγροτικό πληθυσμό. Πολλοί φτωχοί κάτοικοι των αστικών κέντρων είναι πλέον στο ίδιο επίπεδο με εκείνους που ζουν στην ύπαιθρο. Ωστόσο, η αστική φτώχεια αποτελεί ένα μόνιμο χαρακτηριστικό των περισσότερων οικονομιών, καθώς σπάνια παρατηρείται επιστροφή των εσωτερικών μεταναστών.

Επομένως, η Αφρική έχει να αντιμετωπίσει τεράστιες προκλήσεις όσον αφορά στην ανάπτυξη των αστικών περιοχών, όπου η ανοργάνωτη και χωρίς προγραμματισμό στέγαση πολλαπλασιάζεται με ταχύτατους ρυθμούς, δεν υπάρχει επαρκής πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, και επικρατεί κλίμα ανασφάλειας και συνθήκες φτώχειας. Παρά τις προκλήσεις αυτές, οι πόλεις έχουν διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης των τελευταίων ετών, παράγοντας το 55% του συνολικού ΑΕΠ της ηπείρου. Με σωστή διαχείριση, τα αφρικανικά κέντρα και οι πόλεις μπορούν να

συμβάλουν τόσο στην ενίσχυση της οικονομικής παραγωγής, όπως συμβαίνει και σε άλλες περιοχές του κόσμου (περίπου το 90% του ΑΕΠ στις αναπτυσσόμενες χώρες).

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Η εξέταση του αντίκτυπου των δημογραφικών τάσεων και των δεικτών στους μεγάλους αναπτυξιακούς στόχους κρίνεται ως βασικός παράγοντας στη χάραξη πολιτικής. Στους στόχους αυτούς, μεταξύ άλλων, συμπεριλαμβάνονται η μείωση της φτώχειας, η ασφάλεια γήρατος και υγείας καθώς επίσης και η παροχή δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών (Nugent και Seligman, 2008). Το στάδιο της δημογραφικής μετάβασης κάθε χώρας, θα πρέπει να καθοδηγεί την επιλογή των πολιτικών και των πρωτοβουλιών εκείνων, έτσι ώστε να επωφελούνται στο μέγιστο βαθμό από τις τάσεις. Ορισμένες χώρες, λαμβάνοντας μέτρα για τη μείωση της βρεφικής και παιδικής θνησιμότητας, οδηγούνται στη μείωση της γονιμότητας, με αποτέλεσμα, τα μέτρα αυτά, να λειτουργούν ως καταλύτης για τη δημογραφική μετάβαση. Τα επίπεδα θνησιμότητας μπορούν να μειωθούν με την επέκταση της ανοσοποίησης στην παιδική ηλικία, δηλαδή με τη διαδικασία εμβολιασμού, καθώς επίσης και με την παροχή ασφαλούς πόσιμου νερού και γενικότερα παρέχοντας συνθήκες υγιεινής (αποχετευτικό δίκτυο, αποκομιδή απορριμμάτων, κλπ). Επιπρόσθετα, οι χώρες θα μπορούσαν να διευρύνουν την πρόσβαση σε υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγείας και υπηρεσίες υγείας για την αναπαραγωγική ασφάλεια, ενώ παράλληλα μπορούν να ενισχύουν την εκπαίδευση των κοριτσιών, έτσι ώστε να ενθαρρυνθεί η εθελοντική μείωση της γονιμότητας.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο ρόλος της τράπεζας είναι επικουρικός, στοχεύει στη βοήθεια των χωρών στην προσπάθειά τους να εφαρμόσουν δημογραφικές πολιτικές και προγράμματα, καθώς επιδιώκουν να εξισορροπήσουν την αύξηση του πληθυσμού με την οικονομική ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, βασικοί στόχοι, όπως, η προώθηση της ίσης και καθολικής πρόσβασης στη βασική εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση, η αναπαραγωγική ασφάλεια και υγεία, κατά τις επόμενες δεκαετίες, θα πρέπει να επιδιώκονται με τον δέοντα σεβασμό προς τις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε χώρας ξεχωριστά και ειδικότερα σύμφωνα με τις κοινωνικο – πολιτιστικές αξίες, τις πεποιθήσεις που επικρατούν και τους υφιστάμενους περιορισμούς σε οικονομικό και θεσμικό επίπεδο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε πως οι δημογραφικές τάσεις της Αφρικής στο σύνολό τους κατέχουν μια δυναμική κατά τις επόμενες δεκαετίες, που θα συμβάλει στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Οι δημογραφικοί δείκτες, όπως η πληθυσμιακή αύξηση, η θνησιμότητα και η γονιμότητα, παρουσιάζουν μείωση. Ωστόσο, οι χώρες θα πρέπει να επωφεληθούν από αυτή τη δημογραφική ευκαιρία, αναπτύσσοντας κατάλληλα πλαίσια πολιτικής. Παράγοντες όπως, η χρηστή διακυβέρνηση, μια αξιόπιστη μακροοικονομική διαχείριση, η σωστή εμπορική πολιτική, οι αποτελεσματικές υποδομές, καθώς επίσης οι στοχευόμενες επενδύσεις στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης, πρέπει όλοι να ληφθούν υπόψη προς την κατεύθυνση αυτή.

2.2 ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Σύμφωνα με έκθεση του διεθνούς οργανισμού McKinsey (Ιούνιος 2010), η Αφρικανική ήπειρος διέπεται από διαφορετικές πορείες ανάπτυξης, δηλαδή, ενώ οι προοπτικές μακροχρόνια είναι ελπιδοφόρες για τη συνολική οικονομία, ωστόσο η αναπτυξιακή πορεία της κάθε αφρικανικής χώρας θα διαφέρει από τις άλλες. Προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο ποικίλουν οι ευκαιρίες ανάπτυξης και οι προκλήσεις για κάθε χώρα, γίνεται μια διαβάθμιση των χωρών ανάλογα με τα επίπεδα οικονομικής διαφοροποίησης και τις κατά κεφαλήν εξαγωγές. Αυτό τονίζει την πρόοδο που αφορά σε δύο συναφείς στόχους: αφενός την ανάπτυξη ποικίλων πηγών οικονομικής επέκτασης, πέραν της γεωργίας και των φυσικών πόρων, και αφετέρου τη δημιουργία εσόδων από τις εξαγωγές έτσι ώστε να χρηματοδοτηθεί η εισαγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών που είναι απαραίτητα για τις επενδύσεις. Η ιστορία έχει δείξει πως όσο οι χώρες εξελίσσονται, προσεγγίζουν την επίτευξη των εν λόγω στόχων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι περισσότερες Αφρικανικές χώρες ανήκουν σε μία από τις τέσσερις ομάδες, βάσει των οποίων κατατάσσονται ως εξής: σε διευρυμένες (διαφοροποιημένες) οικονομίες, πετρέλαιο-εξαγωγικές, μεταβατικές και προ-μεταβατικές οικονομίες. Μολονότι οι χώρες της κάθε ομάδας διαφέρουν ποικιλοτρόπως, οι οικονομικές δομές τους και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν είναι παρόμοιες. Επομένως, το εν λόγω πλαίσιο είναι ουσιαστικά χρήσιμο προκειμένου να αξιολογηθούν οι αναπτυξιακές δυνατότητες που υπάρχουν δυνητικά σε μια ήπειρο ιδιαίτερα ανομοιογενή.

Οι διευρυμένες ή αλλιώς διαφοροποιημένες οικονομίες της Αφρικής αποτελούν τις βασικές μηχανές ανάπτυξης της ηπείρου. Οι τέσσερις πιο αναπτυγμένες οικονομίες, οι οποίες έχουν αναπτύξει αξιόλογη βιομηχανία στους τομείς της μεταποίησης – παραγωγής και των υπηρεσιών, είναι οι Αίγυπτος, Μαρόκο, Νότια Αφρική και Τυνησία. Την τελευταία δεκαετία τομείς όπως ο κατασκευαστικός, ο τραπεζικός, οι τηλεπικοινωνίες και το λιανικό εμπόριο αντιπροσωπεύουν πάνω από το 70% της αύξησης του ΑΕΠ. Στις πόλεις εισήλθαν νέοι κάτοικοι, η εισροή σε ανθρώπινους πόρους, υπολογίζεται περίπου πάνω από δέκα εκατομμύρια άτομα από το 2000 και ύστερα, ενώ η πραγματική καταναλωτική δαπάνη αυξήθηκε κατά 3% έως 5% ανά έτος. Σήμερα, το 90% όλων των νοικοκυριών έχουν διαθέσιμο εισόδημα το οποίο προορίζεται για προαιρετική χρήση και όχι για την εξυπηρέτηση βασικών αναγκών. Αυτές οι οικονομίες έχουν τη λιγότερη ευμετάβλητη αύξηση του ΑΕΠ στην Αφρική και αναμένεται να επωφεληθούν σημαντικά από τη δημιουργία δεσμών με την παγκόσμια οικονομία. Παρ' όλα αυτά, οι συγκεκριμένες χώρες της Αφρικής διατηρούν υψηλότερο

κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε αντίθεση με την Κίνα ή την Ινδία και πρέπει να κινηθούν ανταγωνιστικά απέναντι σε βιομηχανίες υψηλότερης αξίας. Προσβλέποντας στο μέλλον, οι προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν είναι η επέκταση των εξαγωγών τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και σε τοπικό, η βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης έτσι ώστε να δημιουργηθεί το κατάλληλα ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό το οποίο είναι απαραίτητο στις προηγμένες βιομηχανίες και τέλος η κατασκευή των υποδομών εκείνων που θα συμβάλλουν στη στήριξη της ανάπτυξης.

Οι πετρέλαιο-εξαγωγικές χώρες θα πρέπει να ενισχύσουν την ανάπτυξη μέσω της διαφοροποίησης της οικονομίας τους. Οι εξαγωγικές χώρες πετρελαίου και φυσικού αερίου ενώ έχουν το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της αφρικανικής ηπείρου ταυτόχρονα έχουν τις λιγότερο διευρυμένες οικονομίες. Οι ανοδικές τιμές του πετρελαίου αύξησαν σε σημαντικό βαθμό τα έσοδα από τις εξαγωγές. Οι τρεις μεγαλύτερες χώρες – παραγωγοί είναι οι Αλγερία, Αγκόλα και Νιγηρία, κερδίζοντας \$1τρισ από τις εξαγωγές πετρελαίου κατά τη χρονική περίοδο 2000 έως 2008, σε σύγκριση με \$300δισ στη δεκαετία του '90. Όμως, ο τομέας των υπηρεσιών και της βιομηχανίας παραμένουν συγκριτικά περιορισμένοι, αντιπροσωπεύοντας μόλις το 1/3 του ΑΕΠ κατά μέσο όρο. Αυτές οι χώρες έχουν σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές εφόσον χρησιμοποιήσουν το πετρέλαιο για τη χρηματοδότηση μιας διευρυμένης ανάπτυξης των οικονομιών τους. Για τον σκοπό αυτό, η διαρκής επένδυση σε υποδομές και εκπαίδευση είναι ουσιώδης. Οι αφρικανικοί εξαγωγείς πετρελαίου αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις με άλλους εξαγωγείς του είδους ανά τον κόσμο, όπως η διατήρηση πολιτικής σταθερότητας και η ώθηση για οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Επιπρόσθετη πρόκληση αποτελεί, η αντίσταση σε τυχόν υπερβάσεις του προϋπολογισμού και στην υπερεπένδυση, που θα δημιουργούσαν ευπαθείς συνθήκες όσον αφορά στις μειώσεις τιμών των βασικών εμπορευμάτων. Τέλος, πρόκληση είναι και η δημιουργία ενός επιχειρηματικού περιβάλλοντος, το οποίο θα επιτρέπει την άνθηση εταιρειών μεταξύ των ήδη υφιστάμενων βιομηχανιών.

Μεταβατικές οικονομίες: με βάση τα πρόσφατα κέρδη. Οι αφρικανικές μεταβατικές οικονομίες όπως οι Γκάνα, Κένυα και Σενεγάλη, έχουν πιο χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ απ' ότι οι χώρες των δύο προηγούμενων ομάδων, όμως οι οικονομίες τους παρουσιάζουν ραγδαίους ρυθμούς ανάπτυξης. Οι τομείς της γεωργίας και των φυσικών πόρων συνολικά αντιπροσωπεύουν περίπου το 35% του ΑΕΠ και τα 2/3 των εξαγωγών. Όμως, οι εν λόγω χώρες εξάγουν όλο και περισσότερο, βιομηχανοποιημένα προϊόντα, ιδιαίτερα σε άλλες χώρες της Αφρικής. Σε αυτά τα επιτυχημένα προϊόντα περιλαμβάνονται επεξεργασμένα καύσιμα, κατεργασμένα τρόφιμα, χημικές ουσίες, προϊόντα ιματισμού και είδη καλλυντικών. Η εξάπλωση του ενδο-αφρικανικού εμπορίου

και η δημιουργία μεγαλύτερων τοπικών αγορών αποτελεί κλειδί για το μέλλον της ανάπτυξης των μεταβατικών οικονομιών. Οι εν λόγω χώρες μπορούν να ανταγωνιστούν σε παγκόσμιο επίπεδο με άλλες χαμηλού κόστους αναδυόμενες οικονομίες, εφόσον βελτιώσουν τις υποδομές τους και τα ρυθμιστικά τους συστήματα. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι, ενώ ο τομέας των υπηρεσιών αναπτύσσεται ραγδαία, τα ποσοστά διείσδυσης των υπηρεσιών που αποτελούν παράγοντες κλειδιά για την πορεία της οικονομίας και δεν είναι άλλοι από τις τηλεπικοινωνίες, τον τραπεζικό τομέα και το επίσημο λιανεμπόριο, παραμένουν σε αρκετά πιο χαμηλά επίπεδα από αυτά των διευρυμένων οικονομιών της πρώτης ομάδας. Το γεγονός αυτό, δημιουργεί ευκαιρίες για τον επιχειρηματικό κλάδο, ο οποίος μπορεί να καλύψει την ανεκπλήρωτη ζήτηση στους συγκεκριμένους τομείς. Τελευταίο αλλά εξόχουσας σημασίας στοιχείο αποτελεί η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Για παράδειγμα, η Γκάνα και η Ουγκάντα, αναμένεται να επωφεληθούν σημαντικά από τα ευρήματα σε φυσικούς πόρους όπως το πετρέλαιο, καθώς δημιουργούνται πρόσθετα έσοδα τα οποία εάν επενδυθούν σωστά θα τονωθεί περαιτέρω η διεύρυνση των οικονομιών τους.

Προ-μεταβατικές οικονομίες, ενδυνάμωση των βασικών στοιχείων. Οι προ-μεταβατικές οικονομίες είναι φτωχές χώρες των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν ξεπερνά το ποσό των \$353. Παρά το γεγονός αυτό, κάποιες χώρες αναπτύσσονται από το 2000 και μετά με ρυθμό ανάπτυξης κατά μέσο όρο περίπου στο 7% ανά έτος, όπως για παράδειγμα η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, η Αιθιοπία και το Μάλι. Φυσικά, η εξέλιξή τους έχει σημειώσει κατά καιρούς ανισορροπίες και κατά συνέπεια το ενδεχόμενο κλυδωνισμών των συγκεκριμένων οικονομιών είναι πάντα ορατό. Ενώ οι εν λόγω οικονομίες διαφέρουν κατά πολύ μεταξύ τους, έχουν ένα κοινό σημείο, το πρόβλημα έλλειψης βασικών, θεμελιωδών στοιχείων, όπως μια σταθερή και ισχυρή κυβέρνηση, δημόσιους θεσμούς, καλές μακροοικονομικές συνθήκες και βιώσιμη αγροτική ανάπτυξη. Κατά συνέπεια η βασική πρόκληση για τις συγκεκριμένες οικονομίες είναι η διατήρηση πολιτικής σταθερότητας, η διόρθωση των βασικών οικονομικών μεγεθών τους και επίσης η δημιουργία ενός πιο σταθερού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι διεθνείς οργανισμοί όπως επίσης και οι φιλανθρωπικές οργανώσεις κατέχουν σημαντικό ρόλο στο πεδίο αυτό.

2.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Σύμφωνα με έρευνα του οργανισμού McKinsey, οι προοπτικές ανάπτυξης της Αφρικής ενώ παρουσιάζονται ελπιδοφόρες, ταυτόχρονα διαφέρουν τόσο από χώρα σε χώρα όσο και μεταξύ των διαφόρων οικονομικών τομέων. Οι οικονομικοί τομείς στους

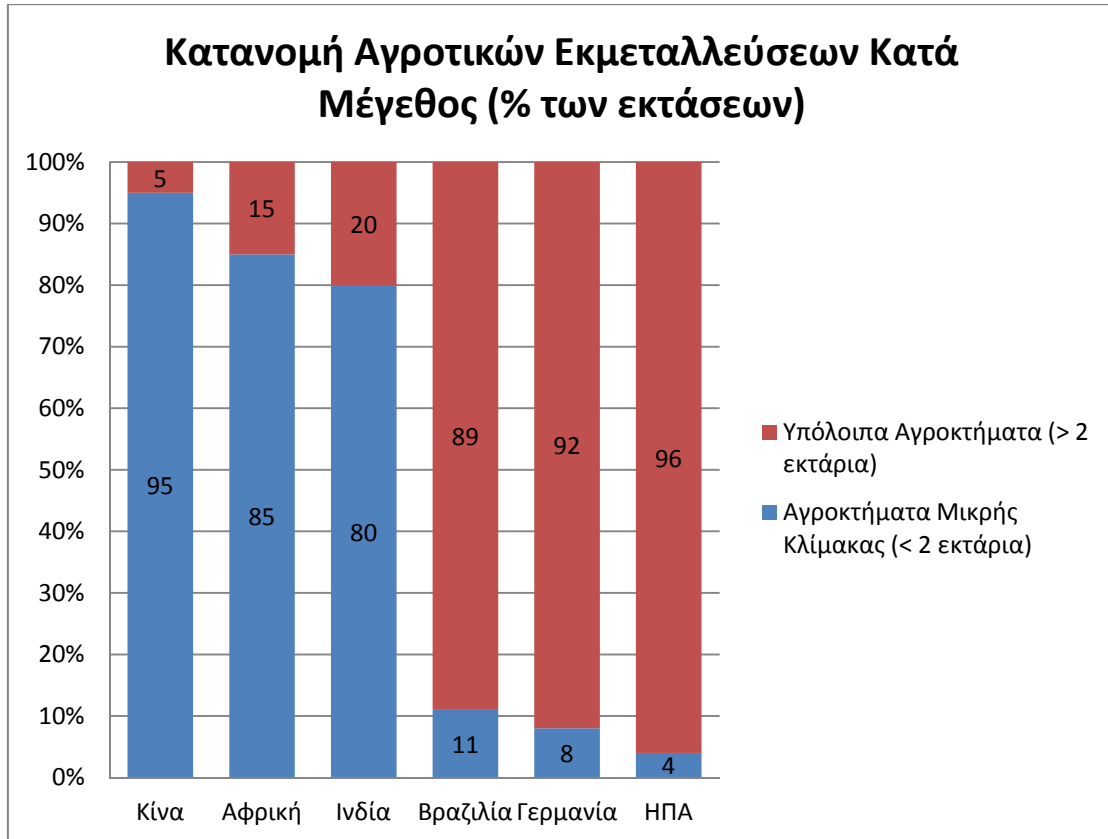
οποίους θα εστιάσουμε όσον αφορά στις δυνατότητές τους είναι οι εξής: ο γεωργικός τομέας, ο χρηματοοικονομικός και τραπεζικός τομέας, η κατανάλωση, ο τομέας των υποδομών, οι φυσικοί πόροι και τέλος ο τομέας των τηλεπικοινωνιών. Στην εν λόγω μελέτη, προκύπτει ένα θεμελιώδες στοιχείο το οποίο συνίσταται στο ότι η αναπτυξιακή πορεία της Αφρικής δύσκολα θα περιοριστεί στις εξορυκτικές βιομηχανίες και στην εν γένει εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της ηπείρου. Έως το 2015 αναμένεται να εισέλθουν περίπου 200 εκατ. Αφρικανοί στην αγορά καταναλωτικών αγαθών, με ότι αυτό συνεπάγεται σε κοινωνικό – οικονομικό επίπεδο. Ραγδαία ανάπτυξη παρουσιάζουν ο τομέας των τηλεπικοινωνιών, όπως επίσης και ο τραπεζικός, ενώ αύξηση εκδηλώνεται και στις δαπάνες για υποδομές στην Αφρική. Φυσικά, σημαντικό ρόλο θα συνεχίσει να διαδραματίζει και ο τομέας των εξορυκτικών βιομηχανιών και της εκμετάλλευσης του φυσικού πλούτου. Η Αφρικανική ήπειρος κατέχει σε παγκόσμια κλίμακα το ένα τέταρτο της συνολικής καλλιεργήσιμης γης. Έντεκα αφρικανικές χώρες συγκαταλέγονται μεταξύ των δέκα κορυφαίων γεωγραφικών προελεύσεων για τουλάχιστον ένα σημαντικό ορυκτό. Μέχρι το 2015, προβλέπεται ότι το 13% της παραγωγής πετρελαίου σε παγκόσμιο επίπεδο θα προέρχεται από την Αφρική, ενώ το 1998 έφτανε στο 9% αντίστοιχα.

2.3.1 Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Η γεωργία αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους οικονομικούς τομείς της Αφρικής, αντιπροσωπεύοντας το 15% του συνολικού ΑΕΠ της ηπείρου ή σε χρηματικούς όρους περισσότερο από 100\$ δις ετησίως. Παρουσιάζει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης, με την Αίγυπτο και τη Νιγηρία να αντιπροσωπεύουν το 1/3 στη συνολική γεωργική παραγωγή ενώ οι δέκα κορυφαίες χώρες παράγουν το 75%. Η δυναμική της Αφρικής σε αγροοικολογικό επίπεδο είναι πολύ μεγαλύτερη από την τρέχουσα απόδοση, όπως επίσης το ίδιο ισχύει και για τις ανάγκες σε τρόφιμα. Ενώ πάνω από το 1/4 της παγκόσμιας καλλιεργήσιμης γης βρίσκεται στη συγκεκριμένη ήπειρο, παράγει μόνο το 10% της παγκόσμιας γεωργικής παραγωγής. Επομένως, υπάρχει σοβαρή δυνατότητα για ανάπτυξη στον εν λόγω τομέα, ο οποίος στην υφιστάμενη κατάσταση διευρύνεται με μετριοπαθείς ρυθμούς που αγγίζουν το 2 με 5% ετησίως. Οι βασικές προκλήσεις που αναστέλλουν την ταχύτερη ανάπτυξη της παραγωγής του αγροτικού τομέα στην Αφρική είναι τέσσερις. Στις σειρές που ακολουθούν παρουσιάζονται οι τέσσερις αυτοί παράγοντες ενώ ταυτόχρονα αναδύεται και μια δεύτερη οπτική, αυτή της ευκαιρίας που προκύπτει μέσα από τις υπάρχουσες συνθήκες.

Ο πρώτος παράγοντας είναι ο κατακερματισμός της γης. Το 85% των αφρικανικών αγροκτημάτων καταλαμβάνουν λιγότερο από 2 εκτάρια γης, συνεπώς υπάρχει υψηλός

βαθμός κατακερματισμού της παραγωγής. Περίπου το ίδιο ποσοστό σε Βραζιλία, Γερμανία και ΗΠΑ λειτουργούν με την ίδια κλίμακα γης, δηλαδή να κατέχουν λιγότερο από 2 εκτάρια καλλιεργήσιμης γης. Άρα, απαιτούνται νέα μοντέλα που θα επιτρέψουν σε μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις να αποκτήσουν οικονομίες κλίμακας.

Επόμενος παράγοντας είναι η αλληλεξάρτηση και η πολυπλοκότητα. Ένα επιτυχημένο αγροτικό σύστημα απαιτεί αξιόπιστο σύστημα πρόσβασης σε χρηματοδότηση, όπως επίσης και υψηλής ποιότητας πρωτογενούς υλικού, δηλαδή σπόρους, λίπασμα και τέλος νερό. Επιπλέον, απαραίτητα στοιχεία είναι η πρόσβαση σε αξιόπιστες αγορές που θα έχουν τη δυνατότητα να απορροφήσουν το υψηλότερο επίπεδο της αγροτικής παραγωγής, η δημιουργία μιας σταθερής αλυσίδας αξίας για την παραγωγή μετά τη συγκομιδή και τέλος εκπαιδευτικά προγράμματα αγροτών, που θα εστιάζουν στην εκμάθηση καλών πρακτικών με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας. Η Αφρική διαθέτει διαφοροποιημένες αγρο – οικολογικές συνθήκες, με αποτέλεσμα να χρειάζεται οι χώρες να υιοθετήσουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους μοντέλα γεωργικής εκμετάλλευσης ώστε να δημιουργήσουν μια αφρικανική πράσινη επανάσταση.

Ανεπαρκείς επενδύσεις. Ειδικοί επισημαίνουν ότι προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικότερα ο αγροτικός τομέας στην Αφρική, απαιτούνται μόνο για την υπο – Σαχάρια Αφρική επιπρόσθετες ετήσιες επενδύσεις της τάξης των 50\$ δις. Επομένως,

υπάρχει ανάγκη να αναπτυχθούν επιχειρησιακά μοντέλα τα οποία θα συμβάλλουν στην αύξηση του επιπέδου των επενδύσεων προς τον αγροτικό τομέα είτε από ιδιωτικούς φορείς και δημόσιους, είτε ακόμα και μέσω χορηγιών – δωρεών.

Ευνοϊκές συνθήκες. Ο μετασχηματισμός του αγροτικού τομέα προκειμένου να είναι επιτυχής, προϋποθέτει κάποια βασικά στοιχεία, όπως: υποδομές για τη διακίνηση προϊόντων και ανθρώπων, σταθερό οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον και τέλος εκπαιδευμένο επιστημονικά και επιχειρηματικά ανθρώπινο δυναμικό. Πολλές αφρικανικές χώρες κάνουν μεγάλα άλματα, θέτοντας τις βάσεις, ενώ ταυτόχρονα υπάρχουν χώρες στη συγκεκριμένη ήπειρο που συνεχίζουν να υστερούν σε όσα έχουν αναφερθεί. Φυσικά οι προσπάθειες για βελτίωση της αγρο – οικονομίας στην Αφρική συνεχίζονται. Οι αφρικανικές χώρες από πλευράς τους έχουν δεσμευτεί να αυξήσουν στο 10% επί του συνολικού προϋπολογισμού τους το μερίδιο που αναλογεί στον αγροτικό τομέα ενώ δράσεις αναλαμβάνονται και από την ιδιωτική πρωτοβουλία τόσο σε επίπεδο χορηγιών όσο και σε επίπεδο δημιουργίας επενδυτικών κεφαλαίων.

Η ροή των επενδύσεων στον αγροτικό τομέα εστιάζει εν γένει σε τρεις ευκαιρίες. Η πρώτη αφορά στη ραγδαία εξέλιξη που παρουσιάζει ο τομέας της τεχνολογίας, για παράδειγμα η δημιουργία καλαμποκιού με βασικό χαρακτηριστικό την ανθεκτικότητα στην ανομβρία, από την οποία προκύπτουν υψηλές επενδυτικές αποδόσεις και που κατ' επέκταση συμβάλλει θετικά ως μηχανισμός εξάλειψης συνθηκών φτώχειας για τους μικρής κλίμακας αγρότες. Η δεύτερη αφορά στις νέες προσεγγίσεις της αλυσίδας αξίας που στοχεύουν στη βελτίωση της πρόσβασης στις αγορές και βοηθούν ομάδες αγροτών να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους. Τρίτη ευκαιρία αποτελεί η ανάπτυξη επιλεγμένων μεγάλων εκτάσεων, με υψηλό, εκμεταλλεύσιμο δυναμικό, γεωργικής γης.

Δυνατότητες δημιουργούνται επιπλέον λόγω των νέων μοντέλων που επιφέρουν αλλαγές μεγάλης κλίμακας και που καθοδηγούνται είτε από το δημόσιο είτε από τον ιδιωτικό τομέα. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα σχέδια που γίνονται στο πλαίσιο του Προγράμματος Ολοκληρωμένης Γεωργικής Ανάπτυξης της Αφρικής (Comprehensive Africa Agriculture Development Program), το οποίο αποτελεί μια πρωτοβουλία ενίσχυσης των Αφρικανικών χωρών προκειμένου να ενδυναμώσουν των οικονομική τους ανάπτυξη μέσω της ανάπτυξης και εξάπλωσης του αγροτικού τομέα. Μια από τις προσεγγίσεις προς αυτή την κατεύθυνση είναι ένας νέος τύπος βιομηχανικής δομής, γνωστός με τον όρο “nucleus farms”, που έχει ως βασικό σκοπό την αύξηση της παραγωγής των κατόχων μικρών εκτάσεων γης. Η δομή αυτή λειτουργεί ως εξής: Οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις των 50 εκταρίων γνωστές και ως “nucleus farms” λειτουργούν υπό τις οδηγίες ατόμων που διαθέτουν εξελιγμένες γεωργικές και

τεχνολογικές γνώσεις και οι οποίοι με τη σειρά τους δρουν επικουρικά ως προς τους αγρότες μικρότερων εκτάσεων στην περιοχή τους, με αποτέλεσμα στους τελευταίους να δίνεται η δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στις αγορές μέσω των “nucleus farms” και να γίνονται πιο παραγωγικοί. Επιπροσθέτως, στις προσεγγίσεις προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του αγροτικού τομέα συμπεριλαμβάνεται και η δημιουργία συλλογικών αποθηκευτικών χώρων (για την αποθήκευση λιπασμάτων, σπόρων, συγκομιδών) καθώς επίσης και η λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών με αποτελεσματικότερο τρόπο.

Δυνητικά, οι αφρικανικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις μπορούν να αποτελούν πηγή παραγωγής για όλο το μήκος των αλυσίδων εφοδιασμού. Συνεπώς, η μετάβαση των αφρικανικών χωρών σε μια πράσινη επανάσταση αποτελεί μια επιχείρηση ιδιαίτερα δύσκολη και πολύπλοκη, παρ’ όλα αυτά είναι γεγονός ότι γίνονται προσπάθειες ανάληψης πρωτοβουλιών και δράσεων τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο, με γνώμονα την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα και τη διασύνδεσή του με τη βιομηχανία τροφίμων και το λιανεμπόριο.

2.3.2 Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Την τελευταία δεκαετία, ο τραπεζικός τομέας έχει παρουσιάσει ραγδαία ανάπτυξη στην Αφρική. Η υποσαχάρια Αφρική έχει εξελιχθεί σε ουσιαστικό παράγοντα της αναδυόμενης τραπεζικής αγοράς, καθώς το 2008 το σύνολο των επενδύσεων έφτασε στα \$669 δις, και επίσης η βάση του ενεργητικού της βόρειας Αφρικής έχει αυξηθεί σημαντικά φτάνοντας στα \$497 δις. Επομένως, τα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών στην Αφρική αποτελούν συγκρίσιμα μεγέθη με αυτά άλλων αναδυόμενων χωρών όπως στη Ρωσία (\$995 δις).

Περίπου το 50% της ανάπτυξης των μεγαλύτερων αφρικάνικων τραπεζών προήλθε από τη δυναμική των χαρτοφυλακίων, ενώ μόλις το 17% προήλθε από διάφορες άλλες πηγές. Η στήριξη της υπάρχουσας δυναμικής των χαρτοφυλακίων, αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη συνολική επέκταση της αγοράς, αυτό διαφαίνεται κυρίως από το ότι ο χρηματοπιστωτικός τομέας έχει ξεπεράσει το ΑΕΠ στις περισσότερες από τις κύριες αγορές της ηπείρου. Για παράδειγμα, μεταξύ του 2000 και 2008, το ΑΕΠ στην Κένυα αυξανόταν κατά 4.4% ετησίως, ενώ ο χρηματοπιστωτικός τομέας αναπτυσσόταν κατά 8.5%, δηλαδή περίπου στο διπλάσιο. Παρ’ όλα αυτά, η Αίγυπτος αποτελεί σημαντική εξαίρεση, και αυτό γιατί οι κανονιστικοί περιορισμοί που ισχύουν, έχουν καθηλώσει την ανάπτυξη του εν λόγω τομέα στο 2.3% ετησίως ενώ το ΑΕΠ φτάνει στο 4.8%.

Στην ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα συνετέλεσαν σε σημαντικό βαθμό οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Συγκεκριμένα, στη Νιγηρία, οι μεταρρυθμίσεις του τραπεζικού τομέα προώθησαν την ταχεία ενοποίηση τραπεζών (από 89 σε 25 τράπεζες μεταξύ 2004 και 2006). Το γεγονός αυτό ξεκλείδωσε τη δυναμική του εν λόγω τομέα, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν μεγαλύτερες τράπεζες με καλύτερες δυνατότητες ως προς τη μείωση του λειτουργικού τους κόστους, επιτρέποντάς τους ταυτόχρονα να διεισδύσουν σε ένα μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού, το οποίο δεν συσχετίζεται με χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, και με αυτόν τον τρόπο να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την αξιοποίηση της ευκαιρίας και να κερδίσουν σημαντικό μερίδιο από τη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη. Ως αποτέλεσμα, το συνολικό τραπεζικό ενεργητικό αυξήθηκε περισσότερο από 59% ετησίως κατά το χρονικό διάστημα από το 2004 έως το 2008. Το Αύγουστο του 2009, ο νεοδιορισθείς κυβερνήτης της κεντρικής τράπεζας ξεκίνησε για σειρά μεταρρυθμίσεων με στόχο την αύξηση των ελέγχων, της λογοδοσίας και της διαφάνειας.

Επιπλέον, οι συγχωνεύσεις και οι αγορές βελτίωσαν την παραγωγικότητα, καθώς μικρότεροι και λιγότερο αποτελεσματικοί οργανισμοί εξαγοράστηκαν από μεγαλύτερους. Από το 2004 έως το 2009, οι συμφωνίες συγχωνεύσεων και εξαγορών που αφορούσαν σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στην Αφρική έφταναν περίπου τις 430. Να σημειωθεί, ότι το 40% των συμφωνιών ήταν διασυνοριακές, με τον αγοραστή να προέρχεται από κάποια άλλη περιοχή της Αφρικής ή και εκτός ηπείρου. Οι τράπεζες στη Νότια Αφρική επικεντρώνονται ιδιαίτερα στο να δημιουργούν ερείσματα εκτός της εγχώριας αγοράς τους. Περαιτέρω ενοποίηση της αγοράς λαμβάνει χώρα στο εσωτερικό των χωρών.

Επίσης, οι νεοεισερχόμενοι κερδίζουν μερίδιο σε χώρες, στις οποίες οι κυβερνήσεις, επιτρέπουν σε ιδιωτικές τράπεζες να εισέλθουν στην αγορά. Για παράδειγμα, η Αλγερία από το 1990 έχει ανοιχτεί στην ιδιωτική πρωτοβουλία και δράση στο συγκεκριμένο τομέα.

Παρ' όλο που τα επόμενα χρόνια αναμένονται χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης στην Αφρικανική χρηματοπιστωτική αγορά, εξακολουθούν να υπάρχουν ελκυστικές ευκαιρίες. Όπως, η εξάπλωση των ήδη προσφερόμενων προϊόντων, η ανάπτυξη της διείσδυσης των προϊόντων, η προσέλκυση εν δυνάμει πελατών οι οποίοι μέχρι τώρα δεν χρησιμοποιούν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η αξιοποίηση της ανόδου μιας νέας τάξης καταναλωτών μέσω της ανάπτυξης καινοτόμων υπηρεσιών και δικτύων διανομής. Οι τράπεζες έχουν υιοθετήσει διάφορες στρατηγικές, οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως, προκειμένου να έχουν μερίδιο στην ανάπτυξη.

- ❖ Γεωγραφική επέκταση. Η PAN-AFRICAN ECOBANK TRANSNATIONAL έχει πάνω από 11.000 υπαλλήλους, σε περισσότερα από 750 υποκαταστήματα σε 30 αφρικανικές χώρες. Το κλειδί της επιτυχίας της στρατηγικής αυτής είναι η διασύνδεση ανεξάρτητων θυγατρικών μεταξύ τους, οι οποίες μπορούν να προσαρμόσουν το προϊόν τους στην τοπική αγορά και παράλληλα να επωφελούνται από τις περιφερειακές διασυνδέσεις μέσω των κοινών χρηματοοικονομικών και ανθρωπίνων πόρων.
- ❖ Εισαγωγή νέων τμημάτων. Η CAPITEC BANK της Νοτίου Αφρικής, αξιοποιεί, με γνώμονα την τεχνολογία, ένα χαμηλού κόστους τραπεζικό μοντέλο, με στόχο την προσέλκυση εκείνων των πελατών που δεν έκαναν χρήση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Το συγκεκριμένο επιχειρηματικό μοντέλο βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: η υπηρεσία ή το προϊόν να είναι απλό, προσιτό, να έχει προσβασιμότητα και να υπάρχει προσωπική εξυπηρέτηση.
- ❖ Καινοτομία προϊόντος. Η AFRICAN BANK, η οποία ως χρηματοπιστωτικό ίδρυμα της Νοτίου Αφρικής, επικεντρώνεται ιδιαίτερα σε ένα κομμάτι της αγοράς. Ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 2000 με σκοπό να καλύψει το κενό μεταξύ των παραδοσιακών τραπεζών και των μικρο-δανειστών. Προσφέρει καινοτόμα πιστωτικά και αποταμιευτικά προϊόντα σε πελάτες που είναι μισθωτοί και διαθέτουν χαμηλό και μεσαίο εισόδημα. Οι αιτήσεις δανείων αξιολογούνται εντός ολίγων λεπτών χάρη των προηγμένων πιστωτικών συστημάτων που διαθέτουν, συνδυασμένα με μια απλή διαδικασία υποβολής αιτήσεων η οποία εφαρμόζει τα πιο πρόσφατα τεχνολογικά μοντέλα όπως βιομετρικούς σαρωτές.
- ❖ Βελτιωμένη στρατηγική διείσδυσης. Καθώς αυξάνει η οικονομική πολυπλοκότητα των υφιστάμενων πελατών, οι αφρικανικές τράπεζες στρέφονται στην πώληση νέων προϊόντων ώστε να ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες ανάγκες των πελατών τους. Για παράδειγμα, εκτός από τα βασικά συναλλακτικά προϊόντα, πλέον πολλές τράπεζες προσφέρουν πιστωτικές κάρτες ή δυνατότητα υπερανάληψης.
- ❖ Καινοτόμα δίκτυα. Οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά, οι οποίοι δεν διαθέτουν εγκατεστημένα δίκτυα καταστημάτων μπορούν να εφαρμόσουν μια στρατηγική που αλλάζει τους όρους στην αγορά. Αυτό δύναται να συμβεί μέσω της αποκλειστικής χρήσης ηλεκτρονικών καναλιών – δικτύων. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η υπηρεσία πληρωμών μέσω κινητής τηλεφωνίας στην Κένυα, η οποία ονομάζεται M-Pesa, και επιτρέπει στους χρήστες να καταθέσουν, να αποσύρουν ή να μεταφέρουν χρήματα μέσω μιας κινητής συσκευής, απλά και γρήγορα. Η συγκεκριμένη υπηρεσία διατίθεται από την

εταιρεία Safaricom, βασικό πάροχο του δικτύου κινητής τηλεφωνίας στην Κένυα.

- ❖ Επέκταση κατά μήκος της αλυσίδας αξίας (εφοδιαστική αλυσίδα). Στη Νιγηρία, τράπεζες όπως η GUARANTY TRUST BANK (GTBank) επεκτείνονται, οικοδομώντας εσωτερικές ικανότητες σε τομείς που παραδοσιακά ανήκαν σε ξένους παράγοντες. Όπως για παράδειγμα, εταιρικές και επενδυτικές τράπεζες. Με αυτόν τον τρόπο, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη Νιγηρία εκμεταλλεύονται τις συνέργιες μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων τους.

2.3.3 Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ – ΔΙΑΚΟΣΙΑ ΕΚΑΤ. ΝΕΟΙ ΠΕΛΑΤΕΣ

Οι φυσικοί πόροι δεν αποτελούν τον μοναδικό οδηγό ανάπτυξης για την Αφρική. Για του λόγου το αληθές, ο αφρικανικός καταναλωτισμός σημειώνει άνοδο. Από το 2005 έως το 2008, η καταναλωτική δαπάνη σε ολόκληρη την ήπειρο αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό της τάξης του 16%, ο οποίος είναι περισσότερος από το διπλάσιο του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε σε όλες τις χώρες εκτός από δύο. Πολλοί καταναλωτές έχουν μετακινηθεί σε ανώτερο οικονομικό επίπεδο, από το επίπεδο εισοδήματος των απόρων (λιγότερο από \$1.000/έτος) στο εισόδημα που καλύπτει βασικές ανάγκες (\$1.000 έως \$5.000/έτος) και τέλος, στο εισόδημα μεσαίου επιπέδου (μέχρι και \$25.000/έτος).

Για παράδειγμα στη Νιγηρία, η συνολική αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών που τα έσοδά τους κυμαίνονται μεταξύ \$1.000 έως \$5.000 ανά έτος διπλασιάστηκε κατά τη χρονική περίοδο 2000 έως 2007, φθάνοντας τα \$20 δις. Σχεδόν επτά εκατομμύρια επιπλέον νοικοκυριά έχουν αρκετά ικανοποιητικό εισόδημα ώστε να εξασφαλίσουν τη θέση τους στην αγορά ως καταναλωτές.

Αυτή η εξέλιξη είναι εξαιρετικά σημαντική για τις επιχειρήσεις που έχουν άμεση σχέση με το καταναλωτικό κοινό, δηλαδή από εταιρείες κατασκευής καταναλωτικών αγαθών μέχρι τράπεζες και εταιρείες τηλεπικοινωνιών. Όταν οι άνθρωποι αρχίζουν να κερδίζουν χρήματα στο επίπεδο των βασικών τους αναγκών, τότε ξεκινούν να αγοράζουν και να καταναλώνουν αγαθά και υπηρεσίες. Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί ότι οι περισσότερες κατηγορίες καταναλωτικών αγαθών παρουσιάζουν ένα σχέδιο ανάπτυξης τύπου καμπύλης S. Συνεπώς, όταν η χώρα επιτυγχάνει ένα βασικό επίπεδο εισοδήματος τότε οι ρυθμοί ανάπτυξης επιταχύνουν τρεις με τέσσερις φορές περισσότερο. Ενώ το ακριβές σημείο καμπής διαφέρει μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών, πολλές από αυτές μόλις που καταφέρνουν να εισέλθουν σε αυτή τη φάση της ταχείας ανάπτυξης. Η τεράστια ανάπτυξη του τομέα της κινητής τηλεφωνίας στην Αφρική παρέχει σαφή στοιχεία για το συγκεκριμένο φαινόμενο.

Παρά την πρόσφατη επιβράδυνση της οικονομικής επέκτασης, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ θα πρέπει να συνεχίσει τη θετική του τροχιά μέχρι το 2015, εκτιμώντας ότι το συνολικό μέσο ετήσιο ποσοστό αύξησης (CAGR, Compound Annual Growth Rate) θα είναι περίπου στο 4.5%. Κατά συνέπεια, αυτό θα σήμαινε μια αύξηση άνω του 35% της αγοραστικής δύναμης. Σε συνδυασμό με την ισχυρή αύξηση του πληθυσμού (κατά 2%) και τη συνεχή αστικοποίησή του (κατά 3%), εκτιμάται ότι έως το 2015 θα εισέλθουν 221 εκατ. νέοι καταναλωτές στην αγορά για την κάλυψη βασικών τους αναγκών. Ως αποτέλεσμα, ο αριθμός των ελκυστικών και ιδιαίτερα των ελκυστικών εθνικών αγορών, με πάνω από 10 εκατ. καταναλωτές και το Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα να υπερβαίνει τα \$10 δις το χρόνο, θα αυξηθεί στις 26 το 2014, από 19 που ήταν το 2008.

Πολλές τοπικές και πολυεθνικές εταιρείες καταναλωτικών αγαθών ακμάζουν ήδη στην Αφρική και επιστρέφουν καλές αποδόσεις στους μετόχους τους. Οι εταιρείες που σκοπεύουν να δραστηριοποιηθούν στο συγκεκριμένο πλαίσιο, προκειμένου να επιτύχουν, θα πρέπει να αντιμετωπίσουν πέντε μεγάλες προκλήσεις, κάποιες από αυτές ίσως είναι οικείες σε εταιρείες που λειτουργούν σε άλλες αναδυόμενες αγορές.

Η ετερογενής δομή της αγοράς.

Στην Αφρική υπάρχουν πάνω από 50 χώρες, μεταξύ των οποίων προκύπτουν μεγάλες διαφορές στην αγοραστική δύναμη και στη συμπεριφορά των καταναλωτών, επομένως η προσέγγιση του τύπου ένα μέγεθος ταιριάζει σε όλους και όλα, δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει με επιτυχία. Θα μπορούσε μια εταιρεία καταναλωτικών αγαθών να προσέγγιζε αυτό το πρόβλημα, με την κατάτμηση των αφρικανικών αγορών σε τέσσερις βαθμίδες, ανάλογα με τη δυναμική της αγοράς και του ανταγωνισμού. Για παράδειγμα, στην τρίτη βαθμίδα όπου οι καταναλωτές έχουν χαμηλή αγοραστική δύναμη και οι υποδομές είναι ανεπαρκείς, η επιχείρηση απλουστεύει την παραγωγή μέσω της ελαχιστοποίησης του αριθμού των προϊόντων της (stock keeping unit, SKU), δημιουργεί ισχυρές συνεργασίες στη διαδικασία της διανομής, προβαίνει σε στοχοθετημένες δαπάνες marketing στα σημεία πώλησης, και χρησιμοποιεί μικρότερα μεγέθη συσκευασίας ώστε να επιτύχει αύξηση των δοκιμαστικών αγορών και ποσοτήτων. Στις αγορές της πρώτης βαθμίδας, η επιχείρηση υιοθετεί μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση. Σε αυτές τις σχετικά πλούσιες περιοχές, οι καταναλωτές είναι πιο εύκολο να προσεγγιστούν, οπότε χρησιμοποιείται η πολιτική της άμεσης διανομής και πώλησης, προσφέροντας ένα ολοκληρωμένο πακέτο προϊόντων, ενώ το marketing εστιάζει στην οικοδόμηση της μάρκας μέσω ενός ευρέως φάσματος διαφημιστικών προσεγγίσεων.

Το χαμηλό επίπεδο οικονομικού υπόβαθρου.

Το 95% του πληθυσμού και το 71% του εισοδήματος παραμένουν στη βάση της πυραμίδας. Συνεπώς, οι εταιρείες δεν θα είναι σε θέση να δημιουργήσουν μεγάλης κλίμακας δραστηριότητες, μόνο μέσω δυσεύρετων προϊόντων. Οι εταιρείες θα πρέπει να ανακαλύψουν εκ νέου τα επιχειρηματικά τους μοντέλα ώστε να παραδώσουν τα σωστά προϊόντα στις σωστές τιμές. Για την αποτελεσματική κάλυψη των αναγκών των συγκεκριμένων καταναλωτών, οι εταιρείες πρέπει να προσαρμόσουν τον τρόπο που σχεδιάζουν τα προϊόντα και να δημιουργήσουν χαρτοφυλάκια προϊόντων. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να μάθουν να ανταγωνίζονται τους τοπικούς φορείς που έχουν ριζικά διαφορετικές δομές κόστους.

Η ελλιπής ανάπτυξη των καναλιών διανομής προϊόντων και της προώθησής τους στην αγορά.

Το σύγχρονο εμπόριο είναι ακόμα εν τη γενέσει του στο μεγαλύτερο μέρος της Αφρικής. Τα παραδοσιακά καταστήματα, οι υπαίθριες αγορές, οι πλανόδιοι πωλητές και όλα τα συναφή που κυριαρχούν στον τομέα της λιανικού εμπορίου, ισοδυναμούν με περισσότερο από το 85% του συνολικού όγκου συναλλαγών. Το άσχημο οδικό δίκτυο και η γενικότερη έλλειψη υποδομών κάνουν την παράδοση, των προϊόντων στους καταναλωτές, μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση, επομένως οι εταιρείες πρέπει να οικοδομήσουν ισχυρά δίκτυα πωλήσεων και διανομής αξιοποιώντας το χονδρεμπόριο σε συνδυασμό με μοντέλα άμεσης διανομής.

Οι αναδυόμενες κατηγορίες.

Στην Αφρική, πολλές κατηγορίες δεν έχουν αναπτυχθεί πλήρως. Για παράδειγμα, η κατά κεφαλήν χρήση της οδοντόκρεμας είναι σε χαμηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με χώρες της Ασίας. Η ύπαρξη λιγοστών στοιχείων για τις ανάγκες και τις συμπεριφορές των καταναλωτών καθιστά πιο δύσκολη την ανάπτυξη εξειδικευμένων γνώσεων επ' αυτού του ζητήματος και δυσχεραίνει τυχόν προβλέψεις που θα μπορούσαν να γίνουν. Επιπλέον, η κατάσταση των μέσων επικοινωνίας και του επιπέδου εκπαίδευσης δυσχεραίνει και καθιστά δύσκολο το έργο να φτάσει κανείς τους καταναλωτές με συγκεκριμένα μηνύματα που αφορούν στο προϊόν. Ως εκ τούτου, ο ανταγωνισμός στην Αφρική δεν αποτελεί ένα κοινό παιχνίδι. Συνεπώς, οι επιχειρήσεις χρειάζεται να φέρουν στο σύνολο της αγοράς την ανάπτυξη της καταναλωτικής συνείδησης μέσω επενδύσεων στην εκπαίδευση των καταναλωτών και κάνοντας χρήση μη παραδοσιακών τεχνικών marketing.

Η έλλειψη - ανεπάρκεια ταλέντων - προσόντων.

Παρά τις ανεκμετάλλευτες ευκαιρίες εργασίας, το ταλέντο παραμένει σπάνια ικανότητα στην Αφρική. Ωστόσο, για μια επιχείρηση το να ανταγωνιστεί και να επιτύχει μακροπρόθεσμα απαιτείται να διαθέτει τοπική τεχνογνωσία και προσόντα. Αρχικά, οι εταιρείες προκειμένου να γεφυρώσουν το κενό θα χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν ένα μείγμα από ντόπιους και αλλοεθνείς υπαλλήλους. Παράλληλα, απαιτούνται επενδύσεις για την ανάπτυξη και διατήρηση των τοπικών ικανοτήτων. Τοπικά προγράμματα για την ανάπτυξη ικανοτήτων, ελκυστικές σταδιοδρομίες και ευκαιρίες μαθητείας θα είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη μακροπρόθεσμης επιτυχίας.

2.3.4 ΟΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Κατά τη χρονική περίοδο 1998 έως 2007, οι δαπάνες για υποδομές στην Αφρική αυξήθηκαν με μέσο ρυθμό 17% ετησίως, από \$3δισ το 1998 σε \$12δισ το 2008, ξεπερνώντας σημαντικά την ανάπτυξη των παγκόσμιων επενδύσεων σε υποδομές. Η Αφρική αντιπροσώπευε το 11% της συνολικής παγκόσμιας, ιδιωτικού τομέα και ξένης χρηματοδότησης, επένδυσης από το 1999 έως το 2001 και κατά την περίοδο 2005 – 2007 αντιπροσώπευε το 17%. Η ανάπτυξη αυτή, προήλθε κυρίως από αύξηση της χρηματοδότησης από κυβερνήσεις εκτός ΟΟΣΑ, και ειδικότερα από την Κίνα, η οποία παρείχε το 77% της χρηματοδότησης το 2007. Ο ιδιωτικός τομέας παραμένει μια από τις μεγαλύτερες πηγές κεφαλαίων (45% το 2007). Η γρήγορη ανάπτυξη έχει προσελκύσει πολλές πολυεθνικές εταιρείες εντός και εκτός Αφρικής.

Ενώ η ανάπτυξη υπήρξε σημαντική, το μέγεθος του επενδυτικού χάσματος, που πρέπει να κλείσει εάν η αφρικανική ήπειρος θέλει να προσεγγίσει τους αναπτυξιακούς στόχους των Ηνωμένων Εθνών για τη χιλιετία, είναι κάτι περισσότερο από \$180 δις μόνο για την περιοχή της Αφρικής νοτίου της Σαχάρα. Ως εκ τούτου, πρέπει οι κυβερνήσεις και ο ιδιωτικός τομέας να αυξήσουν τις δαπάνες τους για υποδομές. Για τη Νιγηρία, η οποία στοχεύει να είναι μεταξύ των κορυφαίων 20 οικονομιών του κόσμου έως το 2020, το να φτάσει στο ίδιο επίπεδο υποδομών με αυτό που κατέχει η Βραζιλία σήμερα, απαιτούνται επενδύσεις που υπερβαίνουν τα \$190 δις, περίπου το 60% του σημερινού ΑΕΠ της, ή ένα επιπλέον 3% του ΑΕΠ για τα επόμενα 20 χρόνια.

Επομένως, η αναπτυξιακή τάση των αφρικάνικων υποδομών απέχει μακράν από την ολοκλήρωσή της, καθώς αρκετές είναι οι χώρες που ήδη έχουν ανακοινώσει και υλοποιήσει ουσιώδεις πρόσθετες δαπάνες. Για παράδειγμα, η Νότια Αφρική επένδυσε περίπου \$44 δις σε τομείς όπως οι μεταφορές, καύσιμες ύλες, νερό και ενεργειακές υποδομές από το 2009 έως το 2011, περίπου 73% αύξηση στην ετήσια δαπάνη από τα

επίπεδα του 2007 – 2008. Επίσης, δεδομένου ότι οι επενδύσεις σε υποδομές προσφέρουν ένα υψηλό ερέθισμα με πολλαπλές επιπτώσεις σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, πολλές χώρες όπως οι Αγκόλα, Κένυα, Μοζαμβίκη, Νιγηρία και Σενεγάλη ανακοίνωσαν και προέβησαν σε παρεμφερή προγράμματα, μικρότερης κλίμακας όμως.

Εξετάζοντας σε μικρο-επίπεδο αυτή την αξιοσημείωτη ανάπτυξη, διαπιστώνεται ότι έχει συμβεί σε ένα περιορισμένο σύνολο χωρών και τομέων. Χώρες όπως η Αλγερία, Κένυα, Μαρόκο, Νιγηρία, Νότια Αφρική και Τυνησία ήταν υπεύθυνες για το 75% των επενδύσεων κατά το χρονικό διάστημα 1997 έως 2007. Επιπρόσθετα, οι δαπάνες υποδομών στην Αγκόλα, οι οποίες τροφοδοτούνται από την «πετρελαϊκή έκρηξη», αυξάνονται με ταχύτατους ρυθμούς.

Πίσω από αυτή την ανομοιομορφία βρίσκονται οι μεγάλες διαφοροποιήσεις που σχετίζονται με το μέγεθος των αφρικανικών οικονομιών, την οικονομική αστάθεια, την πολιτική σταθερότητα και την ποιότητα των μεταφορών και της διακίνησης των προμηθειών, της υγειονομικής περίθαλψης και τέλος, των ανθρωπίνων δεξιοτήτων. Σχεδόν τα τρία τέταρτα αυτών των χωρών δεν έχουν αρκετό ΑΕΠ ώστε να συντηρήσουν έργα άνω των \$100 εκατ. (ένας συγκριτικά μετριοπαθής προϋπολογισμός για ένα λιμάνι, ένα αεροδρόμιο, ένα εθνικό δίκτυο ή ένα ενεργειακό έργο. Ομοίως, η ποιότητα των δρόμων σε σχέση με την πυκνότητα του πληθυσμού διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό. Δεκαπέντε αφρικανικές χώρες χαρακτηρίζονται ως μεσόγειες και το κόστος μεταφοράς υπολογίζεται έως και τέσσερις φορές υψηλότερο από αυτό στον ανεπτυγμένο κόσμο, περιπλέκοντας έτσι τις εισαγωγές εξοπλισμού και υλικών.

Οι επενδύσεις σε υποδομές έχουν υποστεί τη συγκέντρωση σε συγκεκριμένους τομείς. Η κινητή τηλεφωνία αντιπροσώπευε περισσότερο από το 30% των επενδύσεων κατά το χρονικό διάστημα 1997 – 2007, επειδή η συγκεκριμένη αγορά ήταν πολύ ελκυστική καθώς η απαιτούμενη υποδομή είχε μια σχετικά σύντομη περίοδο αποπληρωμής. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η διανομή και η μετάδοση αντιπροσώπευαν το 23% των επενδύσεων καθώς οι χώρες σε ολόκληρη την ήπειρο ανέπτυξαν έργα μεγάλης κλίμακας, όπως για παράδειγμα ο υδροηλεκτρικός σταθμός στο Bujagali. Οι επενδύσεις υποδομών για τη μεταφορά φυσικού αερίου αντιστοιχούσαν ένα περαιτέρω 10% επί του συνόλου. Οι επενδύσεις σε σιδηροδρομικό δίκτυο κυρίως στη Νότια Αφρική έφταναν στο 11%. Επενδύσεις σε άλλες υποδομές μεταφορών όπως οδικό δίκτυο, λιμάνια και αεροδρόμια, περιοριζόντουσαν από κακές επιχειρηματικές πρακτικές και μεγάλες περιόδους αποπληρωμής. Ομοίως, οι επενδύσεις στο δίκτυο

νερού και στο δίκτυο συλλογής και διαχείρισης των απορριμμάτων άγγιζαν μόλις το 1% του συνόλου των επενδύσεων.

Παρ' όλα αυτά, η επένδυση σε υποδομές στην Αφρική μπορεί να είναι πολύ κερδοφόρα, με αποδόσεις έως και δύο φορές πιο υψηλές σε σύγκριση με άλλες χώρες. Στις επόμενες σειρές που ακολουθούν παρουσιάζονται πέντε παράγοντες – κλειδιά για την επιτυχία.

Μακροπρόθεσμη προοπτική και είσοδος στην αγορά από νωρίς.

Εάν μια εταιρεία είναι να αντισταθμίσει τους βραχυπρόθεσμους συναλλαγματικούς κινδύνους και να δημιουργήσει σταθερές σχέσεις, που είναι κρίσιμες για την επιτυχία στην Αφρική, μια μακροπρόθεσμη προοπτική είναι σαφές ότι κρίνεται ως απαραίτητη συνθήκη. Για παράδειγμα, η κατασκευαστική εταιρεία Julius Berger Nigeria, έχει περισσότερα από 100 χρόνια εμπειρίας στη Νιγηρία και ο βιομηχανικός όμιλος Mota – Engil εισέρχεται για πρώτη φορά στην Αγκόλα το 1946. Και οι δύο εταιρείες, πλέον επωφελούνται από την ραγδαία άνθηση των υποδομών που λαμβάνει τόπο στις δύο συγκεκριμένες χώρες.

Οικοδόμηση σχέσεων.

Η πραγματικότητα της Αφρικής είναι οι σχέσεις σε οιονεί μονοπωλιακές αγορές, καθώς οι πιο σημαντικές κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων απαιτούν ειδικά και ως εκ τούτου σπάνια προσόντα, ενώ οι φορείς και οι χορηγοί του έργου είναι συνήθως κρατικής ιδιοκτησίας μονοπωλιακές επιχειρήσεις (π.χ. σιδηρόδρομοι, αεροπορικές εταιρείες, οδικές υπηρεσίες). Το να βρεθεί η σωστή τοπική εταιρεία με σκοπό τη συνεργασία μαζί της, δίνει στις πολυεθνικές εταιρείες άμεση πρόσβαση σε εξαιρετικές πολιτικές και επιχειρηματικές σχέσεις, όπως επίσης και τεχνογνωσία στη διαχείριση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού και των κανονισμών. Αντιπροσωπευτικό δείγμα αποτελεί η περίπτωση δύο εταιρειών, της APM Terminals και της DP World, οι οποίες λειτουργούν τους περισσότερους λιμένες τους στην Αφρική με τοπικούς εταίρους. Σε πολλές χώρες, η συνεργασία με τοπικούς φορείς και εταιρείες είναι βασική προϋπόθεση κατά τη διαδικασία ανάληψης ενός έργου. Να σημειωθεί ότι, όπου δεν απαιτείται, συνήθως η συνεργασία με τοπικές εταιρείες αντιμετωπίζεται με ευνοϊκότερους όρους.

Εγρήγορη.

Ενώ η διαχείριση κινδύνου είναι άκρως σημαντική σε όλα τα έργα υποδομής, ιδιαίτερα στην Αφρική πολύ περισσότερο, καθώς εκεί το εύρος των πιθανών ζητημάτων είναι μεγάλο και συχνά απρόβλεπτο. Για παράδειγμα, προβλήματα εξοπλισμού στο λιμάνι

της Μομπάσα, στην Κένυα, έχουν προκαλέσει σημαντικές και απροσδόκητες καθυστερήσεις στην παράδοση του εξοπλισμού για τα έργα υποδομής στο Μπουρούντι, στη Ρουάντα, στο Νότιο Σουδάν και στην Ουγκάντα.

Ενεργή διαχείριση.

Επειδή το επιχειρηματικό περιβάλλον της Αφρικής είναι τόσο ασταθές, η ενεργή διαχείριση καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του έργου είναι απαραίτητη. Για παράδειγμα, μια εταιρεία που αναπτύσσει μια μονάδα παραγωγής ενέργειας στο Κονγκό, ανακάλυψε μέσω ενεργούς διαχείρισης κινδύνου ότι, οι σημαντικές απουσίες στο εργατικό δυναμικό θα μπορούσαν να αποδοθούν στη δυσάρεσκεια του τοπικού παραδοσιακού ηγέτη για τη συμφωνία που συνάφθηκε μεταξύ του ίδιου και της εταιρείας. Επομένως, επιβάλλεται η γρήγορη επίλυση της διαφοράς που προκύπτει, προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστες καταστάσεις όπως λόγω χάρη μια πιθανή διακοπή λειτουργίας.

Διαφοροποίηση των έργων που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο.

Καμία εταιρεία δεν μπορεί να αποφύγει όλους τους κινδύνους που σχετίζονται με τις υποδομές στην Αφρική. Ως εκ τούτου, επιτυχημένες εταιρείες διατηρούν ένα ευρύ χαρτοφυλάκιο των έργων που αναλαμβάνουν. Μια προσέγγιση είναι η γεωγραφική διαφοροποίηση, την οποία υιοθετεί η εταιρεία APM Terminals, η οποία διαχειρίζεται και λειτουργεί λιμένες σε επτά αφρικανικές χώρες. Η άλλη προσέγγιση είναι η διαφοροποίηση ανά τομέα, την οποία ακολουθεί η εταιρεία GE, καθώς παρέχει εξοπλισμό και για μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και για τους σιδηροδρόμους. Επιπρόσθετα, η κατασκευαστική εταιρεία Julius Berger παρέχει κατασκευαστικές υπηρεσίες στους τομείς των μεταφορών, των εμπορικών και οικιστικών ακινήτων, στα λιμάνια και στον τομέα των βιομηχανιών πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Νιγηρία.

Οι ταχέως αναπτυσσόμενες εταιρείες έχουν χρησιμοποιήσει διαφορετικές μεταξύ τους στρατηγικές για να συνδυάσουν τους παραγωγικούς πόρους με επιτυχία. Μερικές εταιρείες διεισδύουν σε μια χώρα, και στη συνέχεια εξαπλώνονται σε όλο το επιχειρηματικό της περιβάλλον. Η στρατηγική αυτή υιοθετείται ειδικότερα, εάν τα ζητήματα των σχέσεων και της κατανόησης του τοπικού περιβάλλοντος αποτελούν θέματα ζωτικής σημασίας για τη βιωσιμότητα της ίδιας της εταιρείας. Η εν λόγω προσέγγιση είναι πιο σημαντική για τις κατασκευαστικές εταιρείες και τους χρηματοδότες, αφού το στοιχείο της εμπειρογνωμοσύνης δεν αποτελεί τον πιο βασικό μοχλό στη δημιουργία αξίας γι' αυτούς. Για παράδειγμα, η εταιρεία Odebrecht, η οποία

δραστηριοποιείται στους τομείς των κατασκευών, της μηχανικής και των πετροχημικών, εισήλθε στην Αγκόλα προκειμένου να δημιουργήσει το υδροηλεκτρικό φράγμα της Caranda και έκτοτε έχει επεκταθεί σε οικιστικές και εμπορικές κατασκευές, σε έργα εξόρυξης και τέλος συνεργάζεται σε μια ερευνητική επιχείρηση που αφορά την εξεύρεση αδαμάντινων πόρων.

Άλλες εταιρείες επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν σε ένα ευρύ φάσμα γεωγραφικών περιοχών, αλλά σε μια συγκεκριμένη κατηγορία στοιχείων ενεργητικού, λόγω χάρη, λιμάνια και αεροδρόμια. Η εν λόγω προσέγγιση έχει μια λογική, ιδιαίτερα από την πλευρά των επιχειρήσεων. Αν υπάρχουν δικτυακές αλληλεπιδράσεις πέραν των συνόρων της κάθε χώρας ξεχωριστά, η καλύτερη πρακτική για τις επιχειρήσεις είναι, να διαχειρίζονται τα περιουσιακά τους στοιχεία, με ένα εξαιρετικά τυποποιημένο τρόπο, σε παγκόσμιο επίπεδο. Για παράδειγμα, η εταιρεία DP World το 2008, εισήλθε στην Αφρική μέσω του Τερματικού Σταθμού Εμπορευματοκιβωτίων Doraleh (Doraleh Container Terminal), ο οποίος βρίσκεται στο λιμάνι του Τζιμπουτί, στη Σομαλία, και έκτοτε έχει επεκταθεί σε έξι επιπλέον τερματικούς σταθμούς σε όλη την Αφρική.

2.3.5 ΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Μεταλλευτική Βιομηχανία - Εξορύξεις

Η μεταλλευτική βιομηχανία της Αφρικής παρουσιάζει ένα παράδοξο: Μολονότι η ήπειρος είναι πλούσια σε ορυκτούς πόρους, η εξόρυξη και η εκμετάλλευσή τους δεν έχουν φτάσει σε τέτοιο επίπεδο ώστε να αποτελούν έναν βασικό μοχλό οικονομικής ανάπτυξης. Μέχρι σήμερα, η Αφρική δεν έχει προσελκύσει επενδύσεις εξόρυξης, οι οποίες να είναι ανάλογες του ορυκτού πλούτου που κατέχει παγκοσμίως. Σε αντίθεση με τις εκροές των περισσότερων οικονομικών τομέων, ο ορυκτός πλούτος σε μεγάλο βαθμό είναι εμπορεύσιμος παγκοσμίως (πχ πετρέλαιο και φυσικό αέριο). Συνεπώς, η παγκόσμια ζήτηση καθορίζεται πρωταρχικώς από τις ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών και κατ' επέκταση από το ρυθμό ανάπτυξης σε λίγες μεγάλες αναπτυσσόμενες οικονομίες. Επιπρόσθετα, υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός, μεταξύ Αφρικής και άλλων κρατών, για τη χρηματοδότηση εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Από αναπτυξιακή πλευρά, το ζήτημα που προκύπτει είναι αν και πώς η Αφρική μπορεί να εκμεταλλευτεί πλήρως τις δυνατότητές της ώστε να συμβάλει στην ικανοποίηση των ολοένα αυξανόμενων αναγκών σε ορυκτό πλούτο της παγκόσμιας κοινότητας ενώ ταυτόχρονα θα καταφέρει να συλλάβει σε ευρύτερο επίπεδο τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη που θα προκύψουν.

Είναι γνωστό πως πολλές περιοχές της Αφρικής είναι πλούσιες σε ορυκτούς πόρους. Έντεκα χώρες της ηπείρου, ιδιαίτερα στη νότια και δυτική Αφρική, κατατάσσονται μεταξύ των κορυφαίων δέκα πηγών για την εκμετάλλευση τουλάχιστον ενός σημαντικού ορυκτού. Η αφρικανική ήπειρος κατέχει την πλειονότητα των γνωστών πόρων του πλανήτη σε λευκόχρυσο, χρώμιο και διαμάντια, όπως επίσης και ένα μεγάλο τμήμα κοιτασμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο από βωξίτη, κοβάλτιο, χρυσό, φωσφορικό άλας και ουράνιο. Σε σύγκριση με χώρες όπως η Αυστραλία και η Χιλή, οι οποίες θεωρούνται ιδιαίτερες αναπτυγμένες σε ορυκτό πλούτο, η αφρικανική ήπειρος αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στο συγκεκριμένο τομέα. Πολλές αφρικανικές χώρες, θεωρούνται ότι θέτουν υψηλούς πολιτικούς και οικονομικούς κινδύνους για τους εν δυνάμει επενδυτές. Επιπροσθέτως, προβλήματα υποδομών δυσχεραίνουν την αναπτυξιακή πορεία του συγκεκριμένου τομέα. Για παράδειγμα, μεγάλος όγκος ορυκτών αποθεμάτων απαιτεί επενδύσεις, το ύψος των οποίων φτάνει σε επίπεδο πολύ – δισεκατομμυρίων, προκειμένου να κατασκευαστούν σιδηροδρομικές εγκαταστάσεις, λιμάνια και ούτω καθ' εξής, ώστε να διευκολυνθεί η διέλευση του ορυκτού πλούτου ή ακόμα και των μερικώς επεξεργασμένων ορυκτών προς τον τελικό στόχο, δηλαδή την αγορά. Τέτοιου είδους επενδυτικές αποφάσεις, έχουν ιδιαίτερα βαρύνουσα σημασία, και ειδικά όταν αφορούν σε χώρες όπου επικρατεί πολιτική και οικονομική αστάθεια και όπου το κράτος δικαίου όπως επίσης και η ασφάλεια δεν είναι απαραίτητα εγγυημένα.

Ως κύριο αποτέλεσμα προκύπτει ότι, για την Αφρική το επενδυτικό υπόδειγμα που αφορά στο μεταλλευτικό τομέα διαφέρει από αυτά σε άλλες περιοχές του κόσμου. Από τις πέντε μεγαλύτερες διαφοροποιημένες παγκοσμίως εταιρείες εξόρυξης, μόνο μια κατέχει μεγάλο μερίδιο της παραγωγής της στην Αφρική. Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των ορυκτών πόρων της ηπείρου έχουν διαδραματίσει οι μικρές εταιρείες οι οποίες επικεντρώνονται περισσότερο σε πολύτιμους λίθους όπως τα διαμάντια και μέταλλα. Κατά τα τελευταία έτη, νέοι παίκτες, όπως εταιρείες από Κίνα και Ινδία έχουν εισέλθει στο προσκήνιο, παρ' όλα αυτά ελάχιστα σχέδια έχουν τεθεί σε εφαρμογή με τελικό στόχο την παραγωγή.

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά την παγκόσμια μεταλλευτική βιομηχανία και κατ' επέκταση και την αφρικανική ήπειρο. Οι τιμές των βασικών προϊόντων υποχώρησαν κατά 60% με 70% στα τέλη του 2008, παρ' όλο που έχει σημειωθεί σημαντική ανάκαμψη από τότε. Υπάρχει λιγότερο σχετικά ενδιαφέρον για υψηλού ρίσκου επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπως ο μεταλλευτικός τομέας στην περιοχή της Αφρικής. Παρά την όλη υφιστάμενη οικονομική δυσπραγία, πολλοί οικονομικοί παρατηρητές αναμένουν ότι μετά από 10 ή 20 χρόνια η ζήτηση για

προϊόντα εξόρυξης θα αυξηθεί ιδιαίτερα, προκειμένου να υποστηρίξει την ολοένα αυξανόμενη αστικοποίηση και την κατασκευή υποδομών από Κίνα και την ανάδειξη της μεσαίας τάξης στην Ινδία. Κατά συνέπεια, δεδομένου του μεριδίου σε φυσικούς πόρους που κατέχει η Αφρική σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα συμβάλει σημαντικά στην ικανοποίηση της εν λόγω συνθήκης.

Σε αυτό το σημείο, πρέπει να τονιστεί ότι, η οικονομική κρίση σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα δεν αλλάζει τους θεμελιώδεις παράγοντες, που συμβάλλουν στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων. Τέτοιοι παράγοντες είναι η πολιτική και οικονομική σταθερότητα, το φορολογικό καθεστώς και η ύπαρξη υποδομών. Επιπλέον, η γεωλογία παραμένει ως έχει ανεξαρτήτου οικονομικής κρίσης. Τέλος, οι χαμηλότερες τιμές των εμπορευμάτων και οι χρηματιστηριακές αξίες έχουν μετατοπίσει το ισοζύγιο «χτίζω ή αγοράζω» μεταξύ εσωτερική έρευνα και ανάπτυξη από τη μια πλευρά και από την άλλη συγχωνεύσεις και εξαγωγές. Επομένως, παρουσιάζεται σημαντική ευκαιρία με βραχύβιο χρονικό ορίζοντα προκειμένου να αξιοποιηθεί το περιθώριο που δίνεται έως ότου ανακάμψουν οι τιμές των προϊόντων και οι χρηματιστηριακές αποτιμήσεις.

Μακροπρόθεσμα, οι διεθνείς εταιρείες που επιθυμούν να επενδύσουν στην Αφρική θα πρέπει να αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση των μοναδικών προκλήσεων που παρουσιάζει κάθε χώρα της Αφρικής. Η γνώση αυτή μπορεί να επέλθει μέσα από τις επιτυχίες άλλων επιχειρηματικών δράσεων, από τη συνολική εκτίμηση του κινδύνου και από τον καθορισμό του ρόλου που θα έχει η κάθε αφρικανική χώρα στο χαρτοφυλάκιό τους. Τα επενδυτικά σχέδια εξόρυξης θα πρέπει να περιλαμβάνουν το ευρύτερο κοινωνικό – οικονομικό αναπτυξιακό πλαίσιο προγραμμάτων τα οποία είναι κοινότητα στον τομέα του πετρελαίου για πολλά χρόνια. Σε πολλές περιπτώσεις, αυτά τα προγράμματα μπορούν να καταστούν εφικτά μέσω συνεργασιών μεταξύ εταιρειών εξόρυξης και άλλων φορέων, οι οποίοι θα παρέχουν χρηματοδότηση και ανάπτυξη υποδομών.

Οι αφρικανικές κυβερνήσεις θα κατέχουν τον κυριότερο ρόλο για τη διαμόρφωση του γενικότερου περιβάλλοντος στο μέλλον. Κατά το πρόσφατο παρελθόν, οι κυβερνήσεις έχουν εκφράσει τη δυσφορία τους σε σχέση με το ότι οι φυσικοί πόροι της αφρικανικής ηπείρου δεν έχουν μετουσιωθεί με τη μορφή της οικονομικής ανάπτυξης. Η Αφρικανική Ένωση (African Union) και η Οικονομική Επιτροπή του ΟΗΕ για την Αφρική (UN Economic Commission for Africa – UNECA) έχουν αναπτύξει μια πρωτοβουλία με την ονομασία African Mining Vision 2050, με την οποία επεξεργάζονται ιδέες για την αύξηση του ορυκτού πλούτου που ρέει προς τα έθνη που φιλοξενούν εξορυκτικές δραστηριότητες. Μερικές από αυτές τις ιδέες μπορούν να μετακυλήσουν τον πλούτο

από τις εξορυκτικές εταιρείες προς την κυβέρνηση, για παράδειγμα κάνοντας τη δημοπράτηση για την εκμετάλλευση των δικαιωμάτων πιο αποτελεσματική και συνδέοντας τη φορολογία με τις τιμές των προϊόντων πιο στενά. Επιπλέον, η καλύτερη διαχείριση των εσόδων από τους φυσικούς πόρους και η άμεση ανάπτυξη του τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας και των υποδομών θα συμβάλλουν στη δημιουργία ενός προσφιλούς περιβάλλοντος για επενδύσεις και περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη.

Πετρέλαιο και αέριο: Νέοι αναπτυξιακοί πόροι

Το αφρικανικό πετρέλαιο και αέριο έχουν εξελιχθεί σε σημαντικές συνιστώσες της παγκόσμιας ισορροπίας προσφοράς και ζήτησης υδρογονανθράκων. Έως το 2015, το 13% της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου θα προέρχεται από την Αφρική, συγκρίνοντας με το 9% το 1998 και λαμβάνοντας υπόψη το μεικτό ετήσιο ποσοστό αύξησης της τάξης του 5%. Η Αφρική έχει προσελκύσει σημαντικά επενδυτικά σχέδια στον τομέα εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και αυτό λόγω ανταγωνιστικότητας εξαιτίας χαμηλού κόστους που διαθέτει.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο τομέας των υδρογονανθράκων αποτελεί θεμελιακό παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης για την αφρικανική ήπειρο, καθώς 19 χώρες δραστηριοποιούνται σε σημαντικό βαθμό στον συγκεκριμένο τομέα. Αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μέρος των εσόδων του κράτους και αποτελεί βασική κινητήρια δύναμη για την απασχόληση, για την εγχώρια αναπτυξιακή δύναμη και σε πολλές περιπτώσεις για τη δημιουργία υποδομών όπως σχολεία, νοσοκομεία και δρόμοι.

Οι πηγές της αύξησης του πετρελαίου και του αερίου εξελίσσονται. Την τελευταία δεκαετία, η αύξηση στην παραγωγή προήλθε κατά κύριο λόγο από πετρέλαιο βαθέων υδάτων στην Αγκόλα και στη Νιγηρία, και από νέες πηγές σε χώρες όπως το Τσαντ και το Σουδάν όπως επίσης και από το υπεράκτιο αέριο στην Αίγυπτο. Η παραγωγή πετρελαίου βαθέων υδάτων θα συνεχίσει να αυξάνεται, για παράδειγμα στον Κόλπο της Γουινέας, ενώ παράλληλα το αέριο που υπάρχει στα παράλια εδάφη και η ανάπτυξη νέων πόρων στις αναδυόμενες ανατολικό - αφρικανικές χώρες, παραγωγικοί υδρογονανθράκων όπως η Ουγκάντα, αναμένονται να αποτελέσουν κινητήρια αναπτυξιακή δύναμη.

Η πορεία των διεθνών εταιρειών πετρελαίου παρουσιάζεται να είναι αρκετά καλή, καθώς η χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης τους έδωσε πρόσβαση σε πολύτιμες ιδιοκτησίες. Οι συγκεκριμένες εταιρείες κινήθηκαν με ταχύτατους ρυθμούς προς νέα και τεχνικά περίπλοκα σύνορα, στοχεύοντας στην ανάπτυξη του υδροποιημένου φυσικού αερίου και του πετρελαίου βαθέων υδάτων στις υποανάπτυκτες χώρες, όπως το Τσαντ

για παράδειγμα. Οι ανώτερες λειτουργικές ικανότητες σε συνδυασμό με την χρηματοοικονομική ισχύ, προσφέρουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις διεθνείς εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Αφρική. Παρ' όλα αυτά πρέπει να σημειωθεί ότι, η βιώσιμη ανάπτυξη για επιχειρήσεις που λειτουργούν σε χώρες, οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα σε θέματα γεωπολιτικής και ασφάλειας, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί.

Οι αυτόχθονες εθνικές εταιρείες πετρελαίου έχουν θέσει φιλόδοξους στόχους προκειμένου να γίνουν αυτοδύναμες και εμπορικά βιώσιμοι λειτουργικοί οργανισμοί σε εγχώριο αλλά και σε μερικές περιπτώσεις σε διεθνές επίπεδο. Όταν δραστηριοποιείται μια επιχείρηση σε περιβάλλον γραφειοκρατικό, προκύπτει μια αναποτελεσματικότητα και κατά συνέπεια καταστέλλεται η ανάπτυξή της καθώς δεν επιτυγχάνει τους στόχους της εφόσον αγωνίζεται να ανταποκριθεί στις οικονομικές και κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Ένας επιπρόσθετος περιορισμός για τις εθνικές εταιρείες πετρελαίου αποτελεί η πρόκληση για την ανάπτυξη ικανοτήτων σε επίπεδο τοπικών τεχνικών, σε θέματα εμπορικά αλλά και διαχείρισης. Αυτές οι εταιρείες πρέπει να μετασχηματιστούν θεμελιωδώς και να δημιουργήσουν συστήματα, κουλτούρα απόδοσης και μοντέλα διακυβέρνησης κατά το πρότυπο εκείνων των επιχειρήσεων που ικανοποιούν τα εμπορικά κριτήρια.

Τα τελευταία χρόνια νέοι ανταγωνιστές έχουν εισέλθει στην Αφρική, ενώ κάποτε στον τομέα κυριαρχούσαν μεγάλες διεθνείς εταιρείες πετρελαίου. Μικρότερες και ανεξάρτητες εταιρείες πετρελαίου όπως για παράδειγμα οι Addax, Heritage Oil και Tullow Oil έχουν ανακαλύψει με επιτυχία ευρήματα σε αναδυόμενες λεκάνες. Εταιρείες από Κίνα όπως οι CNPC, CNOOC, Sinopec, από Μαλαισία (Petronas) και Ρωσία (Gazprom) έχουν, επίσης, επενδύσει με επιθετική πολιτική στην αφρικανική ήπειρο, συνδέοντας τις ευρύτερες επενδύσεις σε υποδομές και τις διακυβερνητικές σχέσεις μεταξύ των χωρών με την πρόσβαση στους αφρικανικούς πόρους. Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν στο μέλλον οι ανταγωνιστές αυτοί συνοψίζεται στο εξής, να δημιουργήσουν βιώσιμες επιχειρήσεις και τοπικές δυνατότητες πέρα από το πλαίσιο εφαρμογής ενός συγκεκριμένου σχεδίου ή μιας συγκεκριμένης επένδυσης.

Από την πλευρά των χωρών, οι οποίες φιλοξενούν δραστηριότητες στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, θα πρέπει να συνεχίσουν να προσφέρουν τόσο στις διεθνείς όσο και στις εθνικές εταιρείες ένα ελκυστικό επενδυτικό περιβάλλον, ενισχύοντας τον ανταγωνισμό για τους φυσικούς πόρους, μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στους τομείς του πετρελαίου και του φυσικού αερίου και οικοδομώντας βιώσιμες δυνατότητες. Από την πλευρά των κυβερνήσεων, θα πρέπει να

εστιάσουν σε νέες μεθόδους ώστε η μόχλευση από την δραστηριότητα στον συγκεκριμένο τομέα των φυσικών πόρων, να λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά για την οικονομία και να συνεισφέρει σε μια ευρύτερη αύξηση του ΑΕΠ. Για παράδειγμα, με τη χρήση του πετρελαίου και του φυσικού αερίου ως καταλύτη ενέργειας σε σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, διυλιστήρια, καταστήματα λιανικής πώλησης ή ακόμα σε πετροχημικά προϊόντα και γενικότερα βασικά υλικά.

2.3.6 Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Ο τομέας των τηλεπικοινωνιών έχει υπάρξει σημαντική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη της Αφρικής τα τελευταία χρόνια. Η αγορά γίνεται ολοένα και πιο ανταγωνιστική, και τοπικές επιχειρήσεις παγκόσμιας κλάσης αναδύονται στις υπηρεσίες φωνητικών δεδομένων. Τα έσοδα από τον τομέα των τηλεπικοινωνιών έχουν αυξηθεί παρουσιάζοντας ένα συνολικό ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης της τάξης του 40% ενώ ο αριθμός των συνδρομητών ξεπέρασε πολύ γρήγορα τα 400 εκ. Προκειμένου να καλυφθεί η αυξημένη ζήτηση (περίπου \$15 δις ανά έτος) σημειώθηκε θεαματική αύξηση των επενδύσεων σε υποδομές τηλεπικοινωνιών, της τάξης του 33% από το 2003 έως το 2008.

Όμως, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης, ο οποίος παραμένει σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο σε σχέση με τα δυτικά πρότυπα, θα επιβραδυνθεί σε χαμηλά διψήφια νούμερα καθώς στις παραδοσιακά αστικές αγορές επέρχεται κορεσμός. Η διείσδυση σε μεγάλες πόλεις όπως η Λουσάκα στη Ζάμπια και η Λιμπρεβίλ στη Γκαμπόν έχει φτάσει στο 70%. Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφερθεί ένα κλειδί ανάπτυξης το οποίο αφορά στις υπηρεσίες φωνητικών δεδομένων σε αγροτικές περιοχές, το στοιχείο αυτό έχει αποδώσει μια επιπρόσθετη πηγή εσόδων της τάξης του \$12 δις με \$15 δις περίπου κατά το 2012.

Το 50% της ανάπτυξης στον τομέα των τηλεπικοινωνιών θα προέλθει από τις αγροτικές περιοχές. Προκειμένου να αξιοποιηθεί αυτή η ευκαιρία, οι φορείς και οι ρυθμιστικές αρχές που εμπλέκονται, θα πρέπει να υιοθετήσουν νέες επιχειρηματικές πρακτικές στον κλάδο. Για παράδειγμα, θα πρέπει να επικρατήσει ο εξορθολογισμός του κλάδου, επιτρέποντας την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού και την συμμετοχή περισσότερων του ενός επιχειρηματικού παίχτη. Επιπλέον, απαιτούνται νέα λειτουργικά μοντέλα, τα οποία μπορούν να δημιουργηθούν μειώνοντας περίπου στο 50% το κόστος ανάπτυξης και εγκατάστασης σταθμών βάσης, καινοτομώντας στον τομέα της διανομής και στοχεύοντας σε πιο εξατομικευμένα μοντέλα τιμολόγησης όχι τόσο μέσω διαφήμισης αλλά απευθείας στον πελάτη.

Οι υπηρεσίες πληροφοριών αποτελούν σημαντικό αναπτυξιακό παράγοντα, η αξία του οποίου υπολογίζεται περίπου \$5δισ. Η εμπειρία έχει αποδείξει σε άλλες χώρες ότι μια αύξηση 10% στην διείσδυση της ευρυζωνικότητας μεταφράζεται αυτομάτως σε επιπλέον αύξηση του ΑΕΠ, η οποία κυμαίνεται από 0,5% έως 1,5%. Η κοινωνική πρόνοια βελτιώνεται. Ένα σημαντικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι πολλοί ψαράδες από τη Σενεγάλη χρησιμοποιούν υπηρεσίες πληροφοριών μέσω κινητού τηλεφώνου προκειμένου να επιλέξουν τα καλύτερα λιμάνια ώστε να διαθέσουν το προϊόν τους σε πιο συμφέρουσες τιμές και συνθήκες, αυξάνοντας τις πωλήσεις τους έως και 30%. Εφαρμογές όπως υγειονομική περίθαλψη μέσω κινητού τηλεφώνου παρέχουν σημαντικά οφέλη, επιτρέποντας στις κυβερνήσεις να επεκτείνουν τους λιγιστούς πόρους λίγο μακρύτερα και να τους αξιοποιήσουν κατά το μέγιστο δυνατό βαθμό. Σύμφωνα με μελέτες του McKinsey έχει βρεθεί ότι το 80% των περιπτώσεων που άπτονται σε θέματα υγείας μπορούν να λυθούν μέσω κινητών τηλεφώνων, με κατά κεφαλήν κόστος μειωμένο κατά 90% σε σύγκριση με αυτό των παραδοσιακών μεθόδων υγειονομικής περίθαλψης.

Οι φορείς χάραξης πολιτικής μπορούν να κατευθύνουν την αγορά των τηλεπικοινωνιών και γενικότερα της πληροφορίας με διάφορους τρόπους, όπως δημιουργώντας χαμηλότερες ζώνες ραδιοφάσματος που να είναι εύκολα διαθέσιμες, προωθώντας την αρχή του μοιράσματος των υποδομών, παρέχοντας κίνητρα για νέες εγκαταστάσεις, μειώνοντας τα τέλη αδειών, ιδιαίτερα σε αγροτικές περιοχές, με το να αναπτύξουν μειωμένου κόστους και εκτός αιχμής πακέτα τα οποία θα κλιμακώνουν αναγκαστικά τις εφαρμογές τους, καθιστώντας ενεργές τις συσκευές πληροφοριών, οι οποίες θα διατίθενται σε μειωμένες τιμές.

3. ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

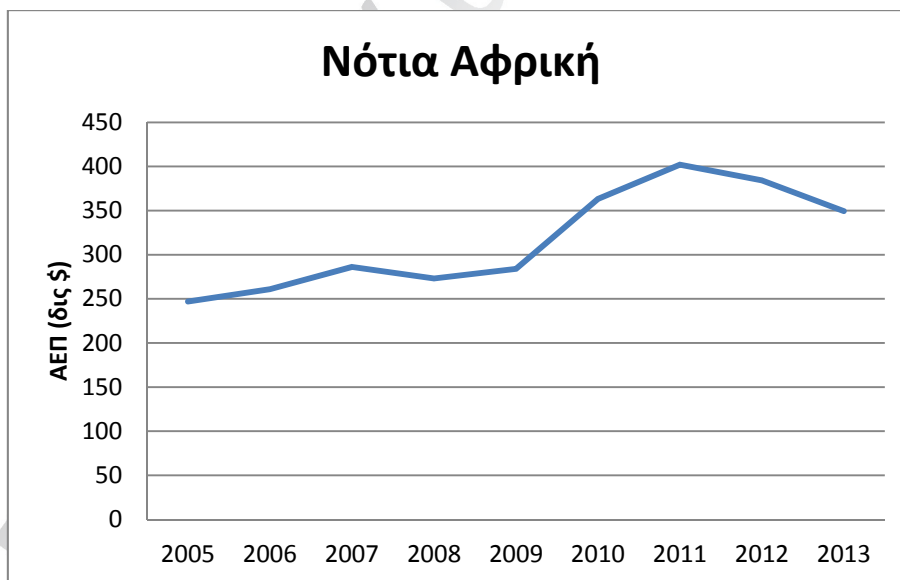
3.1 ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Οικονομικό background

Η Νότια Αφρική, με πρωτεύουσα την Πρετόρια και γεωγραφική έκταση 1.221.000 τ.χ. ενώ ο πληθυσμός της φτάνει τα 52.8 εκατομμύρια για το 2013, με αστικό πληθυσμό που αγγίζει το 62.88% του συνολικού πληθυσμού, αποτελεί μια οικονομία που έχει υπάρξει για μεγάλο χρονικό διάστημα η μεγαλύτερη και πιο διαφοροποιημένη εκ των οικονομιών της Αφρικανικής Ηπείρου. Το ΑΕΠ της αυξήθηκε έντονα μετά το 2000, με μια σχετική μείωση μετά το 2011, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Οι τομείς της βιομηχανίας, της γεωργίας και της εξόρυξης πρώτων υλών και μεταλλευμάτων καταράκυσαν σε ρυθμούς ανάπτυξης. Ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας, ο οποίος

αποτελεί μεγάλο παράγοντα στο διεθνές εμπόριο των φορολογικών εσόδων, σημείωσε μαζική πτώση παραγωγής. Στην πραγματικότητα, μόνο ο κατασκευαστικός τομέας αποτέλεσε εξαίρεση, λόγω των έργων που σχετιζόντουσαν με την οργάνωση και διεξαγωγή του Παγκόσμιου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου το 2010. Οι συνέπειες της κρίσης ανέδειξαν την εκ βαθέων ολοκλήρωση της Νότιας Αφρικής σε σχέση με την υπόλοιπη παγκόσμια οικονομία και τα τρωτά σημεία που προκύπτουν εκ τούτου.

Νότια Αφρική			
	ΑΕΠ (δισ \$)	Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (ετησίως %)	Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ, (\$ ΗΠΑ)
2005	247,05	5.2	5,121.80
2006	261	5.6	5,335.45
2007	286,17	5.5	5,769.27
2008	273,14	3.6	5,433.76
2009	283,98	(-) 1.5	5,580.41
2010	363,24	3.1	7,059.77
2011	402	3.5	7,738.38
2012	384,27	2.5	7,335.44
2013	349,42	2.1	6,620.92

Η επιτυχία της Νότιο - Αφρικάνικης οικονομίας βασίζεται εν μέρει στον αξιοσημείωτο ορυκτό πλούτο που διακατέχει. Ωστόσο, η συνεχής και εκτός ορίων εξάρτηση σε τομείς που έχουν να κάνουν κατά βάση με το εμπόριο και τη βαριά βιομηχανία εκθέτουν τη χώρα σε προβλήματα που σχετίζονται με την ανεπαρκή διαφοροποίησή της. Παρά τον αριθμό νέων πρωτοβουλιών με σκοπό τη διαφοροποίηση της οικονομίας, εξακολουθεί

και υφίσταται συνεχής εξάρτηση στους παραδοσιακούς τομείς. Η Νότια Αφρική έχει μια καλά εγκατεστημένη βιομηχανοποιημένη βάση, η οποία αναπτύχθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και συνδέεται έντονα με παραδοσιακούς κλάδους όπως της γεωργίας και της εξόρυξης. Γενικά, αυτή η βάση αποτελεί έναν οδηγό κλειδί για οικονομική μεγέθυνση και διαφοροποίηση. Αυτό είναι προφανές από την ύπαρξη βιομηχανιών γεωργικής επεξεργασίας, μεταλλευμάτων και δέρματος, όπως επίσης κατασκευαστικών εταιρειών που προσανατολίζονται ιδιαίτερα προς μεταλλευτικά, γεωλογικά σχέδια και έργα ή ακόμα και εταιρειών που εξειδικεύονται σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες τοπικών κλάδων. Στο πρόσφατο παρελθόν, νέοι κλάδοι έχουν ανοίξει, όπως αυτός της αυτοκινητοβιομηχανίας και αυτός των κέντρων τηλεφωνικών υπηρεσιών (call centre), στους οποίους παρέχεται κυβερνητική υποστήριξη. Ο τουρισμός αντιμετωπίζεται ως μια σημαντική συνιστώσα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, λόγω της διάχυσης των αποτελεσμάτων στην δημιουργία και ανάπτυξη υποδομών (δρόμοι, αεροδρόμια κλπ), στην κατασκευή ξενοδοχείων και άλλων εγκαταστάσεων, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και τέλος στη διαμόρφωση και διατήρηση της εικόνας της χώρας ως όλον.

Η οικονομία της Νότιας Αφρικής είναι αρκετά ανταγωνιστική καθώς βρίσκεται στη 45^η σειρά σε σύνολο 133 χωρών κατά το 2009 με βάση τον Παγκόσμιο Ανταγωνιστικό Δείκτη. Είναι η δεύτερη πιο ανταγωνιστική χώρα της ηπείρου μετά την Τυνησία. Σύμφωνα με τον ίδιο Δείκτη, βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο σε τομείς όπως η χρηματοοικονομική αγορά, η επιχειρηματική δραστηριότητα και η τεχνολογική εξέλιξη. Ακόμα, και σε μέγεθος αγοράς υπερέρχει όπως επίσης και σε θέματα καινοτομίας βρίσκεται σε πολύ καλή θέση. Όλα τα παραπάνω, αποτελούν δυναμικούς παράγοντες, οι οποίοι υποστηρίζουν την πολύ καλά διαφοροποιημένη οικονομία της Νότιας Αφρικής. Ο χρηματοοικονομικός της τομέας, για παράδειγμα, εξασφαλίζει εύκολη πρόσβαση σε πιστώσεις και αυτό με τη σειρά του δίνει ώθηση στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και του εμπορίου, που αποτελούν κλειδιά της οικονομικής ανάπτυξης και της καινοτομίας.

Ωστόσο, η Νότια Αφρική χρειάζεται επίσης να ξεπεράσει μερικούς δεσμευτικούς περιορισμούς για τη μεγέθυνσή της. Υψηλά ποσοστά ανεργίας έχουν αποδοθεί εν μέρει στην ύφεση που διέπει τομείς εμπορίου, ιδιαιτέρως όσον αφορά στον κατασκευαστικό τομέα, όπου χρησιμοποιείται εργατικό δυναμικό χαμηλής ειδίκευσης. Οι υψηλές αποζημιώσεις που δίδονται στα διευθυντικά στελέχη και στο επαγγελματικό προσωπικό αποδυναμώνουν την ανταγωνιστικότητα της Νότιας Αφρικής και περιορίζουν τα κέρδη των ξένων επενδυτών. Για την αντιμετώπιση της έλλειψης δεξιοτήτων, η Νότια Αφρική χρειάζεται να ενδυναμώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση, να εξασφαλίσει μια πιο ευέλικτη αγορά εργασίας και να εξομαλύνει τις

σχέσεις μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών. Όλα αυτά θα συμβάλλουν στη βελτίωση της αποδοτικότητας της αγοράς εργασίας, στην οποία η Νότια Αφρική δεν ανταποκρίνεται αποτελεσματικά και υστερεί.

Η θετική πλευρά των πραγμάτων συνοψίζεται στις πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται σε νέα πεδία, όπως αυτό της αυτοκινητοβιομηχανίας, και που αποδεικνύονται ιδιαίτερα επιτυχείς. Το ίδιο ισχύει και στην έμφαση που δίνεται στην υποστήριξη διαφοροποιημένης οικονομικής ανάπτυξης γειτονικών χωρών οι οποίες έχουν δυνατούς δεσμούς με την οικονομία της Νότιας Αφρικής, και στην εξερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι διεθνείς διασυνδέσεις με χώρες όπως η Βραζιλία, Ινδία και Κίνα μπορεί να προάγει διαφοροποιημένη οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, ο παραδοσιακά δυνατός τομέας των δημοσίων υπηρεσιών της Νότιας Αφρικής έχει διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο στην εκτέλεση οικονομικής ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας, επιτρέποντας να υπάρξει μια ευνοϊκή επίδραση στη χώρα. Όμως, όσο η οικονομία συνεχίζει να αναπτύσσεται, θα πρέπει η ικανότητα υποστήριξης αυτής της ανάπτυξης να ενδυναμώνεται ώστε να αποκομίσει τα αναπτυξιακά οφέλη που προκύπτουν.

Ο ρόλος της κυβέρνησης

Κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60, η Κυβέρνηση της Νότιας Αφρικής καθιέρωσε επιχειρηματικές οντότητες όπως την Phoskor για την παραγωγή φωσφορικών που χρειαζόντουσαν επειγόντως στη γεωργία, και την SASOL ως αιχμή του δόρατος στην παραγωγή πετρελαίου μέσω μιας διαδικασίας υγροποίησης γαιάνθρακα, ώστε να αντισταθμιστεί η εξάρτηση της Νοτίου Αφρικής από την εισαγωγή πετρελαίου. Η SASOL, μια εταιρεία εκτενώς ιδιωτικοποιημένη, είναι από τις μεγαλύτερες εταιρείες στον κόσμο που δραστηριοποιείται στην παραγωγή πετρελαίου από γαιάνθρακα και μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες στην Αφρική. Η Κυβέρνηση επιπλέον ίδρυσε την Εταιρεία Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Industrial Development Corporation – IDC) με σκοπό να παρέχει χρηματοδότηση σε στρατηγικές επιχειρήσεις οι οποίες στερούνται εμπορικής χρηματοδότησης όμως έχουν τη δυνατότητα να οδηγήσουν στη διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Πολλά ιδρύματα που δημιουργήθηκαν πριν τη δεκαετία του '90 συνεχίζουν την τόνωση της οικονομικής διαφοροποίησης της Νοτίου Αφρικής κατά τη διάρκεια της περιόδου μετά το 1994, ενώ νέες θεσμικές οντότητες και προγράμματα έχουν αναδυθεί. Παραδείγματα κυβερνητικών ιδρυμάτων, των οποίων οι δράσεις υποστηρίζουν την οικονομική διαφοροποίηση το ίδιο εντός της Νοτίου Αφρικής όσο και γενικότερα εντός

της Αφρικανικής ηπείρου, αποτελούν το South African Bureau of Standards (SABS) και το Council for Scientific and Industrial Research (CSIR). Μερικές ακόμα κυβερνητικές πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν, τη μετονομασία του Development Fund of the South African Foreign Ministry σε African Renaissance Fund από το 1994, το οποίο αποσκοπεί στην υποστήριξη ποικίλων έργων διαμέσου διμερών ή τριμερών συνεργασιών, οι οποίες συχνά σχετίζονται με την οικονομική διαφοροποίηση.

Ένα μεγάλο βήμα στο οποίο προέβη η Κυβέρνηση το 2007, ήταν η δημιουργία του National Industrial Policy Framework (NIPF) και του Industrial Policy Action Plan (IPAP). Ένας από τους στόχους του IPAP είναι να διευκολύνει τη διαφοροποίηση πέραν της τρέχουσας εξάρτησης της Νοτίου Αφρικής σε παραδοσιακά εμπορεύματα και σε μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες. Αυτό απαιτεί την προώθηση μιας αυξανόμενης επιπλέον αξίας χαρακτηριζόμενη ιδιαίτερα από την στροφή προς μη παραδοσιακά εμπορεύσιμα προϊόντα και υπηρεσίες που μπορούν να ανταγωνιστούν στην αγορά των εξαγωγών αλλά ταυτόχρονα να αποτελούν απειλή για τις εισαγωγές. Σύμφωνα με το IPAP έχει προσδιοριστεί μια σειρά από τομείς που συναντούν αυτόν τον αντικειμενικό σκοπό και οι οποίοι οργανώνονται σε τρεις ομάδες:

Ομάδα 1^η – Ποιοτικά νέοι τομείς στόχευσης:

- ❖ Συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων στην κατασκευή μετάλλων, στον τομέα των κεφαλαίων και των μεταφορών, που προκύπτουν ιδιαίτερα μέσω μεγάλων δημόσιων επενδύσεων
- ❖ Βιομηχανίες “πράσινες”, ενεργειακής εξοικονόμησης
- ❖ Επεξεργασία γεωργικών προϊόντων, διασύνδεση με την ασφάλεια των τροφίμων και την ορθή τιμολόγησή τους

Ομάδα 2^η – Αναβάθμιση και διεύρυνση των παρεμβάσεων στους ήδη υπάρχοντες IPAP τομείς:

- ❖ Αυτοκινητοβιομηχανία, εξαρτήματα, μεσαίου και βαρέως κυβισμού εμπορικά οχήματα
- ❖ Πλαστικά, φαρμακευτικά και χημικά προϊόντα
- ❖ Ιματισμός, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, υπόδηση και δερμάτινα είδη
- ❖ Βιο καύσιμα
- ❖ Δασοκομία, παραγωγή χαρτιού, πολτοποίηση, κατασκευή επίπλων
- ❖ Ενδυνάμωση της διασύνδεσης μεταξύ της πολιτιστικής και της τουριστικής βιομηχανίας
- ❖ Εξυπηρέτηση των επιχειρηματικών διαδικασιών

Ομάδα 3^η – Τομείς, δυνητικά, με μακροπρόθεσμα προηγμένες δυνατότητες:

- ❖ Πυρηνικά
- ❖ Προηγμένα υλικά
- ❖ Αεροδιαστημική

Για κάθε έναν από αυτούς τους τομείς, ο IPAP σκιαγραφεί την κατατομή του τομέα, δηλαδή, τις ευκαιρίες, τους κυριότερους περιορισμούς και τα βασικά προγράμματα δράσης, τα αποτελέσματα και τα ορόσημα που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα. Ο IPAP αποτελεί ουσιαστικά ένα υπόδειγμα, το οποίο επεξηγεί τον τρόπο με τον οποίο η κυβερνητική δράση μπορεί να συμβάλλει στην ώθηση της διαφοροποίησης της οικονομίας προάγοντας στρατηγικούς τομείς της οικονομίας.

Επιπλέον, προς στήριξη του IPAP και του NIPF, το Department of Trade and Industry (DTI) εισήγαγε την Περιφερειακή Βιομηχανική Στρατηγική Ανάπτυξη (Regional Industrial Development Strategy – RIDS) η οποία πρότεινε κρατική παρέμβαση για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών στο εσωτερικό της Νοτίου Αφρικής. Ταυτόχρονα, ο IPAP ανέλαβε να προβεί σε δια τομεακές δράσεις μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν οι εξής στόχοι: βιομηχανική χρηματοδότηση, ενίσχυση καινοτομίας και τεχνολογίας, προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας και τέλος μείωση κόστους εισροών μέσω της πολιτικής ανταγωνισμού.

Επιπροσθέτως, υπάρχει το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Αυτοκινητοβιομηχανίας (Motor Industry Development Program – MIDP), το οποίο ξεκίνησε το 1995 με σκοπό την ενίσχυση του πολλά υποσχόμενου τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας που είχε να κάνει με την συναρμολόγηση τμημάτων του αυτοκινήτου. Πολλά παραδείγματα απεικονίζουν την επιτυχία του εν λόγω προγράμματος: το 2002 το εργοστάσιο της BMW κοντά στην Πρετόρια, το οποίο κατασκεύαζε αυτοκίνητα για την παγκόσμια εξαγωγική αγορά, κέρδισε το βραβείο καλύτερου εργοστασίου της BMW στην Ευρώπη/Αφρική, το 2005 η General Motors επένδυσε 3 δις \$ στη Νότια Αφρική για να κατασκευάσει το Hummer H3 και να το εξάγει στην Ασία, Μέση Ανατολή, Αφρική και Ευρώπη, το 2006 η Volkswagen ανακοίνωσε τα σχέδιά της, να επενδύσει 3.7 δις \$ για την παραγωγή αυτοκινήτων τύπου Golf 5 και την εξαγωγή τους σε Ασία και Αυστραλία, τέλος, το 2007 η Daimler-Chrysler αποφάσισε την κατασκευή των C-class Sedans στη Νότια Αφρική.

Γενικότερα, μπορούμε να πούμε πως κατά την περίοδο μετά το 1994 διάφορες κυβερνητικές πρωτοβουλίες αναλαμβάνονται με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη και κατ' επέκταση τη διαφοροποίηση της οικονομίας της Νοτίου Αφρικής. Παρ' όλα αυτά, αναπτύχθηκε μια κριτική για κάποιες συγκεκριμένες κυβερνητικές πολιτικές. Για

παράδειγμα, ανεξαρτήτως της επιτυχίας του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας, κάποιοι αναλυτές επιχειρηματολογούν κατά των τομέων του IPAP, και δηλώνουν πως το οικονομικό μέλλον της Αφρικής δεν επαφίεται στους συγκεκριμένους τομείς αλλά οι τομείς που θα έπρεπε να εστιάζει η κυβέρνηση θα πρέπει να σχετίζονται με τους φυσικούς πόρους και οι οποίοι θα επιτρέψουν στη Νότια Αφρική να είναι διεθνώς ανταγωνιστική.

Τέλος, η κριτική ασκείται και όσον αφορά στην έλλειψη δράσης προκειμένου να αναπτυχθούν επιχειρηματικές και τεχνικές ικανότητες μέσω μηχανισμών λειτουργικής συνεργασίας μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Εξάλλου, ο δημόσιος τομέας έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει τις υποδομές, δεδομένου του ότι η ζήτηση έχει ξεπεράσει τις ήδη υπάρχουσες τα τελευταία χρόνια. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί ο τομέας της ενέργειας της χώρας. Δεν έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές επενδύσεις σε νέα δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής με αποτέλεσμα η χώρα να μαστίζεται από διακοπές ρεύματος ή απόρριψη φορτίου. Ωστόσο, η πρόσφατη δημιουργία της Επιτροπής Εθνικού Σχεδιασμού (National Planning Commission) δίνει τη δυνατότητα στην κυβέρνηση να υπερβεί τις ήδη υπάρχουσες ελλείψεις και να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της Νοτίου Αφρικής.

Ο ιδιωτικός τομέας

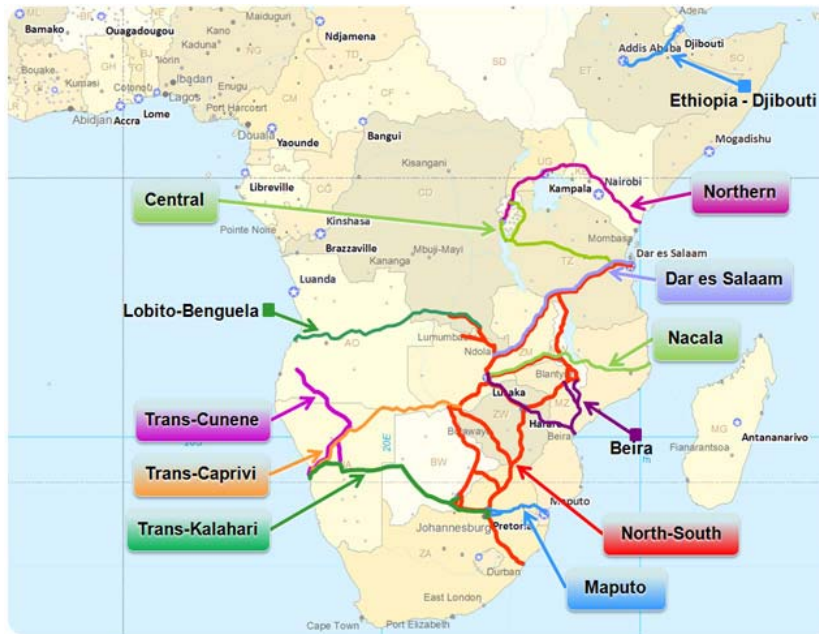
Ο ιδιωτικός τομέας στη Νότια Αφρική εμπλέκεται δυναμικά στους περισσότερους τομείς - κλειδιά της οικονομίας. Λόγω του μεγέθους του, της πολυπλοκότητάς του και των σχέσεων που έχουν αναπτυχθεί με μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην καθιέρωση της Νοτίου Αφρικής ως μια ισχυρή αναδυόμενη οικονομία. Επιπλέον, η ολοένα και μεγαλύτερη ανάμειξη των οικονομικών συμφερόντων της Νοτίου Αφρικής στην υπόλοιπη Αφρική παρακινούμενη από εταιρείες του ιδιωτικού τομέα, συνέβαλε στην κατοχή ηγετικής θέσης σε σχέση με την υπόλοιπη ήπειρο. Έτσι, ο ιδιωτικός τομέας αποτελεί όχι μόνο γέφυρα μεταξύ Νοτίου Αφρικής και της διεθνούς οικονομίας αλλά και της ευρύτερης περιφέρειας της ηπείρου.

Υποδομές

Η Νότιος Αφρική κατέχει ένα από τα καλύτερα αναπτυγμένα συστήματα υποδομών στην ήπειρο. Για παράδειγμα, είναι η μοναδική χώρα με διόδια δρόμων, για παράδειγμα, οι τοπικές αγορές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην χρηματοδότηση

έργων υποδομής. Παρ' όλα αυτά, η Νότιος Αφρική πρέπει να επιστρατεύσει σημαντικές ακόμα ποσότητες πόρων ώστε να καλύψει το κόστος των εκτεταμένων αναγκών της για την ανάπτυξη υποδομών και τη διατήρησή τους. Το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών χρειάζεται για επενδύσεις σε υποδομές ηλεκτρικής ενέργειας. Η Νότιος Αφρική έχει επιτύχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης όμως η ικανότητα παραγωγής ηλεκτρισμού δεν συμβαδίζει με τη ζήτηση, η οποία αυξάνει ταχύτερα. Οι προσπάθειες της κυβέρνησης να εισάγει την ιδιωτική συμμετοχή στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς ανέκαθεν διοικούσαν υπό κρατική χρήση, Eskom, απέτυχαν. Η αποτυχία αυτή εν μέρει οφείλεται στα χαμηλά τέλη, που δεν αποτελούσαν ελκυστική επένδυση για επίτευξη κέρδους της ιδιωτικής πρωτοβουλίας (AICD, 2009). Ως αποτέλεσμα, η Νότιος Αφρική βίωσε ενεργειακή κρίση η οποία σημαδεύτηκε από διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος και σταδιακή επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας.

Ωστόσο, η Νότιος Αφρική έχει συντελέσει σημαντικά στην υποστήριξη συστημάτων υποδομών των άλλων χωρών της ηπείρου. Για παράδειγμα, έχει συμβάλει στο Παναφρικανικό Ταμείο για την Ανάπτυξη των Υποδομών (Pan African Infrastructure Development Fund – PAIDF), του οποίου στόχος ήταν η συγκέντρωση χρημάτων για τη χρηματοδότηση σε εμπορικά βιώσιμα έργα υποδομών της Αφρικής. Εταιρείες κινητής τηλεφωνίας στη Νότια Αφρική, όπως η Vodacom και η MTN, δραστηριοποιούνται σε αρκετές αφρικανικές χώρες και έχουν συνεισφέρει στην υποστήριξη μικρών επιχειρήσεων σε περιοχές που υπό διαφορετικές συνθήκες δεν θα είχαν πρόσβαση σε τηλεφωνικό δίκτυο. Επιπλέον, μερικοί από τους πιο σημαντικούς διαύλους μεταφορών, οι οποίοι διαμορφώνουν νέες ευκαιρίες για το εμπόριο στην περιοχή, διαπερνούν τη Νότια Αφρική: ο Maputo Development Corridor από Johannesburg προς Maputo στη Μοζαμβίκη, ο Trans – Kalahari Corridor από Johannesburg προς Walvis Bay στη Ναμίμπια, και ο λεγόμενος North – South Corridor από Johannesburg προς Burundi, όπως επίσης διάυλοι μεταξύ Johannesburg και παράκτιων νοτιο-αφρικανικών περιοχών όπως Cape Town, Durban και Coega. Να σημειωθεί ότι, η Eskom προμηθεύει το 70% της ηλεκτρικής ενέργειας της περιοχής. Αυτό δείχνει πως η ηπειρωτική εξάπλωση των οικονομικών συμφερόντων της Νοτίου Αφρικής έχει συντελέσει στην ενίσχυση όχι μόνο της οικονομίας αυτής αλλά και των υπολοίπων περιοχών.

Φυσικοί Πόροι

Η οικονομία της Νοτίου Αφρικής ανέκαθεν υπήρξε παρακινούμενη από τα ογκώδη ορυκτά κοιτάσματα που διαθέτει. Κατά το 2008, ο λευκόχρυσος ήταν το νούμερο ένα εξαγωγικό προϊόν επισκιάζοντας τον χρυσό και τα διαμάντια. Η γεωργία παρουσίαζε μειωμένη σπουδαιότητα αλλά η Κυβέρνηση χρησιμοποιώντας την επισιτιστική κρίση του 2007 – 2008 ως κίνητρο για τη λήψη νέων μέτρων με σκοπό την αναζωογόνηση του αγροτικού τομέα κατάφερε την επανάκτηση της γεωργικής αυτάρκειας. Παρ' όλα αυτά, οι προκλήσεις, λόγω της λειψυδρίας στις νοτιότερες περιοχές της Αφρικής που συνδυάζεται συχνά με άσχημες εδαφικές συνθήκες, παραμένουν σημαντικές, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει μεγάλη ανάγκη για μεταρρυθμίσεις επί του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της γης ώστε να αναπτυχθεί η γεωργία.

Το κράτος με σκοπό την ανάπτυξη της μεταλλευτικής βιομηχανίας και της γεωργίας κρίνει αναγκαίο παράγοντα τον εμπλουτισμό των πόρων που συμβάλουν και στους δυο τομείς, όμως τα μέσα για το συγκεκριμένο εγχείρημα, όπως για παράδειγμα η δημιουργία προγραμμάτων ανάπτυξης ικανοτήτων σε συνεργασία με την ιδιωτική πρωτοβουλία, συχνά απουσιάζουν.

Η βιοποικιλότητα της Νοτίου Αφρικής αποτελεί παράγοντα κλειδί που διέπει τον τουριστικό τομέα. Η πολιτεία έχει δηλώσει τις προθέσεις της προκειμένου στην ανάπτυξη του εν λόγω τομέα μιας και μελλοντικά θα συμβάλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η πολιτεία έχει μεταβιβάσει

μέρος του ελέγχου του τουρισμού, και αυτό εκδηλώνεται μέσω της εκποίησης δημόσιας γης σε τοπικές κοινότητες με σκοπό στη δημιουργία τουριστικών επιχειρήσεων. Μέσω τέτοιου είδους κινήσεων προσδοκάται η μεγέθυνση του πεδίου του τουρισμού και η εξασφάλιση θετικών επιπτώσεων σε δραστηριότητες ευρέως φάσματος. Αξιόλογη εμφανίζεται η πρωτοβουλία «Boundless Southern Africa», μερικών κρατών που ανήκουν στην Αναπτυξιακή Κοινότητα της Νοτίου Αφρικής (Southern African Development Community - SADC), η οποία επικεντρώνεται στη χρήση των διασυνοριακών εθνικών πάρκων της περιοχής με σκοπό στην ανάπτυξη του τουρισμού.

Ανθρώπινοι Πόροι

Σε σύγκριση με τις περισσότερες αφρικανικές χώρες, η Νότιος Αφρική κατέχει ένα καλά αναπτυγμένο εργατικό δυναμικό και ανθρώπινους πόρους με ισχυρές ικανότητες. Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη για ανάπτυξη σε σημαντικά κρίσιμους τομείς όπως της επιστήμης και σε αναπτυσσόμενους τομείς όπως της τεχνολογίας πληροφοριών, των υπηρεσιών και των νέων μορφών ενέργειας. Για παράδειγμα, η Νότιος Αφρική θα μπορούσε να αποτελέσει τον ηγέτη στην πυρηνική ενέργεια, όμως ειδικά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό σχεδόν δεν υπάρχει. Επομένως, η χρήση, δυσεύρετων και εξειδικευμένων ικανοτήτων με τρόπο που, να είναι αποτελεσματική και αποδοτική είναι εξαιρετικά σημαντική. Για το λόγο αυτό, η κυβέρνηση έχει εισάγει πρωτοβουλίες όπως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση και η διαδικτυακή εκπαίδευση που αφορούν σε ένα ευρύ πεδίο των συγκεκριμένων τομέων.

Η εκπαίδευση αποτελεί για την κυβέρνηση παράγοντα κλειδί, με ποσοστό 20% στον εθνικό προϋπολογισμό. Ο στόχος αυτός είναι σημαντικός προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα του αναλφαβητισμού, που κατά το 2008 διαμορφώθηκε στο 12.2%. Όμως, τα κεφάλαια πρέπει να στοχεύουν πιο δραστικά ώστε να βελτιωθούν τα αποτελέσματα και να επιτευχθούν οι βασικοί αναπτυξιακοί στόχοι. Αυτό θα σήμαινε καλύτερη επαγγελματική κατάρτιση, αύξηση χρηματοδότησης για ερευνητικά κέντρα και υποτροφίες σε φοιτητές πανεπιστημίων, ιδιαίτερα σε παραδοσιακούς τομείς οι οποίοι παρουσιάζουν πολλές πιθανότητες για ανάπτυξη.

Οικονομικοί Πόροι

Η Νότιος Αφρική έχει πιθανώς τον καλύτερα αναπτυγμένο χρηματοπιστωτικό τομέα σε όλη την ήπειρο, καθώς έχει αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα συσχετισμών διεθνώς για την κινητικότητα των κεφαλαίων όπως επίσης και μια καλά οργανωμένη χρηματοπιστωτική αγορά η οποία περιλαμβάνει διάφορες υπηρεσίες. Αποτελεί ακρογωνιαίος λίθος ουσιαστικής σημασίας στο γενικό πεδίο της περιφερειακής οικονομίας της SADC αλλά και για την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων στην υπόλοιπη Αφρική.

Η οικονομία της Νοτίου Αφρικής κυριαρχείται σταδιακά από τον τομέα των υπηρεσιών. Οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες αποτελούν έναν από τους βασικότερους τομείς, και η Νότιος Αφρική κατέχει μερικούς από τους καλύτερους τραπεζικούς κανονισμούς στον κόσμο. Παρ' όλα αυτά, υπήρξε αρνητική επίδραση λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, το Χρηματιστήριο του Johannesburg (JSE) έχασε 26% της αγοραίας αξίας μεταξύ Ιουλίου και Νοεμβρίου 2008 και μειώθηκαν οι ροές χαρτοφυλακίων. Ωστόσο, σε σύγκριση με άλλες χώρες οι τράπεζες της Νοτίου Αφρικής βρέθηκαν σχετικά αλώβητες επειδή είχαν ελάχιστη έκθεση στην αγορά παραγώγων. Η επίδραση στο JSE ήταν προσωρινή, μέσα σε λίγους μήνες, οι ροές των χαρτοφυλακίων αυξήθηκαν και τα spreads μειώθηκαν, κάτι που αποτέλεσε απόδειξη για την προσαρμοστικότητα του JSE (AEO, 2010).

Περιφερειακό Πεδίο

Η Νότιος Αφρική αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες και πιο διαφοροποιημένες οικονομίες της Αφρικής. Λόγω της οικονομικής και πολιτικής δύναμης, πολλές περιφερειακές ομάδες βρίσκονται εκεί, συμπεριλαμβανομένης της Τελωνειακής Ένωσης Νοτίου Αφρικής (Southern African Customs Union – SACU), την οποία απαρτίζουν οι Botswana, Lesotho, Namibia, South Africa και Swaziland. Επιπλέον, η Νότιος Αφρική αποτελεί βασικό μέλος της Αναπτυξιακής Κοινότητας Νοτίου Αφρικής (Southern African Development Community – SADC) η οποία αντιπροσωπεύει την πιο ισχυρή και ενοποιημένη περιφερειακή οικονομία της Αφρικής. Η SACU αποτελεί μια πτυχή ενός γενικευμένου οικονομικού πεδίου σε περιφερειακό επίπεδο, το οποίο δεν είναι άλλο από τη SADC.

Η σημαντική θέση της Νοτίου Αφρικής ως ηγέτη οικονομικής ανάπτυξης και διαφοροποίησης στην ήπειρο έχει ενισχυθεί από την εμπορική της εμβέλεια εκτός ηπείρου και της ενσωμάτωσής της στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα. Το γεγονός

αυτό έχει συμβάλλει στο να αποτελεί οικονομικό κόμβο στην ευρεία περιοχή της υπο – Σαχάριας Αφρικής (Sub Saharan Africa – SSA) και ταυτόχρονα γέφυρα προς την παγκόσμια οικονομία. Ως εκ τούτου, λόγω της γεω – στρατηγικής θέσης και των πλουτοπαραγωγικών της πόρων, ελκύει τα διεθνή οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα.

Το Cape Town, ανέκαθεν αποτελούσε μια συνοριακή πόλη με ρόλο σημαντικό στο διεθνές εμπόριο, ιδιαίτερα σήμερα, λαμβάνοντας υπόψη αφενός την ανάπτυξη του Ασιατικού εμπορίου και αφετέρου το ενδιαφέρον των Ασιατών προς την Αφρική, καθώς αυξάνεται το εμπόριο δια θαλάσσης που διέρχεται από το Cape Town. Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε πως η παράκτια γεωγραφική θέση της Νοτίου Αφρικής έχει συμβάλλει στην προσέλκυση μεγάλων, διεθνών οικονομικών συμφερόντων και κατ' επέκταση στη δημιουργία, με ταχύτατους ρυθμούς, μιας διαφοροποιημένης οικονομίας.

Όμως, παρ' όλη τη σημαντική δυναμική της περιοχής, υπάρχει μια αβεβαιότητα ως προς την πολιτική της Νοτίου Αφρικής όσον αφορά στους βασικούς περιφερειακούς φορείς, όπως τον SACU, που έχει να κάνει με τις δυνατότητες επέκτασης του πεδίου δράσης του SACU και τη συνέχιση του μηχανισμού συλλογής και διανομής δασμών – τον οποίο ήλεγχε η Νότιος Αφρική, από την έναρξή του – σε επίπεδο SADC.

Τα σχέδια του SADC για τελωνειακή ένωση, μπορούσαν να δημιουργήσουν αβεβαιότητα ως προς την τρέχουσα κατάσταση και διαχείριση του SACU. Τον Οκτώβριο του 2008, οι SADC, COMESA και EAC κινήθηκαν προς την πλευρά μιας τριμερής συμφωνίας που θα αποσκοπούσε αρχικά στη δημιουργία μιας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών. Το σχέδιο αυτό, έχει ξεπεράσει πρωτοβουλίες που αναζητούσαν πιο ολοκληρωμένους μηχανισμούς συγχώνευσης των οικονομιών της Νοτίου και Ανατολικής Αφρικής.

Η συγκεκριμένη κίνηση διαφαίνεται να είναι πιο πρακτική απ' ό,τι θα ήταν μια τελωνειακή ένωση. Επιπλέον, η South Africa έχει τη θέση της δεσπόζουσας οικονομίας στην περιοχή και έχει την τάση να ελκύει περισσότερη οικονομική δραστηριότητα απ' ό,τι άλλες χώρες της Νοτίου Αφρικής. Το 2004, η συνεισφορά της Νοτίου Αφρικής σε επίπεδο SADC ως ποσοστό του ΑΕΠ, ήταν στο 71.7%, με την Angola και την Tanzania στη δεύτερη και τρίτη θέση αντίστοιχα, ως οι μεγαλύτερες οικονομίες της περιοχής, συνεισφέροντας στο ΑΕΠ 6.6% και 3.7% αντιστοίχως. Επτά από τα δεκατέσσερα μέλη της SADC συνέβαλε λιγότερο από το 2% του ΑΕΠ της περιοχής. Σε επίπεδο SACU, η Νότιος Αφρική ευθύνεται για το 99.3% του συνολικού εμπορίου. Ως εκ τούτου, είναι βέβαιο πως η Νότιος Αφρική αποτελεί κινητήρια δύναμη για τις υπόλοιπες χώρες του

SADC, ενώ ταυτόχρονα λόγω της έντονης επιρροής της στις γειτονικές χώρες μπορεί να έχει άκρως δυσμενείς επιπτώσεις στην περίπτωση που η οικονομία της δεν παρουσιάζει ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Διεθνές Πλαίσιο

Η οικονομία της Νοτίου Αφρικής είναι έντονα συσχετισμένη με την παγκόσμια κοινότητα, επιδρώντας με τη σειρά της καταλυτικά στους Αφρικανικούς οικονομικούς εταίρους της. Για παράδειγμα, η έκθεση της Νοτίου Αφρικής στη διεθνή κρίση μπορεί να ενισχύσει την τάση για ύφεση μεταξύ των γειτόνων της. Για τον ίδιο λόγο, μια θετική ανάπτυξη της Νοτίου Αφρικής μπορεί να ωθήσει θετικά τις γειτονικές οικονομίες.

Η Νότιος Αφρική έχει εξέχουσα οικονομική συνεργασία με την Ε.Ε., καθώς η τελευταία αποτελεί μείζονος σημασίας εμπορικός και αναπτυξιακός εταίρος και πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ). Η Νότιος Αφρική έχει συνάψει προνομιακές οικονομικές και εμπορικές συμφωνίες με την Ε.Ε. και τις Η.Π.Α. ενώ τελευταία διαπραγματεύεται εμπορικές συμφωνίες με Ινδία και Κίνα.

Οι υπάρχουσες εμπορικές σχέσεις με την ΕΕ διέπονται από το 2000 από το Σύμφωνο Εμπορίου, Ανάπτυξης και Συνεργασίας (Trade, Development and Co-operation Agreement – TDCA). Η συγκεκριμένη συμφωνία, αποτέλεσε για την Αφρική, την πρώτη Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου με άλλη χώρα, που ήταν συμβατή με τον ΠΟΕ (WTO) και που ουσιαστικά συνετέλεσε στην διαφοροποίηση και στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Νοτίου Αφρικής απέναντι στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον.

Ταυτόχρονα, οι Συμφωνίες Οικονομικών Εταιρικών Σχέσεων (Economic Partnership Agreements – EPAs) μεταξύ της ΕΕ και των Περιφερειακών Οικονομικών Κοινοτήτων (Regional Economic Communities – RECs) είχαν ως βασικό σκοπό την προώθηση μιας διαφοροποιημένης οικονομικής ανάπτυξης και την περιφερειακή οικονομική ολοκλήρωση της Αφρικής μέσω των αμοιβαίων και επωφελών εμπορικών σχέσεων. Όμως, το γεγονός ότι οι EPAs πρέπει να είναι συμβατές με τον ΠΟΕ αποτελεί πρόκληση για την Αφρική, ακόμα και στην περίπτωση που η συμμόρφωση μπορούσε να βελτιώσει την ικανότητα της Αφρικής να αντιμετωπίσει τη νέα παγκόσμια οικονομία.

Η SADC EPA δημιουργήθηκε με σκοπό να εναρμονίσει τις εμπορικές προοπτικές της TDCA με αυτές των υπολοίπων της SACU, Μοζαμβίκη και Αγκόλα. Το 2006 τα υπόλοιπα μέλη της SACU ήθελαν το εμπορικό καθεστώς της Νοτίου Αφρικής να συμπεριληφθεί στην SADC EPA, έτσι ώστε να ενδυναμωθεί η περιφερειακή

ολοκλήρωση και η περιφερειακή οικονομία της Νοτίου Αφρικής χρησιμοποιώντας τους ισχυρούς οικονομικούς δεσμούς της Νοτίου Αφρικής με την ΕΕ. Το σκεπτικό ήταν ότι θα μπορούσε με αυτόν τον τρόπο να βελτιωθεί το επενδυτικό κλίμα για τη SACU και κατ' επέκταση για τη SADC, επιτρέποντας έτσι στη SACU καλύτερη πρόσβαση σε νέες ευκαιρίες οι οποίες θα στήριζαν την οικονομική διαφοροποίηση συνολικά του bloc.

Η Κίνα συμπεριλαμβάνεται στους μεγαλύτερους επενδυτές στην Νότια Αφρική, στους τομείς των υποδομών και των φυσικών πόρων. Μέχρι το 2008, η Κίνα είχε επενδύσει σε πέντε έργα εξόρυξης, κυρίως χρωμίου, ενώ ένα επιπλέον παράδειγμα της στενής σχέσης των δύο χωρών είναι, η ύπαρξη του κοινού ταμείου ανάπτυξης Κίνας – Αφρικής (China African Development Fund – CAD Fund), το οποίο βρίσκεται στη Νότια Αφρική. Επιπλέον, οι επενδύσεις της Κίνας σε άλλες Αφρικανικές χώρες βοήθησε τη Νότια Αφρική να δημιουργήσει διασυνδέσεις με άλλες αναδυόμενες οικονομίες της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής.

Νέες διπλωματικές πρωτοβουλίες κατευθυνόμενες προς την Κίνα, την Ινδία και τη Βραζιλία έχουν εδραιώσει νέες συνεργασίες με πολλές δυνατότητες οι οποίες λειτουργούν προσθετικά στις μακροχρόνια υφιστάμενες οικονομικές σχέσεις της Νοτίου Αφρικής. Μέσω της τριμερούς διαλογικής διεργασίας, στην οποία συμμετέχουν η Ινδία, η Βραζιλία και η Νότια Αφρική, επιτυγχάνεται για την τελευταία η εκμετάλλευση αυτού του πλεονεκτήματος, δηλαδή της συνεργασίας, έτσι ώστε να δώσει ώθηση σε τομείς όπως το εμπόριο, ο τουρισμός, η αγροτική οικονομία, η επιστήμη, η τεχνολογία αλλά επιπλέον να έρθει σε γνωριμία με άλλες οικονομικά πεδία.

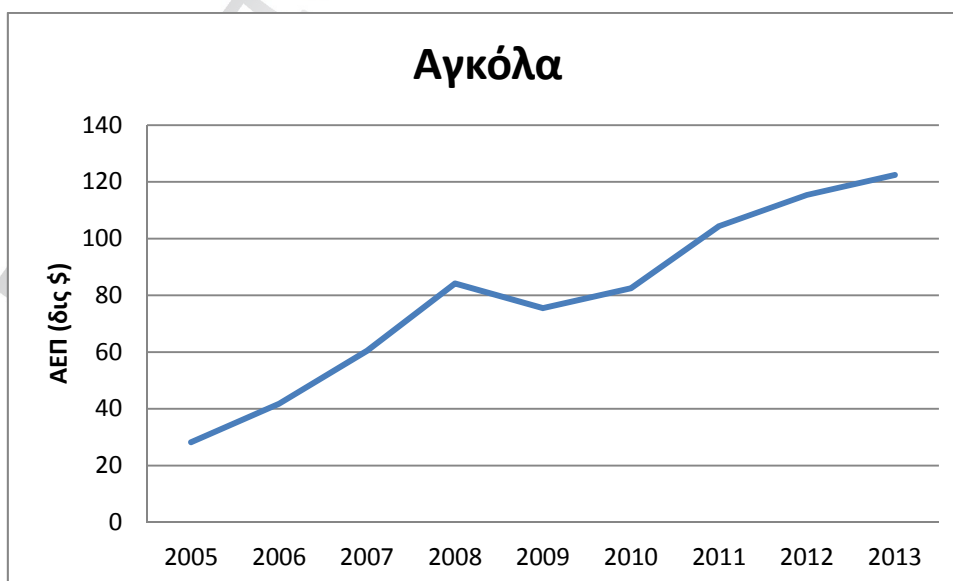
Από τα παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι, προκειμένου να γίνει η καλύτερη δυνατή χρήση των συγκεκριμένων ευκαιριών από την Ν. Αφρική θα πρέπει να επενδύσει στις διπλωματικές προσπάθειες. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένου της συμμετοχής της σε επικαλυπτόμενους θεσμούς τόσο εντός Αφρικής όσο και διεθνώς.

3.2 ΑΓΚΟΛΑ

Γενικά

Η Αγκόλα με πρωτεύουσα τη Λουάντα, γεωγραφική έκταση 1.246.700 τ.χ. και συνολικό πληθυσμό για το 2013 που φτάνει τα 21.5 εκατομμύρια, εκ των οποίων το 60.74% αφορά σε αστικό πληθυσμό, είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της Αφρικής σε παραγωγή πετρελαίου, ενώ σημείωσε ανάπτυξη κατά 5.4% το 2013. Το επιπλέον ΑΕΠ της Αγκόλα προήλθε κυρίως από τομείς όπως η γεωργία, η αλιεία, από τη βιομηχανική παραγωγή και τέλος από τον κατασκευαστικό τομέα. Η ανάπτυξη προβλέπεται να φτάσει το 7.9% το 2014 και το 8.8% το 2015, καθώς επιδρούν στην οικονομία οι μεγάλες και σημαντικές δημόσιες επενδύσεις σε υποδομές.

Αγκόλα			
	ΑΕΠ (δισ \$)	Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (ετησίως %)	Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ,(\$ ΗΠΑ)
2005	28,23	20.9	1,706.53
2006	41,78	18.9	2,440.63
2007	60,44	23.1	3,412.72
2008	84,17	13.8	4,596.26
2009	75,49	2.4	3,988.68
2010	82,47	3.4	4,218.65
2011	104,36	3.9	5,171.35
2012	115,37	5.2	5,541.31
2013	122,46	5.4	5,703.35

Παρ' όλα αυτά, οι κοινωνικοί δείκτες δεν συμβαδίζουν με την ισχυρή πορεία της οικονομίας. Περίπου το 36% του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της φτώχειας και η ανεργία παραμένει σε υψηλά επίπεδα, περίπου στο 26%. Η κυβέρνηση από την πλευρά της έχει κάνει βήματα ως προς τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Σημαντικές επενδύσεις λαμβάνουν χώρα για την επέκταση της πρόσβασης στην ηλεκτρική ενέργεια, στην ύδρευση και στις μεταφορές. Προκειμένου να ενισχυθούν οι επιχειρήσεις, εκσυγχρονίζονται οι πολιτικές του χρηματοπιστωτικού τομέα με την εισαγωγή νέας νομοθεσίας ξένου συναλλάγματος για τους τομείς της πετρελαιοπαραγωγής και της μεταλλευτικής βιομηχανίας. Αν και οι διαρθρωτικές πολιτικές είναι θετικές, η Αγκόλα χρειάζεται να επιταχύνει την οικονομική διαφοροποίησή της και να μειώσει την εξάρτησή της από το πετρέλαιο, το οποίο αντιπροσωπεύει περίπου το 46% του ΑΕΠ, το 80% των κρατικών εσόδων και το 95% των εξαγωγών της.

Σχεδόν όλοι οι σημαντικοί πόροι για τη βιομηχανία του πετρελαίου είναι εισαγόμενοι. Η χώρα πρέπει να πάρει μια θέση στην αλυσίδα αξίας της παγκόσμιας βιομηχανίας πετρελαίου και να διευρύνει τη συμμετοχή της σε τομείς όπως το υδροποιημένο φυσικό αέριο, τη μεθανόλη καθώς και άλλων παρόμοιων τομέων, υψηλών δυνατοτήτων και αποδόσεων. Όμως η έλλειψη οδικού δικτύου, λιμένων, αεροδρομίων και σιδηροδρομικών συνδέσεων εμποδίζει τις προσπάθειες για επέκταση σε ξένες αγορές, με αποτέλεσμα να υπάρχει χαμηλό επίπεδο τροφοδότησης των αγορών αυτών. Η δυσκολία πρόσβασης σε χρηματοδοτικούς πόρους και τα διοικητικά εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των εργαζομένων, αποτελούν επίσης ανασταλτικούς παράγοντες. Η κυβέρνηση χρησιμοποιεί το νόμο περί πετρελαϊκής δραστηριότητας καθώς και διατάγματα τοπικού περιεχομένου, ώστε να προωθήσει τα εθνικά συμφέροντα στον τομέα παραγωγής πετρελαίου. Το συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο εξυπηρετεί την προώθηση δημιουργίας τοπικών ικανοτήτων μέσω της «αγκολεζοποίησης» των ανθρωπίνων πόρων και την ενίσχυση της συμμετοχής των τοπικών εταιρειών, παρέχοντας ιδιαίτερη προτίμηση στη μεταχείριση στις εθνικές επιχειρήσεις μέσω της παροχής αγαθών και υπηρεσιών.

Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές

Η οικονομική δραστηριότητα της Αγκόλα κατά το 2013 αποδυναμώθηκε από τις χαμηλότερες δαπάνες για πετρέλαιο, απ' ότι αρχικά αναμενόταν, καθώς και από την κακοδιαχείριση του δημόσιου χρέους. Η αύξηση του ΑΕΠ προήλθε κυρίως από εύρωστες δραστηριότητες, εκτός απ' τον τομέα του πετρελαίου, ιδίως στους τομείς της

ενέργειας (22% αύξηση), της αλιείας (10%), της γεωργίας (9%), της μεταποίησης (8%) και τέλος στον τομέα των κατασκευών (8%).

Η αυξημένη οικονομική ανάπτυξη για το 2014 και το 2015 βασίζεται στην παραδοχή ότι οι εξαγωγές πετρελαίου θα φτάσουν τα 62.9 δις δολάρια ΗΠΑ το 2014 και 67.4 δις δολάρια το 2015. Αυτό θα εξαρτηθεί από την μέση τιμή του πετρελαίου των 98 δολαρίων ανά βαρέλι και τις άμεσες ξένες επενδύσεις, οι οποίες αναμένονται να φθάσουν τα 15,7 δισεκατομμύρια δολάρια το 2014, έναντι 15,1 δισεκατομμυρίων δολαρίων το 2012. Τα εμβάσματα των εργαζομένων αναμένεται να σταθεροποιηθούν στα 529 εκατ. δολάρια το 2014. Ωστόσο, οι εξωτερικές πληρωμές χρηματοδότησης αναμένεται να αυξηθούν από 5,76 δισεκατομμύρια δολάρια το 2013 σε 10,4 δισεκατομμύρια δολάρια το 2014, λόγω της μεγάλης αύξησης σε εξωτερικό δανεισμό για τη χρηματοδότηση των κεφαλαιουχικών δαπανών.

Η επισφαλής παγκόσμια οικονομία και οι πιθανές κρίσεις στον τομέα παραγωγής πετρελαίου αποτελούν απειλές για τις προβλέψεις που αφορούν στην ανάπτυξη. Ο αργός ρυθμός της οικονομικής διαφοροποίησης δεν βοηθά στο να μειωθεί το ποσοστό ανεργίας, το οποίο ανέρχεται περίπου στο 26%, ενώ παράλληλα η Αγκόλα έχει συντελεστή Gini (κατανομή εισοδήματος) περίπου στο 0,586, ένας από τους υψηλότερους συντελεστές εισοδηματικής κατανομής στην περιοχή, ο οποίος παρουσιάζει εμφανώς την εισοδηματική ανισότητα. Όλα αυτά αποτελούν απειλές για την κοινωνική συνοχή, που υπογραμμίζουν την ανάγκη για κοινωνικοοικονομικές πολιτικές διαχείρισης που οδηγούν στην ανάπτυξη και στην ώθηση των Αγκολέζων να ξεφύγουν από τις συνθήκες φτώχειας.

Η Αγκόλα αγωνίζεται να αυξήσει την παραγωγή πετρελαίου της και να διατηρήσει τη θέση της ως δεύτερος μεγαλύτερος παραγωγός πετρελαίου στην Αφρική. Η παραγωγή αναμένεται να αυξηθεί από 1,8 εκατομμύρια βαρέλια ανά ημέρα (BPD) το 2013 σε 2 εκατομμύρια βαρέλια την ημέρα το 2016 με νέα πεδία, κυρίως: της British Petroleum's Plutão, Saturno, την Venus, και Marte Complex, των βαθέων υδάτων ερευνητικών γεωτρήσεων της Cobalt International Energy και την ανάπτυξη της Chevron για το έργο Mafumeira Sul ακριβώς στα ανοικτά των ακτών της Αγκόλας. Αλλά υπάρχει ο κίνδυνος, εάν η εξερεύνηση καθυστερεί ή αν η οικονομική ανάπτυξη στην Κίνα και τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι χαμηλότερη από την αναμενόμενη. Καθώς η διαφοροποίηση προχωρά, τομείς που δεν σχετίζονται με το πετρέλαιο, αναμένονται να δώσουν ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη φτάνοντας στο 9,7% το 2014 έναντι 4,5% για τον κλάδο του πετρελαίου. Οι συνθήκες είναι έτσι που ζητείται από τις εταιρίες πετρελαίου να

ενισχύσουν τους δεσμούς με την υπόλοιπη οικονομία. Να σημειωθεί ότι η άκρως πετρελαϊκή βιομηχανία απασχολεί μόλις το 1% των εργαζομένων της Αγκόλας.

Ένας νόμος που αφορά στις εξορύξεις ψηφίστηκε το Νοέμβριο του 2012, ο οποίος μειώνει τους φόρους για τα έσοδα στο 25% από 35%, ενώ οδήγησε σε σημαντικές επενδύσεις από επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων την παραγωγό διαμαντιών De Beers και τη Sumitomo Corp, η οποία αναπτύσσει ένα εργοστάσιο παραγωγής αμμωνίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής, τα διαμάντια αντιπροσωπεύουν το 1% του ΑΕΠ της Αγκόλα, καθώς επίσης είναι η νούμερο δύο χώρα παραγωγός της Αφρικής όσον αφορά στην ποσότητα, μετά την Μποτσουάνα. Επίσης, είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος παραγωγός στον κόσμο των ακατέργαστων διαμαντιών. Έχει εκτιμηθεί ότι η παραγωγή για το 2012 σε διαμάντια στην Αγκόλα έφτασε τα 1,16 δις δολάρια. Η ρωσική τράπεζα VTB στην Αφρική φέρεται να είναι διατεθειμένη να χρηματοδοτήσει νέα επέκταση του ορυχείου διαμαντιών Catoca με το ποσό των 207 εκατ. δολαρίων.

Η υψηλή ποιότητα του εδάφους και η καλή παροχή νερού καθιστά τη γεωργία μια πολύτιμη βιομηχανία για την Αγκόλα. Η γεωργία ευθύνεται για το 11% του ΑΕΠ και το 70% της συνολικής απασχόλησης. Το 2013, η παραγωγή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων αυξήθηκε κατά 8,6% κυρίως μέσω της ισχυρής ανάπτυξης της παραγωγής σιτηρών. Η Αγκόλα ήταν κάποτε ο τέταρτος μεγαλύτερος παραγωγός καφέ στον κόσμο, αλλά η γεωργία γενικότερα υστερεί σε περαιτέρω ανάπτυξη λόγω περιορισμένου ανταγωνισμού, ελλείψεων στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας και λόγω έλλειψης συνεργασίας μεταξύ των μικρών αγροτών. Σύμφωνα με το Εθνικό Ινστιτούτο Σιτηρών, η Αγκόλα απαιτεί 4,5 εκατομμύρια τόνους ετησίως σε σπόρους, αλλά καλλιεργεί μόνο περίπου το 55% του καλαμποκιού που χρειάζεται, το 20% του ρυζιού και μόλις το 5% των απαιτούμενων σε σιτάρι. Η κυβέρνηση δαπανά περίπου 2 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως για τη γεωργία, με περίπου το 75% των πόρων να το δανείζεται από την Κινέζικη Export-Import Bank. Η Βραζιλία, η Ισπανία και το Ισραήλ επίσης χρηματοδοτούν έργα που αφορούν στον αγροτικό τομέα.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της μεταποίησης, ο οποίος αυξήθηκε από 6,5% το 2012 σε 8% το 2013 προήλθε από το ξύλο, το τσιμέντο, και την ηλεκτρική παραγωγή υλικών. Υπάρχει ένα σχέδιο για ένα νέο εργοστάσιο τσιμέντου στο Lobito, με δυναμικότητα παραγωγής 500.000 τόνων ετησίως πλίνθινων υλικών και περίπου 650.000 τόνους ετησίως τσιμέντου. Επενδύσεις ύψους 900 εκατ. δολαρίων έχουν προγραμματιστεί στο ορυχείο σιδηρομεταλλεύματος Cassinga, 400 εκατ. δολάρια για έργα μαγγανίου, ενώ θα αναπτυχθεί η παραγωγή 400.000 τόνων σε λιπάσματα. Το 2013, η ιαπωνική

εταιρεία Magubeni Corp ανακοίνωσε 1 δις δολάρια επενδύσεις για την αναδιοργάνωση τριών εργοστασίων υφασμάτων που θα απασχολούν 2.700 άτομα. Τα εργοστάσια αναμένεται να ξεκινήσουν την παραγωγή το 2015.

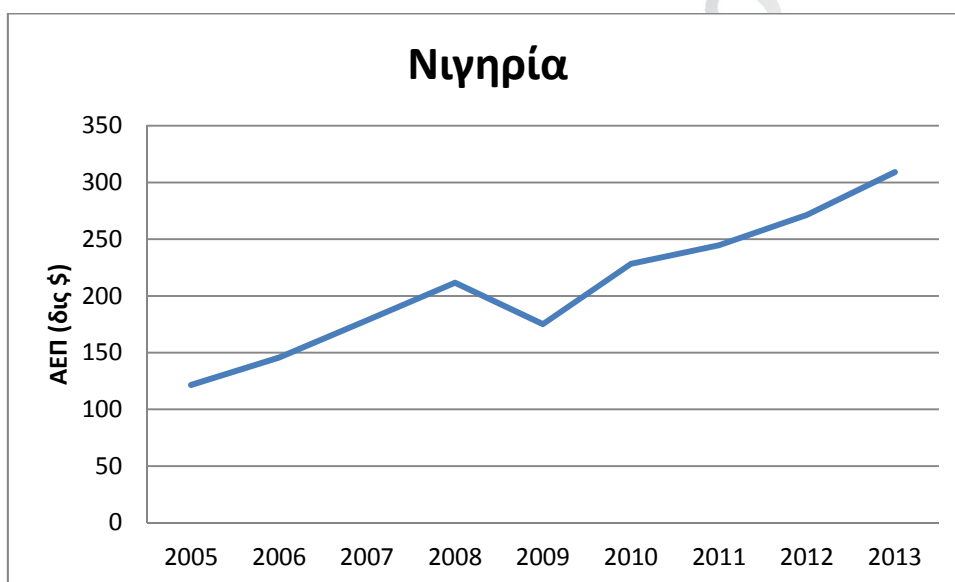
Η Αγκόλα έχει χρησιμοποιήσει το πετρέλαιο έτσι ώστε να προωθήσει την ταχεία ανάπτυξη άλλων τομέων, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών, που σήμερα αντιπροσωπεύουν το 21,7% του ΑΕΠ. Ο τομέας των υπηρεσιών είναι ακόμα σε πρώιμη ανάπτυξη και το 2013 αυξήθηκε κατά 5,4% έναντι 10% το 2012. Η αναδυόμενη μεσαία τάξη είναι η βασικότερη κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης. Από το 2011 έως το 2013, περίπου 4,1 δις δολάρια των ξένων επενδύσεων τοποθετήθηκαν στην αγορά ακινήτων, με τις Βραζιλιάνικες και τις Κινέζικες εταιρείες να κατέχουν κυρίαρχο ρόλο στην κατασκευή νέων πόλεων. Σύμφωνα με την Εθνική Υπηρεσία για τις ιδιωτικές επενδύσεις (ANIP), πολλές πολυεθνικές επιχειρήσεις - με συμφέροντα σε καταστήματα λιανικής έως και ξενοδοχεία - σχεδιάζουν να δημιουργήσουν ένα πλάνο εμπορικής ανάπτυξης, αξίας 2,5 δις δολαρίων στον κόλπο της Λουάντα.

3.3 ΝΙΓΗΡΙΑ

Γενικά

Η Νιγηρία με πρωτεύουσα την Αμπούζα, με γεωγραφική έκταση 924.000 τ.χ. και συνολικό πληθυσμό που αγγίζει τα 173.6 εκατομμύρια εκ των οποίων το 50.87% είναι αστικός πληθυσμός, αναπροσάρμοσε το ΑΕΠ της απ' το 1990 έως το 2010, με αποτέλεσμα να σημειωθεί αύξηση περίπου 89% στο εκτιμώμενο μέγεθος της οικονομίας. Ως αποτέλεσμα, η χώρα έχει τη 2η μεγαλύτερη οικονομία στην Αφρική με εκτιμώμενο ΑΕΠ 309 δισεκατομμύρια δολάρια (2013) σύμφωνα με την Αναπτυξιακή Τράπεζα της Αφρικής (African Development Bank). Η πραγματικότητα δείχνει επίσης μια πιο διαφοροποιημένη οικονομία από ό, τι εθεωρείτο μέχρι σήμερα. Η Νιγηρία έχει διατηρήσει την εντυπωσιακή της ανάπτυξη κατά την τελευταία δεκαετία, με εκτιμώμενη στο 6,7% αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ το 2013, από 6,6% το 2012. Αυτός ο ρυθμός αύξησης είναι υψηλότερος από ό, τι της Δυτικής Αφρικής και πολύ υψηλότερος από ό, τι το επίπεδο της υπο-Σαχάριας Αφρικής. Οι επιδόσεις της οικονομίας εξακολουθούν να στηρίζονται στις ευνοϊκές βελτιώσεις στους τομείς εκτός παραγωγής πετρελαίου. Η Γεωργία - κυρίως φυτική παραγωγή - , το εμπόριο και οι υπηρεσίες εξακολουθούν να είναι οι βασικές κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης.

Νιγηρία			
	ΑΕΠ (δισ \$)	Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (ετησίως %)	Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ,(\$ ΗΠΑ)
2005	121,46	6.5	870.19
2006	145,6	6.0	1,015.94
2007	178,51	6.4	1,212.81
2008	211,58	5.9	1,399.33
2009	175,09	6.9	1,126.88
2010	228,35	7.9	1,429.80
2011	244,72	7.4	1,490.45
2012	271,35	6.6	1,607.25
2013	309,12	6.7	1,780.49

Στον τομέα του πετρελαίου, οι αναπτυξιακές επιδόσεις δεν ήταν τόσο εντυπωσιακές με 3,4%, 2,3% και 5,3% τα ποσοστά ανάπτυξης το 2011, το 2012 και το 2013, αντίστοιχα. Η ανάπτυξη του τομέα του πετρελαίου αναχαιτίστηκε σε όλο το 2013 από διαταραχές εφοδιασμού που προκύπτουν από την κλοπή του πετρελαίου και του βανδαλισμού των αγωγών, καθώς και από τις χαμηλές επενδύσεις σε σχετικές δραστηριότητες όπως επίσης και από έλλειψη νέων κοιτασμάτων πετρελαίου. Υπάρχουν προοπτικές ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης, αν και οι κίνδυνοι παραμένουν. Τέτοιες προοπτικές αναμένεται να εξαρτηθούν από την συνεχιζόμενη ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας, από τις ευνοϊκές γεωργικές συγκομιδές και από μια πιθανή ώθηση στον ενεργειακό εφοδιασμό που προκύπτει από τη μεταρρύθμιση στον ενεργειακό τομέα, καθώς και από αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα από την Ατζέντα Αγροτικού Μετασχηματισμού. Οι ολοκληρωμένες οικονομικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις αναμένεται να βελτιώσουν την οικονομική ανάπτυξη.

Οι κίνδυνοι για την οικονομική ανάπτυξη της Νιγηρίας είναι η αργή ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας, οι προκλήσεις ασφαλείας στο βορειοανατολικό τμήμα της χώρας, οι συνεχείς ταραχές για τον έλεγχο των πόρων στο Δέλτα του Νίγηρα και την πιθανή απόσπασση της προσοχής από τις συνεχιζόμενες μεταρρυθμίσεις, ως αποτέλεσμα των επερχόμενων γενικών εκλογών του 2015. Η αρνητική ανάπτυξη στον τομέα του πετρελαίου μπορεί επίσης να συνεχίσει να σύρει προς τα κάτω τη συνολική αύξηση μέχρι μια μόνιμη λύση να βρεθεί για την κλοπή πετρελαίου και τις χαμηλές επενδύσεις στην εξερεύνηση, λόγω της αμφίβολης κατάστασης που επικρατεί στον κλάδο. Η Νιγηρία αντιμετωπίζει μια συνεχή πρόκληση για βιώσιμη ανάπτυξη, χωρίς αποκλεισμούς. Η φτώχεια και η ανεργία παραμένει εξέχουσα μεταξύ των μεγάλων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η οικονομία. Ένας λόγος για αυτό είναι ότι τα οφέλη της οικονομικής ανάπτυξης δεν έχουν επαρκώς διοχετευθεί στους φτωχούς. Οι εθνικές αρχές δεν αγνοούν αυτή την πραγματικότητα. Έτσι, η μείωση της φτώχειας, η δημιουργία θέσεων εργασίας για τη μάζα και η προστασία των πλέον ευάλωτων είναι στόχος των πολιτικών πρωτοβουλιών. Στην πραγματικότητα, ο κρατικός προϋπολογισμός του 2014, που ψηφίστηκε σε νόμο από την εθνική συνέλευση επικεντρώνεται κυρίως στη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη. Η μεγαλύτερη ενοποίηση των φτωχών σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας είναι απαραίτητη για τη μείωση της φτώχειας. Η γεωργία, η οποία είναι σε μεγάλο βαθμό ανεπίσημη, απασχολεί περίπου το 70% του εργατικού δυναμικού, ένα μεγάλο μέρος των οποίων δεν είναι αποτελεσματική. Η αύξηση της αξίας των γεωργικών εμπορευμάτων θα δημιουργήσει περισσότερες θέσεις εργασίας μέσω της ενοποίησής της με άλλους τομείς της οικονομίας, την αύξηση των εσόδων από εξαγωγές, ενίσχυση του εισοδήματος των φτωχών και μείωση της συχνότητας εμφάνισης συνθηκών φτώχειας.

Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές

Η καλή επίδοση της οικονομίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε τομείς εκτός παραγωγής πετρελαίου, αν και τα έσοδα από τις εξαγωγές ήταν σχετικά λίγα. Ενώ μεταξύ 2011 και 2013, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του τομέα εκτός πετρελαίου ήταν κατά μέσο όρο 7,1%, με αιχμή το 8,3% το 2012, κατ'επίσημη, η ανάπτυξη του τομέα του πετρελαίου ήταν κατά μέσο όρο 2%, με αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης 2,2% το 2012, η οποία βελτιώθηκε σημαντικά σε 5,2% το 2013. Παρά την κακή απόδοσή του, ο τομέας του πετρελαίου συνέβαλε περίπου το 96% των συνολικών εσόδων από τις εξαγωγές το 2013. Στο πλαίσιο της συμβολής σε φορολογικά έσοδα, όμως, τα πράγματα φαίνεται

να αλλάζουν και οι τομείς που δεν σχετίζονται με παραγωγή πετρελαίου, για πρώτη φορά μετά από δεκαετίες, συνέβαλαν περίπου 40% προς τα δημοσιονομικά έσοδα κατά το τρίτο τρίμηνο του 2013.

Ο πραγματικός ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ έκλεισε το 2013 στο 6,7%, από 6,6% το 2012. Αυτές οι επιδόσεις προήλθαν κυρίως από τομείς όπως: η γεωργία, οι κατασκευές, τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια. Η ευνοϊκή συγκομιδή, τα διορθωτικά μέτρα για τον έλεγχο των πλημμυρών και η επαρκής βροχόπτωση ενίσχυσε την παραγωγή των καλλιεργειών. Οι βραχυπρόθεσμες παροχές των συνεχιζόμενων μεταρρυθμίσεων στον τομέα της γεωργίας, μέσω της Ατζέντα Γεωργικού Μετασχηματισμού φαίνεται επίσης να έχουν αρχίσει να ρέουν αργά. Περαιτέρω, η αναπροσαρμογή του ΑΕΠ αποκαλύπτει επίσης την εμφάνιση νέων δραστηριοτήτων στον τομέα εκτός παραγωγής πετρελαίου που προωθούν την ανάπτυξη. Οι πιο σημαντικές από αυτές είναι οι κινηματογραφικές ταινίες, ηχογραφήσεις και μουσική βιομηχανία παραγωγής, αλλιώς γνωστή ως Nollywood.

Αντίθετα, οι επιδόσεις στον τομέα του πετρελαίου αναχαιτίστηκαν από διαταραχές του εφοδιασμού που προκύπτουν κυρίως από την κλοπή του πετρελαίου, την παράνομη μεταφόρτωση και τους βανδαλισμούς αγωγών. Η έλλειψη επενδύσεων στην εξερεύνηση και την εκμετάλλευση του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, οδηγεί στη μη ύπαρξη νέων ευρημάτων κατά τη διάρκεια του 2013. Ως αποτέλεσμα, η παραγωγή αργού πετρελαίου μειώθηκε κατά μέσο όρο 2,21 εκατομμύρια βαρέλια ανά ημέρα (mbrd) το 2013 από 2,31 mbrd που ήταν το 2012. Η πρόσφατη αποκατάσταση κάποιων αγωγών πετρελαίου αναμένεται να αυξήσει την παραγωγή αργού πετρελαίου. Επίσης υπάρχει ελπίδα ότι, οι προσπάθειες των εθνικών αρχών να ανακόψουν το κύμα της κλοπής πετρελαίου θα αρχίσουν να γίνονται αισθητές σύντομα. Αυτό αναμένεται να συμβάλει στην αντιστροφή της τρέχουσας αρνητικής απόδοσης της ανάπτυξης του τομέα.

Μέσα από αυστηρά μέτρα νομισματικής πολιτικής, η Κεντρική Τράπεζα της Νιγηρίας (CBN) κατάφερε να διατηρήσει τον πληθωρισμό σε μονοψήφιο αριθμό το 2013. Ο πληθωρισμός έχει εκτιμηθεί σε 8,6% το 2013. Η έναρξη της οικοδόμησης ενός ιδιωτικού διυλιστηρίου από την επιχείρηση Aliko Dangote στο προσδοκώμενο κόστος των 9 δισεκατομμυρίων δολαρίων ήταν μια μεγάλη επένδυση που καταγράφεται το 2013. Όταν ολοκληρωθεί, το διυλιστήριο αναμένεται να έχει εγκατεστημένη ισχύ 400.000 βαρέλια ημερησίως. Αυτό θα συμπληρώσει τα τέσσερα διυλιστήρια της χώρας, τα οποία έχουν συνολική εγκατεστημένη ισχύ 445.000 βαρέλια ημερησίως, αλλά παράγουν πολύ λιγότερο των δυνατοτήτων τους. Η κυβέρνηση έχει επίσης εμπλοκή με

ορισμένες κινεζικές επιχειρήσεις οικολογικών διυλιστηρίων και έχει υπογράψει Μνημόνιο Συνεργασίας στον τομέα αυτό.

Κατά μέσο όρο, τόσο τα έσοδα των εξαγωγών και οι δαπάνες για εισαγωγές μειώθηκαν, με τη μεγαλύτερη πτώση των εσόδων από τις εξαγωγές. Η μείωση των εσόδων από τις εξαγωγές έχει αποδοθεί κυρίως σε περίπου ένα 10% της πτώση του αργού πετρελαίου και των κερδών από εξαγωγές φυσικού αερίου. Οι εισροές ξένων κεφαλαίων στη χώρα αυξήθηκαν κατά 28,3% στο τέλος του 2013 σε 21,3 δισεκατομμύρια δολάρια, από 16,6 δις δολάρια το 2012. Το χαρτοφυλάκιο των εισροών αντιπροσώπευε το 83%, μια αύξηση της τάξης του 55% σε σχέση με το 2012, ενώ οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), οι οποίες μειώθηκαν κατά 21,4% το 2013, αντιπροσώπευαν το 17%. Η πτώση των ΑΞΕ θα μπορούσε να αποδοθεί εν μέρει στην υποτονική παγκόσμια οικονομική ανάκαμψη και στην κατάσταση που επικρατεί στον τομέα του πετρελαίου, δεδομένου ότι ένα μεγάλο ποσοστό των εισροών ΑΞΕ στην οικονομία πάει στον τομέα του πετρελαίου. Τα συναλλαγματικά αποθέματα μειώθηκαν σε 43,6 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ στο τέλος του 2013, από 44,18 δισεκατομμύρια δολάρια το 2012, λόγω της συνεχούς μείωσης των εσόδων από το πετρέλαιο, και τη χρήση του από τις νομισματικές αρχές προκειμένου να υπερασπιστούν την τιμή του Νάιρα Νιγηρίας (NGN) έναντι του δολαρίου ΗΠΑ. Παρ' όλα αυτά σε αυτό το επίπεδο, τα εξωτερικά αποθέματα της χώρας μπορεί να εξακολουθούν να υποστηρίζουν περίπου δέκα μήνες εισαγωγών.

Η προοπτική για την οικονομική ανάπτυξη είναι ισχυρή, με προβλεπόμενο 7,2% και 7,1% το 2014 και το 2015, αντίστοιχα. Μένοντας στην πορεία των εν εξελίξει μεταρρυθμίσεων και στην ενίσχυσή τους, αυτού είναι και οι κύριοι θετικοί παράγοντες για την επίτευξη αυτού του στόχου. Αναμένεται ότι, η μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση και η αυξημένη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, που προκύπτουν από τη μεταρρύθμιση στον τομέα της ιδιωτικοποίησης των εμπλεκόμενων στην παραγωγή και διανομή, θα ενισχύσει τις δραστηριότητες παραγωγής, προσθέτοντας αξία στα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα από τις μεταρρυθμίσεις στον αγροτικό τομέα καθώς και σε ένα ευρύ φάσμα διαρθρωτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Οι πληθωριστικές πιέσεις μπορεί, ωστόσο, να παρουσιαστούν, λόγω της αναμενόμενης αύξησης των προεκλογικών δαπανών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΝΟΨΗ

Συνοψίζοντας την παρούσα εργασία, μπορούμε να καταλήξουμε σε κάποια βασικά συμπεράσματα. Η οικονομική ανάπτυξη της Αφρικής παρουσιάζει επιτάχυνση προσδίδοντας στην ήπειρο μια νέα εμπορική αξία. Το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά μέσο όρο 4.9%/έτος από το 2000 έως το 2008, ουσιαστικά παρουσιάζει τον διπλάσιο ρυθμό ανάπτυξης από αυτόν στις δεκαετίες του '80 και του '90. Ο τομέας των τηλεπικοινωνιών, ο τραπεζικός τομέας, το λιανεμπόριο, οι κατασκευές καθώς επίσης και οι ξένες επενδύσεις, κυρίως από την Κίνα προερχόμενες, εμφανίζουν σημαντική πρόοδο ανάπτυξης.

Φυσικά, πολλές χώρες της Αφρικανικής ηπείρου αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις. Σε αυτές περιλαμβάνονται, οι συνθήκες φτώχειας, οι ασθένειες και τα υψηλά ποσοστά παιδικής θνησιμότητας. Παρ' όλα αυτά το υψηλό συνολικό ΑΕΠ της Αφρικής, καθιστά την ήπειρο ως μια ελπιδοφόρα οικονομική δύναμη του μέλλοντος, καθώς έφτασε τα 1.56 τρις δολάρια το 2008 και τα 2.09 τρις το 2013, ενώ το παγκόσμιο ΑΕΠ υπολογίζεται για το 2008 περίπου στα 62.3 τρις δολάρια, φτάνοντας το 2013 στα επίπεδα των 74.6 τρις δολαρίων. Όμως, κάθε χώρα ανάλογα με τη δυναμική της θα χαράξει και την ανάλογη, μοναδική, πορεία ανάπτυξης.

Στο σημείο αυτό, να σημειωθεί ότι, η επιτάχυνση της ανάπτυξης των χωρών της Αφρικής, δεν αποτελεί συνέπεια μόνο των πόρων που διαθέτει η ήπειρος εν γένει, αλλά πολύ περισσότερο οφείλεται στις προσπάθειες των κυβερνήσεων να φέρουν ένα τέλος στις πολιτικές διαμάχες, να βελτιώσουν τα δημοσιονομικά τους στοιχεία και τέλος να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για ένα καλύτερο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Επιπλέον σημαντικό στοιχείο για το μέλλον της Αφρικής το οποίο θα συμβάλλει στη μακροχρόνια ανάπτυξη αποτελεί το δημογραφικό θέμα, καθώς σημειώνεται αύξηση του εργατικού δυναμικού, αυξημένη αστικοποίηση και επίσης άνοδος της μεσαίας τάξης η οποία αποτελεί τον βασικό πυρήνα των καταναλωτών.

Τέλος προβλέπεται ότι, έως το 2020, τέσσερις τύποι βιομηχανιών στο σύνολό τους θα φτάσουν την αξία των 2.6 τρις δολαρίων ετησίως και οι τέσσερις μαζί. Αυτές θα είναι από τον τομέα των υπηρεσιών (λιανεμπόριο, τηλεπικοινωνίες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα), από τον τομέα των κατασκευών, από τη γεωργία και από την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πίνακας 1 - Βασικοί Δείκτες, 2013							
		Πληθυσμός	Γεωγρ. Έκταση	Πληθυσμιακή Πυκνότητα	ΑΕΠ βάσει Ισοτιμίας Αγοραστικής Δύναμης	Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (\$)	Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης ΑΕΠ
		(χιλιάδες)	(χιλιάδες τετ.χλμ.)	(πληθ / τετ.χλμ.)	(ΗΠΑ \$ εκατ.)		(Μ.Ο. 2005-2013)
DZA	Algeria	39 208	2 382	16	273 593	6 978	3,0
AGO	Angola	21 472	1 247	17	130 238	6 066	10,8
BEN	Benin	10 323	115	90	16 653	1 613	3,9
BWA	Botswana**	2 021	582	3	31 233	15 453	4,6
BFA	Burkina Faso	16 935	274	62	27 883	1 646	6,4
BDI	Burundi	10 163	28	365	5 297	521	4,1
CPV	Cabo Verde	499	4	124	2 074	4 157	4,4
CMR	Cameroon	22 254	475	47	55 763	2 506	3,4
CAF	Central African Rep.	4 616	623	7	2 570	557	-0,9
TCD	Chad	12 825	1 284	10	27 633	2 155	4,8
COM	Comoros	735	2	395	815	1 109	2,1
COG	Congo	4 448	342	13	20 114	4 522	5,0
COD	Congo, Dem. Rep.	67 514	2 345	29	57 687	854	6,4
CIV	Côte d'Ivoire	20 316	322	63	42 968	2 115	2,9
DJI	Djibouti	873	23	38	2 458	2 816	4,7
EGY	Egypt*	82 056	1 001	82	550 223	6 705	4,6
GNQ	Equatorial Guinea	757	28	27	20 994	27 733	5,1
ERI	Eritrea	6 333	118	54	4 460	704	1,0
ETH	Ethiopia*	94 101	1 104	85	123 153	1 309	10,8
GAB	Gabon	1 672	268	6	28 766	17 207	4,1
GMB	Gambia	1 849	11	164	3 737	2 021	3,2
GHA	Ghana	25 905	239	109	17 184	663	7,4
GIN	Guinea	11 745	246	48	12 778	1 088	2,6
GNB	Guinea-Bissau	1 704	36	47	2 373	1 393	2,8
KEN	Kenya*	44 354	580	76	79 664	1 796	4,8
LSO	Lesotho**	2 074	30	68	3 051	1 471	4,5

LBR	Liberia*	4 294	111	39	3 294	767	7,8
LBY	Libya	6 202	1 760	4	84 575	13 638	7,3
MDG	Madagascar	22 925	587	39	21 033	917	2,8
MWI	Malawi	16 363	118	138	15 738	962	5,8
MLI	Mali	15 302	1 240	12	18 330	1 198	4,2
MRT	Mauritania	3 890	1 031	4	8 578	2 205	4,7
MUS	Mauritius	1 244	2	610	22 714	18 253	3,7
MAR	Morocco	33 008	447	74	183 529	5 560	4,4
MOZ	Mozambique	25 834	799	32	29 975	1 160	7,3
NAM	Namibia**	2 303	824	3	17 099	7 424	4,3
NER	Niger	17 831	1 267	14	13 881	778	5,6
NGA	Nigeria	173 615	924	188	871 440	5 019	6,7
RWA	Rwanda	11 777	26	447	14 142	1 201	8,2
STP	São Tomé and Príncipe	193	1	201	437	2 264	5,2
SEN	Senegal	14 133	197	72	24 467	1 731	3,6
SYC	Seychelles	93	0,460	202	2 731	29 416	5,1
SLE	Sierra Leone	6 092	72	85	9 932	1 630	8,2
SOM	Somalia	10 496	638	16
ZAF	South Africa	52 776	1 219	43	561 540	10 640	3,3
SSD	South Sudan	11 296	644	18
SDN	Sudan	37 964	1 879	20	95 082	2 505	4,5
SWZ	Swaziland**	1 250	17	72	6 057	4 847	2,2
TZA	Tanzania*	49 253	947	52	77 834	1 580	6,9
TGO	Togo	6 817	57	120	6 680	980	3,7
TUN	Tunisia	10 997	164	67	102 469	9 318	3,4
UGA	Uganda*	37 579	242	156	55 605	1 480	6,7
ZMB	Zambia	14 539	753	19	29 095	2 001	6,4
ZWE	Zimbabwe	14 150	391	36	7 410	524	0,8
	Africa	1108 966	30 066	37	3827 029	3 520	5,4

Πίνακας 2 - Ρυθμοί Αύξησης Πραγματικού ΑΕΠ, 2005-2015												
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 (e)	2014 (p)	2015 (p)
DZA	Algeria	5,9	1,7	3,4	2,4	1,6	3,6	2,8	3,3	3,0	4,3	4,2
AGO	Angola	20,9	19,0	23,2	13,8	2,4	3,4	3,9	5,2	5,1	7,9	8,8
BEN	Benin	2,9	3,8	4,6	5,0	2,7	2,6	3,5	5,4	5,0	4,9	5,3
BWA	Botswana**	4,6	8,0	8,7	3,9	-7,8	8,6	6,1	4,2	5,4	5,1	5,0
BFA	Burkina Faso	8,7	6,3	4,1	5,8	3,0	7,9	5,6	9,0	6,9	7,0	6,3
BDI	Burundi	0,9	5,4	3,5	4,9	3,8	5,1	4,2	4,2	4,6	5,2	6,7
CPV	Cabo Verde	6,5	10,1	8,6	6,7	-1,3	1,5	4,0	2,5	1,0	3,1	3,3
CMR	Cameroon	2,3	3,2	3,3	2,9	1,9	3,3	4,1	4,4	4,9	5,0	5,1
CAF	Central African Rep.	2,5	4,8	4,6	2,1	1,7	3,0	3,3	4,1	-34,2	1,5	5,7
TCD	Chad	7,9	0,6	3,1	2,5	2,8	13,2	0,6	9,1	3,4	11,2	8,9
COM	Comoros	2,8	2,6	0,8	0,6	1,1	2,0	2,6	3,0	3,6	3,8	4,1
COG	Congo	7,7	6,2	-1,6	5,9	7,5	8,7	3,4	3,8	3,4	6,1	6,5
COD	Congo, Dem. Rep.	7,8	5,6	6,3	6,2	2,8	7,2	6,9	7,2	8,1	8,5	8,6
CIV	Côte d'Ivoire	1,8	0,7	1,6	2,3	3,8	2,4	-4,7	9,8	8,8	9,1	9,2
DJI	Djibouti	3,2	4,8	5,1	5,8	5,0	3,5	4,5	4,5	5,5	6,0	6,5
EGY	Egypt*	4,5	6,8	7,1	7,3	4,9	4,8	1,8	2,2	2,1	2,1	3,6
GNQ	Equatorial Guinea	9,7	1,3	18,7	13,8	-3,6	-2,6	4,6	5,3	-1,4	-1,8	-8,5
ERI	Eritrea	2,6	-1,0	1,4	-9,8	3,9	2,2	8,7	7,0	1,1	1,9	2,2
ETH	Ethiopia*	12,6	11,5	11,8	11,2	10,0	10,6	11,3	8,8	9,7	7,6	7,2
GAB	Gabon	3,0	1,2	4,8	5,3	-2,7	6,9	7,0	5,7	5,5	6,7	7,2
GMB	Gambia	-0,9	1,1	3,6	5,6	6,3	6,1	-4,3	6,1	5,6	7,5	6,7
GHA	Ghana	5,9	6,4	6,5	8,4	4,0	8,0	15,1	7,9	4,4	7,7	8,0
GIN	Guinea	3,0	2,5	1,8	4,9	-0,3	1,9	3,9	3,9	2,0	4,2	4,3
GNB	Guinea-Bissau	4,3	2,3	3,2	3,2	3,4	4,5	5,3	-1,5	0,3	2,8	2,6
KEN	Kenya*	5,9	6,3	7,0	1,5	2,7	5,8	4,4	4,6	4,9	5,7	5,9
LSO	Lesotho*	2,7	4,3	4,7	5,7	3,4	7,1	2,8	6,5	3,4	4,5	4,3
LBR	Liberia*	5,9	8,9	13,2	6,2	5,3	6,1	7,9	8,3	8,1	6,8	8,2
LBY	Libya	11,9	6,5	6,4	2,7	-7,9	6,1	-52,5	104,4	-12,1	4,3	22,4
MDG	Madagascar	4,6	5,0	6,2	7,1	-4,1	0,4	1,8	1,9	2,6	3,7	5,4
MWI	Malawi*	2,6	7,7	5,5	8,6	7,6	9,5	3,8	1,8	5,0	6,1	6,2
MLI	Mali	6,1	5,3	4,3	5,0	4,5	5,8	2,7	-1,2	5,0	6,7	5,6
MRT	Mauritania	5,4	11,4	1,0	3,5	-1,2	4,7	3,6	7,0	6,8	6,9	7,3
MUS	Mauritius	1,2	3,9	5,4	5,5	3,1	4,2	3,6	3,4	3,3	3,5	4,1
MAR	Morocco	2,8	7,8	2,7	5,6	4,8	3,6	5,0	2,7	4,7	3,2	4,6
MOZ	Mozambique	8,4	8,7	7,3	6,8	6,3	7,1	7,3	7,2	7,0	8,5	8,2

NAM	Namibia**	2,5	7,1	5,4	3,4	-1,1	6,3	5,7	5,0	4,2	4,3	4,4
NER	Niger	7,2	5,8	3,1	9,6	-0,7	8,4	2,3	11,1	3,6	6,0	6,2
NGA	Nigeria	6,5	6,0	6,4	6,0	7,0	7,0	5,1	6,7	7,4	7,2	7,1
RWA	Rwanda	9,4	9,2	7,6	11,2	6,2	6,3	7,5	7,3	4,6	7,0	7,4
STP	São Tomé and Príncipe	1,6	12,6	2,0	9,1	4,0	4,5	4,9	4,0	4,3	4,8	5,6
SEN	Senegal	5,6	2,5	4,9	3,7	2,4	4,3	1,7	3,4	4,0	4,8	5,3
SYC	Seychelles	9,0	9,4	10,4	-2,1	-1,1	5,9	7,9	2,8	3,5	3,6	4,3
SLE	Sierra Leone	7,3	7,4	6,4	5,5	3,2	5,3	6,0	19,7	13,0	13,8	11,6
SOM	Somalia
ZAF	South Africa	5,3	5,6	5,5	3,6	-1,5	3,1	3,5	2,5	1,9	2,7	3,0
SSD	South Sudan	-47,6
SDN	Sudan	5,2	7,7	5,8	3,8	4,5	6,5	1,9	1,4	3,6	2,7	3,8
SWZ	Swaziland**	2,5	3,3	3,5	2,4	1,3	1,9	-0,6	1,7	3,5	2,4	2,5
TZA	Tanzania*	7,4	6,7	7,1	7,4	6,0	7,0	6,4	6,9	7,0	7,2	7,0
TGO	Togo	1,2	3,9	2,1	2,4	3,4	4,0	4,8	5,9	5,6	6,0	6,3
TUN	Tunisia	4,0	5,7	6,3	4,5	3,1	2,9	-1,9	3,7	2,6	3,3	4,6
UGA	Uganda*	10,0	7,0	8,1	10,4	4,1	6,2	6,2	2,8	5,2	6,6	7,0
ZMB	Zambia	5,3	6,2	6,2	5,7	6,4	7,6	6,8	7,2	6,5	7,1	7,4
ZWE	Zimbabwe	-2,2	-3,5	-3,7	-17,7	6,3	9,6	10,6	4,4	3,7	4,0	3,7
	Africa	5,9	6,3	6,6	5,4	3,1	5,0	3,3	6,4	3,9	4,8	5,7

Πίνακας 3 - Δείκτες Ισοζυγίου Πληρωμών													
		Εμπορικό Ισοζύγιο				Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών				Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών			
		(\$ εκατ.)				(\$ εκατ.)				(% του GDP)			
		2012	2013 (e)	2014 (p)	2015 (p)	2012	2013 (e)	2014 (p)	2015 (p)	2012	2013 (e)	2014 (p)	2015 (p)
DZA	Algeria	19 903	17 925	13 793	8 490	12 071	2 382	693	1 127	5,9	1,1	0,3	0,5
AGO	Angola	51 224	48 255	43 894	45 458	11 370	7 045	5 770	6 063	9,9	5,7	4,3	4,0
BEN	Benin	- 815	- 880	- 954	-1 027	- 639	- 693	- 735	- 799	-8,5	-8,2	-7,9	-7,8
BWA	Botswana**	-1 224	-1 672	-1 578	-1 951	33	260	316	- 125	0,2	1,8	2,2	-0,9
BFA	Burkina Faso	124	250	442	515	- 86	- 94	- 213	- 215	-0,8	-0,7	-1,5	-1,4
BDI	Burundi	- 387	- 404	- 438	- 484	- 339	- 365	- 424	- 501	-15,3	-14,6	-15,0	-15,3
CPV	Cabo Verde	- 718	- 688	- 713	- 725	- 209	- 105	- 200	- 210	-11,7	-5,7	-10,1	-10,0
CMR	Cameroon	- 327	- 652	- 791	-1 097	- 867	- 960	-1 091	-1 258	-3,3	-3,3	-3,4	-3,6
CAF	Central African Rep.	- 105	- 108	- 171	- 145	- 134	- 114	- 140	- 163	-6,2	-7,2	-7,8	-8,4
TCD	Chad	828	612	1 252	1 626	- 598	- 873	- 633	- 508	-4,7	-6,5	-4,0	-2,9
COM	Comoros	- 198	- 199	- 220	- 241	- 41	- 43	- 48	- 65	-7,2	-7,3	-7,1	-8,7
COG	Congo	6 061	5 490	5 354	5 062	- 178	692	624	302	-1,3	4,9	4,2	2,0
COD	Congo, Dem. Rep.	178	- 394	- 180	- 154	-1 697	-3 370	-4 098	-4 719	-6,2	-9,1	-10,1	-10,4
CIV	Côte d'Ivoire	2 665	1 561	1 134	508	- 927	-1 785	-2 318	-2 490	-3,8	-6,4	-7,2	-6,8
DJI	Djibouti	- 445	- 475	- 519	- 571	- 184	- 171	- 209	- 241	-13,9	-12,0	-13,4	-14,2
EGY	Egypt*	-34 139	-31 696	-32 769	-34 898	-10 369	-5 236	-2 971	-5 395	-4,0	-2,1	-1,1	-1,8
GNQ	Equatorial Guinea	8 118	7 963	7 499	7 131	-2 216	-1 417	-1 999	- 93	-12,6	-7,9	-10,8	-0,5
ERI	Eritrea	- 142	- 192	- 214	- 267	72	9	- 11	- 66	2,3	0,3	-0,3	-1,5
ETH	Ethiopia*	-7 723	-8 842	-11 100	-11 618	-2 699	-2 638	-5 187	-6 143	-6,5	-5,4	-9,4	-10,9
GAB	Gabon	6 869	7 261	6 776	6 315	1 506	1 387	897	337	8,5	7,2	4,3	1,5
GMB	Gambia	- 262	- 277	- 306	- 326	- 154	- 160	- 186	- 194	-16,4	-16,0	-15,8	-14,7
GHA	Ghana	-4 211	-3 260	-3 746	-6 190	-4 907	-5 082	-5 254	-7 981	-12,4	-12,3	-12,5	-16,9
GIN	Guinea	-1 031	-1 152	-1 352	-1 272	-1 911	-1 337	-1 347	-2 036	-33,9	-20,2	-18,3	-24,7
GNB	Guinea-Bissau	- 74	- 65	- 73	- 72	- 87	- 69	- 63	- 65	-9,5	-6,6	-5,8	-5,7
KEN	Kenya*	-9 362	-9 793	-10 526	-11 097	-4 256	-3 937	-4 075	-3 595	-10,4	-8,8	-8,2	-6,4
LSO	Lesotho**	-1 258	- 861	- 783	- 816	- 219	- 75	- 60	- 109	-9,4	-4,4	-3,7	-6,3
LBR	Liberia*	- 588	-1 021	-1 101	- 822	- 601	-1 079	-1 248	-1 068	-33,9	-48,0	-49,1	-37,1

LBY	Libya	35 543	13 925	10 165	22 726	23 909	1 629	- 500	11 311	25,5	2,0	-0,5	9,8
MDG	Madagascar	- 896	-1 002	-1 012	- 897	- 829	- 915	- 863	- 994	-8,3	-8,8	-7,5	-7,7
MWI	Malawi*	- 975	- 919	-1 051	-1 089	- 772	- 587	- 802	- 783	-14,9	-15,0	-14,3	-12,1
MLI	Mali	68	- 707	-1 193	-1 658	- 312	-1 078	-1 750	-2 254	-3,0	-9,8	-14,3	-17,0
MRT	Mauritania	- 534	- 724	- 498	- 588	-1 312	-1 485	-1 383	-1 484	-33,4	-32,8	-27,1	-26,7
MUS	Mauritius	-2 428	-2 860	-3 083	-3 133	-1 193	-1 424	-1 503	-1 436	-10,4	-10,8	-10,4	-9,9
MAR	Morocco	-19 957	-20 773	-22 980	-25 329	-9 537	- 7 808	-9 180	-9 025	-10,1	-7,3	-7,9	-7,4
MOZ	Mozambique	-2 698	-3 033	-2 952	-2 945	-5 190	-7 064	-7 861	-8 824	-36,0	-43,4	-43,0	-43,1
NAM	Namibia**	-1 328	-1 106	-1 048	- 944	823	- 713	- 880	-1 036	6,3	-6,0	-7,1	-8,0
NER	Niger	- 427	- 446	- 483	- 481	-1 018	-1 092	-1 213	-1 224	-15,1	-15,2	-15,3	-15,0
NGA	Nigeria	33 800	43 262	52 324	55 315	12 700	23 973	37 087	38 512	2,8	4,4	5,8	5,1
RWA	Rwanda	-1 376	-1 245	-1 254	-1 209	- 813	- 710	- 827	- 861	-11,4	-10,2	-10,7	-10,1
STP	São Tomé and Príncipe	- 98	- 104	- 101	- 91	- 54	- 60	- 55	- 52	-20,5	-18,4	-14,7	-13,9
SEN	Senegal	-2 956	-2 824	-3 072	-3 303	-1 454	-1 228	-1 262	-1 531	-10,3	-9,0	-8,4	-9,3
SYC	Seychelles	- 468	- 450	- 561	- 651	- 278	- 295	- 327	- 370	-24,7	-20,5	-21,6	-23,1
SLE	Sierra Leone	-1 010	-1 260	-1 504	-1 622	211	- 107	- 668	-1 032	5,6	-2,1	-10,7	-15,9
SOM	Somalia					0	0	0	0				
ZAF	South Africa	-4 820	-8 521	-10 007	-13 087	-19 843	-21 684	-20 550	-24 510	-5,2	-6,5	-6,4	-6,4
SSD	South Sudan												
SDN	Sudan	-4 755	-4 198	-3 863	-3 924	-6 525	-6 765	-5 966	-6 201	-9,5	-9,6	-8,0	-7,4
SWZ	Swaziland**	80	92	- 109	- 328	134	186	- 26	- 237	3,3	5,6	-0,9	-7,8
TZA	Tanzania*	-4 303	-5 104	-6 228	-7 039	-3 998	-4 316	-5 315	-5 896	-14,2	-13,7	-15,0	-14,8
TGO	Togo	- 611	- 642	- 768	- 849	- 459	- 455	- 535	- 603	-11,9	-11,7	-13,3	-13,8
TUN	Tunisia	-6 104	-6 911	-7 443	-8 325	-3 721	-3 689	-3 513	-3 325	-8,2	-8,2	-7,4	-6,4
UGA	Uganda*	-2 465	-2 631	-2 758	-2 953	-1 907	-1 388	-1 116	-1 286	-9,0	-5,9	-4,4	-4,6
ZMB	Zambia	1 451	1 109	1 354	1 812	432	47	- 54	- 111	2,1	0,2	-0,2	-0,4
ZWE	Zimbabwe	-2 656	-1 976	-1 975	-1 813	-2 502	-1 919	-1 946	-1 839	-20,1	-18,5	-16,9	-14,4
	Africa	43 036	17 639	2 510	-1 074	-31 774	-56 776	-55 218	-55 301	-1,5	-2,5	-2,3	-2,1

Πίνακας 4 - Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, 2007-2012 (ΗΠΑ εκατ.)													
		Εισροές ΑΞΕ						Εκροές ΑΞΕ					
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
DZA	Algeria	1662	2593	2746	2264	2571	1484	295	318	215	220	534	-41
AGO	Angola	-893	1679	2205	-3227	-3024	-6898	912	2570	7	1340	2093	2741
BEN	Benin	255	170	134	177	161	159	-6	-4	31	-18	60	-63
BWA	Botswana	495	521	129	-6	414	293	51	-91	6	1	-11	-10
BFA	Burkina Faso	344	106	101	35	42	40	0	0	8	-4	1	1
BDI	Burundi	1	4	0	1	3	1	0	1	0	0	0	0
CPV	Cabo Verde	190	209	119	112	93	71	0	0	0	0	1	-1
CMR	Cameroon	189	21	740	538	243	507	-8	-2	-69	503	144	193
CAF	Central African Rep.	57	117	42	62	37	71	0	0	0	0	0	0
TCD	Chad	-322	466	376	313	282	323	0	0	0	0	0	0
COM	Comoros	8	5	14	8	23	17	0	0	0	0	0	0
COG	Congo	2275	2526	1862	2211	3056	2758	0	0	0	0	0	0
COD	Congo, Dem. Rep.	1808	1727	664	2939	1687	3312	14	54	35	7	91	421
CIV	Côte d'Ivoire	427	446	377	339	286	478	0	0	-9	25	15	26
DJI	Djibouti	195	229	100	27	78	100
EGY	Egypt	11578	9495	6712	6386	-483	2798	665	1920	571	1176	626	211
GNQ	Equatorial Guinea	1243	-794	1636	2734	1975	2115	0	0	0	0	0	0
ERI	Eritrea	7	39	91	91	39	74
ETH	Ethiopia	222	109	221	288	627	970
GAB	Gabon	269	773	573	499	696	702	59	96	87	81	88	85
GMB	Gambia	76	70	40	37	36	79
GHA	Ghana	855	1220	2897	2527	3248	3295	0	8	7	0	25	1
GIN	Guinea	386	382	141	101	956	744	0	126	0	0	1	3
GNB	Guinea-Bissau	19	5	17	33	25	16	0	-1	0	6	1	1
KEN	Kenya	729	96	115	178	335	259	36	44	46	2	9	16
LSO	Lesotho	106	112	100	114	132	172	-2	-2	-2	-2	-4	-37

LBR	Liberia	132	284	218	450	508	1354	363	382	364	369	372	1354
LBY	Libya	3850	3180	3310	1909	0	0	3947	5888	1165	2722	131	2509
MDG	Madagascar	773	1169	1066	808	810	895	0	0	0	0	0	0
MWI	Malawi	124	195	49	97	129	129	14	19	-1	42	50	50
MLI	Mali	73	180	748	406	556	310	7	1	-1	7	4	4
MRT	Mauritania	139	343	-3	131	589	1204	4	4	4	4	4	4
MUS	Mauritius	339	383	248	430	273	361	58	52	37	129	89	89
MAR	Morocco	2805	2487	1952	1574	2568	2836	622	485	470	589	179	361
MOZ	Mozambique	427	592	893	1018	2663	5218	0	0	-3	1	-3	-9
NAM	Namibia	733	720	522	793	816	357	3	5	-3	5	5	-5
NER	Niger	129	340	791	940	1066	793	8	24	59	-60	9	7
NGA	Nigeria	6087	8249	8650	6099	8915	7029	875	1058	1542	923	824	1539
RWA	Rwanda	82	103	119	42	106	160	13	0	0	0	0	0
STP	São Tomé and Príncipe	36	79	16	51	35	50	3	0	0	0	0	1
SEN	Senegal	297	398	320	266	338	338	25	126	77	2	47	47
SYC	Seychelles	239	130	118	160	144	114	18	13	5	6	8	4
SLE	Sierra Leone	95	53	110	238	715	740	-1	-5	0	0	0	0
SOM	Somalia	141	87	108	112	102	107
ZAF	South Africa	5695	9006	5365	1228	6004	4572	2966	-3134	1151	-76	-257	4369
SSD	South Sudan
SDN	Sudan	2426	2601	1816	2064	2692	2466	11	98	89	66	84	80
SWZ	Swaziland	37	106	66	136	93	90	23	-8	7	-1	9	6
TZA	Tanzania	582	1383	953	1813	1229	1706	0	0	0	0	0	0
TGO	Togo	49	24	49	86	171	166	-1	-16	37	37	106	103
TUN	Tunisia	1616	2759	1688	1513	1148	1918	20	42	77	74	28	13
UGA	Uganda	792	729	842	544	894	1721	0	0	0	-4	0	0
ZMB	Zambia	1324	939	695	1729	1108	1066	86	0	270	1095	-2	177
ZWE	Zimbabwe	69	52	105	166	387	400	3	8	0	43	14	46
	Africa	51273	58894	52964	43582	47598	50041	11081	10080	6281	9311	5376	14296

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✓ Daniel Franklin, John Andrews, “Megachange. The world in 2050”, The Economist, 2012
- ✓ Charles Roxburgh, Norbert Dorr, Acha Leke, ... Till Zeino – Mahmalat, “Lions on the move: The progress and potential of African economies”, McKinsey & Company, 2010
- ✓ “Economic Diversification in Africa, a Review of Selected Countries”, OECD, 2011
- ✓ Maurice Mubila, “Briefing Notes for AfDB’s Long – Term Strategy, Africa’s Demographic Trends”, No4, African Development Bank Group, 2012
- ✓ Margaret Egbula, Qi Zheng, “West African Challenges, China and Nigeria: a powerful south – south alliance”, No5, SWAC & OECD, 2011
- ✓ Mfonobong Nsehe, “Top 5 Investment Opportunities in Africa for 2012”, Forbes, 2011
- ✓ www.africaneconomicoutlook.org
- ✓ www.mckinseyquarterly.com
- ✓ www.globalenvision.org
- ✓ www.wikipedia.org
- ✓ www.statista.com
- ✓ www.afdb.org
- ✓ www.opendataforafrica.org